

Nuorten ilmastoliikehdintä Varsinais-Suomessa

Heidi Wirkkala
Pro Gradu -tutkielma
Valtio-oppi
Turun yliopisto
Kevät 2021

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaan tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

TURUN YLIOPISTO

Filosofian, poliittisen historian ja valtio-opin laitos/Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta

WIRKKALA, HEIDI: Nuorten ilmastoliikehdintä Varsinais-Suomessa

Pro Gradu -tutkielma, 128 s.

Valtio-oppi

Toukokuu 2021

Vuoden 2018 syksyllä juuri ennen vaaleja nuori ruotsalainen Greta Thunberg aloitti koululakon ilmaston vuoksi Ruotsin eduskuntatalon edessä. Hänen seuraansa liittyi muutamia, sitten jo kymmeniä ja pian liike huomattiin niin kotimaisessa kuin kansainvälisessäkin mediassa. Ympäri maailmaa nuoret alkoivat lakkoilemaan koulusta joka perjantai ilmastomuutoksen vuoksi. Vuonna 2019 perjantailakkojen lisäksi aloitettiin järjestämään kansainvälisiä ilmastolakkoja, jotka ovat keränneet tuhansia mielenosoittajia.

Tämä tutkimus käsittelee varsinaissuomalaisten nuorten mobilisoitumista ilmastomuutoksen ehkäisemiseksi. Tutkimuskysymykset ovat: Millaista ilmastoliikehdintää on nähtävissä Varsinais-Suomessa 15-18 -vuotiaiden koululaisten keskuudessa ja mitkä tekijät ovat vaikuttaneet siihen? Millainen rooli julkisuudella ja etenkin sosiaalisella medialla on ollut ilmastoliikehdintään? Tutkimus toteutettiin kyselytutkimuksena varsinaissuomalaisissa kouluissa. Luonteeltaan tutkimus on kvantitatiivinen ja siinä on käytetty menetelminä logistista regressioanalyysiä sekä ristiintaulukointia. Lisäksi tukena on käytetty kvalitatiivisista menetelmistä teoriaohjaavaa sisällönanalyysia.

Teoreettisena viitekehyksenä toimivat Sidney Tarrow'n klassiset mobilisaatioteoriat, sekä Tuomas Ylä-Anttilan julkisuutta koskevat ja Manuel Castellsin sosiaalista mediaa koskevat mobilisaatioteoriat. Lisäksi tarkastellaan nuorten yhteiskunnallista osallistumista, etenkin Nuorisobarometreja koskevan tutkimuksen kautta.

Tutkimus osoittaa, että ilmastolakkoihin osallistuneet 15-18 -vuotiaat varsinaissuomalaiset ovat vähemmistössä, mutta lakkoihin osallistumattomatkin nuoret kokevat osallistuvansa ilmastoliikehdintään muilla tavoin. Eniten osallistumiseen ovat vaikuttaneet sosiaalinen media ja muut julkisuudet, sekä toisaalta osallistumisen kustannukset. Etenkin koulun sijainti on vaikuttanut merkittävästi todennäköisyyteen osallistua kansainvälisiin ilmastolakkoihin. Sosiaalisen median puolelta esimerkiksi Instagram ja YouTube ovat olleet nuorille keskeisiä julkisuuden areenoita. Vaikka nuoret eivät suoraan seuraisikaan aiheeseen liittyvää sisältöä tarkoituksella, törmäävät he siihen myös tahattomasti.

Asiasanat: ilmastomuutos, aktivismi, nuoret, mobilisaatio, yhteiskunnallinen osallistuminen, Fridays For Future

Sisällysluettelo

Taulukko- ja kuvioluettelo.....	5
1. Johdanto	1
1.1. Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymyksen asettelu	2
1.2. Fridays for Future ja yhteiskunnalliset liikkeet	4
2. Mobilisaatioteoriat	5
2.1. Yhteiskunnalliset liikkeet	6
2.2. Yhteiskunnalliset liikkeet ja julkisuus	9
2.2.1. Kansallinen julkisuus ja yhteiskunnalliset liikkeet	11
2.2.2. Globaali julkisuus ja yhteiskunnalliset liikkeet.....	15
2.3. Yhteiskunnalliset liikkeet, internet ja sosiaalinen media	17
3. Nuorten yhteiskunnallinen osallistuminen.....	23
3.1. Vaikuttamisen ja osallistumisen tavat.....	25
3.2. Nuoret ja ilmastonmuutos	26
4. Ilmasto- ja ympäristöliikkeet.....	31
4.1. Ilmasto- ja ympäristöliikkeet Suomessa.....	33
4.2. 2010- ja 2020-lukujen uudet liikkeet	34
5. Fridays for Future.....	37
5.1. Aikaisempi tutkimus: Fridays for Future Euroopassa ja muualla maailmassa.....	39
5.1.1. Kaverit keskeisessä roolissa nuorten liikkeessä	42
5.1.2. Greta-vaikutus.....	45
5.2. Aikaisempi tutkimus: Fridays for Future Suomessa	47
6. Tunteet mobilisaation takana	50
6.1. Ilmastoahdistus.....	52
6.1.1. Ilmastoahdistus liikkeen voimavarana?	53
6.1.2. Toisenlainen ilmastoahdistus	55
6.2. Toivo	55
7. Aineisto ja menetelmät.....	58
7.1. Aineiston keruu ja tutkimustilanteet.....	58

7.2.	Aineiston kuvailu.....	59
7.3.	Menetelmät	61
8.	<i>Analyysi</i>	65
8.1.	Sosioekonominen tausta.....	66
8.2.	Osallistumisen ja osallistumattomuuden syyt.....	73
8.3.	Ilmastonmuutoksen näkyminen arjen valinnoissa.....	79
8.4.	Kansainvälisiin ilmastolakkoihin osallistuminen ja yhteiskunnallinen osallistuminen	85
8.5.	Perjantailakot ja lakkoihin osallistuminen tulevaisuudessa	90
8.6.	Julkisuus ja osallistumisen ja osallistumattomuuden syyt	92
8.7.	Logistinen regressioanalyysi	100
8.8.	Vapaa sana: Mitä ajatuksia ilmastonmuutos sinussa herättää?.....	112
9.	<i>Johtopäätökset</i>	116
	<i>Lähteet</i>	121

Taulukko- ja kuvioluettelo

Taulukko 1. Kansainvälisiin ilmastolakkoihin osallistujien sukupuolijakauma	s. 67
Kuvio 1. Ilmastolakkoihin osallistujien jakauma koulun sijainnin suhteen	s. 67
Kuvio 2. Kansainvälisiin ilmastolakkoihin osallistujien opintojen vaiheen jakauma	s. 69
Kuvio 3. Ilmastolakkoihin osallistumisen ja äidin koulutuksen jakauma	s. 70
Kuvio 4. Ilmastolakkoihin osallistumisen ja isän koulutuksen jakauma	s. 71
Kuvio 5. Ilmastolakkoihin osallistuminen ja perheen toimeentulo jakauma	s. 72
Taulukko 2. Huolestuneisuus ilmastonmuutoksesta ja sen vaikutus ilmastolakkoihin osallistumiseen tai osallistumattomuuteen	s. 84
Taulukko 3. Yhteiskunnallinen osallistuminen	s. 86
Taulukko 4. Mielenosoitukset ja rintamerkit sekä ilmastolakkoihin osallistuminen	s. 89
Taulukko 5. Kansainvälisiin ilmastolakkoihin ja joka perjantaisiin koululakkoihin osallistuminen	s. 91
Taulukko 6. Kuinka paljon seuraavat väittämät vaikuttivat siihen, että osallistuit / et osallistunut ilmastolakkoon?	s. 92
Kuvio 6. Ilmastonmuutosliik ehdintään liittyvien eri julkisuuksien vaikutus osallistumiseen tai osallistumattomuuteen	s. 96
Taulukko 7. Malli 1: Sosiodemografisten muuttujien vaikutus kansainvälisiin ilmastolakkoihin osallistumisen todennäköisyyteen	s. 101
Taulukko 8. Malli 2: Poliittisen kiinnostuksen vaikutus kansainvälisiin ilmastolakkoihin osallistumisen todennäköisyys	s. 102
Taulukko 9. Malli 3: Julkisuuden vaikutus todennäköisyyteen osallistua kansainvälisiin ilmastolakkoihin.	s. 104
Taulukko 10. Malli 4: Kiinnostus ilmastonmuutosta kohtaan ja sen vaikutus omassa arjessa - tekijöiden vaikutus todennäköisyyteen osallistua kansainvälisiin ilmastolakkoihin	s. 108
Kuvio 7. Ilmastonmuutoksen herättämiä ajatuksia	s. 113

1. Johdanto

Elokuussa 2018 15-vuotias ruotsalainen Greta Thunberg aloitti koululakon. Tuolloin peruskoulun viimeisellä luokalla ollut Thunberg istui kolme viikkoa vaalien alla Ruotsin eduskuntatalon edessä. Tämän jälkeen hän on jatkanut lakkoiluaan joka perjantai. Thunberg perustelee *Skolstrejk för Klimatet* -lakkoiluaan sillä, ettei näe järkeä istua koulussa oppimassa tulevaisuutta varten, jota pian ei enää ole, varsinkaan kun kukaan ei tee töitä pelastaakseen tulevaisuuden (Thunberg 2019, 11).

Nuoren Greta Thunbergin ilmastolakko herätti nopeasti huomiota ja nousi pian myös kansainvälisiin otsikoihin. Thunberg ei ollut ilmastoahdistuksensa kanssa yksin. Jo muutaman päivän lakkoilun jälkeen hän sai seurakseen muitakin koululaisia niin Ruotsissa kuin muuallakin maailmassa. Koululakoista ilmaston puolesta syntyi nopeasti maailmanlaajuinen nuorten liike, joka kantaa nimeä *Fridays for Future* (FFF). Nimensä mukaisesti FFF lähti liikkeelle joka perjantai järjestettävistä koululakoista. Vuoden 2019 puolella maailmanlaajuiseksi levinnyt liike alkoi järjestämään myös globaaleja ilmastolakkoja. Näistä ensimmäinen, maaliskuussa 2019 järjestetty mielenosoitus mobilisoi yli 1,6 miljoonaa ihmistä ympäri maailmaa liikkeen alle (Wahlström ym. 2019, 6). Seuraava, syyskuussa 2019 järjestetty mielenosoitusten viikko mobilisoi ympäri maailmaa jo jopa 7,6 miljoonaa osallistujaa (Chase-Dunn & Almeida 2020; de Moor ym. 2020, 6).

Perjantailakot ja ilmastoliike levisivät nopeasti myös Suomeen. Kansainvälisiä ilmastolakkoja on järjestetty useissa Suomen kaupungeissa, mukaan lukien myös Turussa ja Salossa.

Ilmastolakkoilusta on tullut yksi tunnetuimista tavoista mobilisoida ihmisiä osoittamaan mieltään ilmaston puolesta Suomessa. Vaikka perjantaikoululakkoilijoiden määrä onkin etenkin viikkotasolla pysynyt pienenä, on koululaisten mobilisoituminen ollut kuitenkin sen verta uutta ja tavallisesta poikkeavaa, että se on saanut myös julkisuudessa paljon huomiota. (Savolainen ym. 2020, 103.)

Nuorilla ei ikänsä puolesta ole vielä mahdollisuutta äänestää vaaleissa ja osallistua siten päätöksentekoon. Ilmastoliike on kuitenkin tarjonnut nuorille väylän vaikuttaa asioihin, väylän vaikuttaa heidän omaan tulevaisuuteensa. 1990-luvulla ja 2000-luvun alussa syntyneitä milleniaaleja voidaankin nimittää myös *ilmastosukupolveksi*, eli ensimmäiseksi sukupolveksi, joiden koko elämään ilmastomuutos vaikuttaa (Ray 2020, 3). Tästä sukupolvesta on nyt syntymässä myös uusi ilmastoaktivistien sukupolvi, jolle FFF-liikkeen kärkihahmo Greta Thunberg on osoittanut, että myös nuorilla on mahdollisuuksia vaikuttaa politiikkaan (Wahlström ym. 2019, 14; 18).

Ilmastolakkojen kaltainen liikehdintä ei ole uutta. Yhteiskunnallisia liikkeitä tutkinut Sidney Tarrow (1994) toteaaakin, että ihmiset ovat käyttäneet huomattavaa valtaansa yhteisöinä läpi historian. Tavalliset ihmiset ovat usein purkautuneet joukkoina kaduille vaatimaan muutosta, sekä painostamaan täten valtioita ja muita vastaavia tahoja. Tällaista kiistanalaista politiikkaa ilmenee, kun tavalliset kansalaiset ovat yhdistäneet voimansa, usein vaikutusvaltaisempien kansalaisten kanssa, vastustaakseen eliittiä, auktoriteetteja ja muita tahoja, joiden he ovat kokeneet olevan vallassa. Erilaiset liikkeet, kuten Yhdysvaltain kansalaisoikeusliike, rauhanliike sekä ympäristö- ja feministiset liikkeet niin kehittyneissä kuin kehittyvissäkin valtioissa ovat mobilisoineet kansalaisia puolustamaan ja vaatimaan oikeuksia. Nämä *yhteiskunnalliset liikkeet* ovat usein onnistuneet, mutta epäonnistuessaankin ne ovat kuitenkin usein antaneet sysäyksen tärkeille poliittisille, kulttuurisille ja kansainvälisille muutoksille. (Tarrow 1994, 1; 1998, 2.) Myös ilmastoliikkeitä on ollut jo 1970-luvulta lähtien, ja ympäristöliikkeitä sitäkin kauemmin (Jamison 2010).

Fridays For Future -liikettä on kuitenkin luonnehdittu uniikiksi sen taktiikan, globaalin ulottuvuuden ja teini-ikäisiin koululaisiin vetoavuutensa vuoksi. Sitä, että FFF-liike on saanut miljoonia koululaisia kaduille osoittamaan mieltä, on pidetty historiallisena käänteenä ilmastoaktivismissa. Tällaista ei ole tapahtunut koskaan ennen, ja siten myös ilmiön saavuttama mediahuomio, sekä liikkeen ikonin Greta Thunbergin saamat kutsut puhujaksi useisiin korkean tason kansallisiin ja kansainvälisiin poliittisiin tapaamisiin ovat olleet poikkeuksellisia. (Wahlström ym. 2019, 6.)

1.1. Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymyksen asettelu

Tutkimuksen tavoitteena on tarkastella nuorten ilmastoliikettä yhteiskunnallisena liikkeenä Varsinais-Suomessa. Tutkimuksen kohteena ovat maakunnan yhdeksäsluokkalaiset, sekä lukion ensimmäisen ja toisen vuosikurssin opiskelijat. Tavoitteena on selvittää, millaista ilmastoliikehdintää Varsinais-Suomessa on havaittavissa, eli näkyykö esimerkiksi FFF-liike Thunbergin ikäisten keskuudessa Turussa ja sen lähikaupungeissa. Osallistuvatko Turun ja lähialueiden koululaiset ilmastolakkoihin vai osallistuvatko he ilmastoliikehdintään kenties joillain muilla tavoin? Entä mitkä tekijät ovat vaikuttaneet heidän mobilisoitumiseensa? Aikaisemman tutkimuksen mukaan Fridays For Future -ilmastolakkoihin osallistujat ovat nuoria naisia, jotka tulevat korkeakoulutetuista kodeista (Wahlström ym. 2019; de Moor ym. 2020). Tavoitteena onkin selvittää, onko esimerkiksi sukupuoli, vanhempien koulutuksella ja koulun sijainnilla vaikutusta nuorten ilmastoliikehdintään osallistumiseen.

Tutkimuksen teoreettisessa viitekehyksessä on mobilisaatioteoria. Sekä Sidney Tarrow'n (1994) että Tuomas Ylä-Anttilan (2010) mukaan julkisuus on keskeisesti kytköksissä yhteiskunnallisiin liikkeisiin. Aikaisemmin julkisuus ymmärrettiin Habermasin (2004) mukaan pitkälti julkisena tilana, mutta sittemmin käsite on laajentunut. Sanomalehdet, televisio, internet ja viimeisimpänä sosiaalinen media ovat kaikki laajentaneet julkisuuden käsitettä. Ennen kaikkea se on kuitenkin yhteiskunnallista keskustelua. Tässä tutkielmassa julkisuus ymmärretään kaikkena yhteiskunnallisena keskusteluna, jota voidaan käydä esimerkiksi kaduilla, internetin ja sosiaalisen median verkostoissa tai lehdissä ja muissa perinteisemmissä medioissa. Mielenosoitukset ja boikotit nähdään esimerkkeinä liikkeille keskeisestä yhteisestä toiminnasta, joka on myös keskustelua yhteiskunnan yhteisessä toiminta-alueessa. Yhteiskunnalliset liikkeet sekä hyödyntävät olemassa olevaa julkisuutta, että luovat sitä uudelleen.

Ylä-Anttila on tutkinut internetin vaikutusta julkisuuden areenana. Sittemmin 2010-luvulla sosiaalisen median merkitys julkisuuden areenana on kiistatta kasvanut, ja tämä on näkynyt myös yhteiskunnallisissa liikkeissä. Esimerkiksi etenkin Yhdysvalloissa vaikuttaneessa *Black Lives Matter* (BLM) -liikkeessä, Tunisian jasmiinivallankumouksessa ja globaalissa valtausliikkeessä (*Occupy movement*) Instagramilla, Facebookilla, Twitterillä ja Googlella on ollut keskeinen rooli (Castells 2012; Kidd & McIntosh 2016, 786; Mundt, Ross & Burnett 2018). Wahlströmin ym. (2019, 18) mukaan myös FFF-liike nojaa merkittävästi sosiaalisen median julkisuuteen, eikä myöskään Greta Thunbergin mediajulkisuutta voida unohtaa. Sosiaalinen media on myös nuorille keskeinen kanava. Tämän pohjalta on tavoitteena selvittää, miten julkisuus on vaikuttanut ilmastoliikkeeseen Varsinais-Suomessa. Tarkastelun keskiössä on etenkin sosiaalisen median vaikutus FFF-liikkeen näkyvyyteen ja merkitykseen varsinaissuomalaisten 15-18 -vuotiaiden koululaisten keskuudessa.

Tutkimuskysymyksiksi muodostuivat siis:

Millaista ilmastoliikehdintää on nähtävissä Varsinais-Suomessa 15-18 -vuotiaiden koululaisten keskuudessa ja mitkä tekijät ovat vaikuttaneet siihen?

Millainen rooli julkisuudella ja etenkin sosiaalisella medially on ollut ilmastoliikehdintään?

Koska Fridays For Future -liikkeen ilmastolakot ovat olleet tämänhetkisestä ilmastoliikehdinnästä ja koska se on nimenomaan profiloitunut koululaisten liikkeenä, tutkitaan ilmastoliikehdintään osallistumista pääosin sen kautta. Tarkemmin sanottuna kansainvälisten ilmastolakkoihin osallistumisen kautta, sillä ne ovat keränneet isompia osallistujamääriä kuin joka perjantai järjestetyt koululakot.

1.2. Fridays for Future ja yhteiskunnalliset liikkeet

Lakot, mielenosoitukset, boikotit, ja äärimmäisillään jopa nälkälakot, sabotaasit ja mellakat ovat esimerkkejä poliittisesta toiminnasta, sekä siitä, miten yhteiskunnalliset lakot voivat näkyä ja toimia. Kun näistä yksittäisistä toiminnoista ja tapahtumista syntyy yhteisesti koordinoitu pitkäkestoisempi jatkumo, joka vaatii jotakin tiettyä poliittista muutosta ja tietyn kollektiivisen haasteen ratkaisemista, voidaan puhua yhteiskunnallisesta liikkeestä. (Gupta 2017; Jamison 2010; Tarrow 1994; 1998.)

Yhteiskunnalliset liikkeet ovat yleensä turvautuneet keinoihin, jotka ovat niihin osallistuville ihmisille kulttuurillisesti tai historiallisesti tuttuja, ja joista myöhemmin tulee heille tavanomaisia tapoja. Tällaisina keinoina voidaan pitää esimerkiksi boikotteja, vetoimuksia ja mielenosoituksia. Nämä keinot ovat tuttuja myös liikkeiden vastaliikkeille tai mahdollisille haastajille. Liikkeiden johtajien tehtävänä onkin kehittää, sovittaa ja yhdistellä kollektiivisen toiminnan eri muotoja niin, että niihin saadaan houkutelluksi sellaisetkin, jotka muutoin saattaisivat jäädä kotiin. (Tarrow 1994, 18-19.)

Nuorten ilmastoliike on ainakin toistaiseksi turvautunut keinoista lakkoihin ja mielenosoituksiin, jotka on usein pidetty samanaikaisesti: osallistujat lakkoilevat koulusta (tai töistä) ja osallistuvat sen lisäksi mielenosoitukseen vaatimaan ilmastotekoja päättäjiltä. Se on täyttänyt vaatimuksen jatkuvasta kollektiivisesta toiminnasta järjestämällä säännöllisesti joka perjantai koululakkoja, sekä lisäksi järjestämällä useamman kansainvälisen suurmielenosoituksen. Mielenosoituksille on ollut tarvetta, sillä ne eivät ole vielä saavuttaneet päämääriään edellisissä. Siten Fridays for Future -liikettä voidaankin kutsua yhteiskunnalliseksi liikkeeksi.

2. Mobilisaatioteoriat

Tässä tutkielmassa pääteorianana ovat Sidney Tarrow'n ja Tuomas Ylä-Anttilan mobilisaatioteoriat, sekä Manuel Castellsin (2012) teoria sosiaalisesta mediasta suhteessa yhteiskunnallisiin liikkeisiin. Tarrow on muun muassa teoksissaan *Power in Movement – Social Movements, Collective Actions and Politics* (1994) ja *Power in Movement – Social Movements, Collective Actions and Politics* (1998) tutkinut yhteiskunnallisia liikkeitä ja luonut oman teoriansa yhteiskunnallisten liikkeiden ymmärtämiseksi. Ylä-Anttila (2010) taas on väitöskirjassaan *Politiikan paluu – Globalisaatioliike ja julkisuus* tutkinut yhteiskunnallisia liikkeitä ja mobilisaatiota, sekä julkisuuden ja internetin roolia julkisuutena. Esimerkkitapauksena Ylä-Anttila käyttää Maailman sosiaalifoorumia (MSF), joka on Maailman talousfoorumin vastakokous ja luonteeltaan poikkeuksellinen, sillä se järjestetään säännöllisesti globaalissa Etelässä (Ylä-Anttila 2010, 49).

Nykyaikana sosiaalisesta mediasta on tullut keskeinen osa ihmisten elämää. Siten myös sen merkitys yhteiskunnallisissa liikkeissä ja mobilisaatiossa on korostunut. Yhteiskunnallisten liikkeiden ja verkostojen suhteesta on alalla jonkin verran erimielisyyksiä. Esimerkiksi Clare Saundersin (2013) mukaan on hankalaa hahmottaa, millainen verkostoituminen riittää muodostamaan yhteiskunnallisen liikkeen. Andrew Jamisonin (2010) mukaan yhteiskunnalliset liikkeet ovatkin viime vuosikymmenien aikana alkaneet muistuttaa enemmän verkostoja. Yhteiskunnallisia liikkeitä Internetin aikakaudella tutkinut Manuel Castells (2012) taas nimittää teoksessaan *Networks of Outrage and Hope – Social Movements in the Internet Age* verkostoituneita yhteiskunnallisia liikkeitä uuden lajin yhteiskunnallisiksi liikkeiksi. Castells näkee verkostot ja etenkin internetin kanavilla syntyneet verkostot olennaisena osana nykyajan yhteiskunnallisia liikkeitä, sillä ne mahdollistavat tiedon leviämisen paitsi kansallisella myös kansainvälisellä tasolla. (Castells 2012, 15.) Yhteiskunnallisten liikkeiden voidaan siis ajatella kehittyneen vastaamaan nykyajan tarpeita, ikään kuin päivittyneen 2000-luvulle. Sosiaalisen median kaltaisissa verkostoissa luodut verkostoituneet yhteiskunnalliset liikkeet ovatkin nykypäivän yhteiskunnallisia liikkeitä.

Tässä luvussa käydään läpi, mitä tarkoitetaan yhteiskunnallisella liikkeellä, sekä yhteiskunnallisten liikkeiden historiaa. Lisäksi käsitellään yhteiskunnallisten liikkeiden edellytyksiä niin kansallisella kuin globaalilla tasolla. Lopuksi käsitellään myös julkisuuden ja etenkin nykyaikana internetin ja sosiaalisen median luomia mahdollisuuksia ja merkityksiä yhteiskunnallisille liikkeille.

2.1. Yhteiskunnalliset liikkeet

Yhteiskunnallisten liikkeiden määrittely ei ole yksiselitteistä. Alalla ei ole yksimielistä käsitettä siitä, mikä on yhteiskunnallinen liike, ja eri teoreetikot käyttävät termiä eri tavoin (esim. Jamison 2010, 812; Saunders 2013, 22). Sidney Tarrow (1994) määrittelee liikkeet ihmisten väliseksi kollektiivisiksi haasteiksi, joilla on yhteiset päämäärät ja johon ihmiset kokevat yhteenkuuluvuutta jatkuvassa vuorovaikutuksessa eliittien, vastustajien ja auktoriteettien kanssa. Liikkeitä määrittää siis jokin yhteinen haaste, jonka ne haluavat ratkaistavan. (Tarrow 1994, 3-4.) Manuel Castellsin (2012) mukaan yhteiskunnallisten liikkeiden juuret ovatkin kaikkien yhteiskuntien perustavanlaatuisissa epäoikeudenmukaisuuksissa. Tällaisia ovat esimerkiksi epäreilu epätasa-arvo, toivoton köyhyys, epädemokraattinen politiikka ja huolimattomuus yhteisen planeettamme hoidossa. Kun jokapäiväisestä elämästä tulee suurimmalle osalle sietämätöntä ja samanaikaisesti päättäjien legitimitetti on kriisissä, syntyvät yhteiskunnalliset liikkeet. Läpi historian yhteiskunnalliset liikkeet ovat olleet ja ovat edelleen yhteiskunnallisen muutoksen vipuvarsia. (Castells 2012, 12; 218.) Liikkeet pyrkivät muuttamaan ja haastamaan suoralla toiminnallaan eliittejä, auktoriteetteja, muita ryhmiä tai kulttuurin luomia sääntöjä. Toiminnan keskeyttäminen, vaikeuttaminen tai epävarmaksi tekeminen ovat usein keinoja tähän. (Tarrow 1994, 4.)

Tarrow'n kanssa samoilla linjoilla on myös ilmastonmuutostietoutta yhteiskunnallisten liikkeiden kautta tutkinut Andrew Jamison (2010). Jamison määrittelee yhteiskunnalliset liikkeet kollektiivisiksi muodoiksi yhteiskunnallisesta käyttäytymisestä, joka tähtää nimenomaan poliittiseen toimintaan. Yhteiskunnalliset liikkeet ovat poliittiseen muutokseen tähtääviä prosesseja, jotka mobilisoivat ihmisiä, sekä materiaalisia ja kulttuurisia resursseja yhteisestä syystä. (Jamison 2010, 812-813.) 12.) Sen sijaan Castells (2012) näkee, että yhteiskunnallisten liikkeiden takana ovat ennen kaikkea yksilöt. Usein liikkeen alullepanijoina on vain kourallinen ihmisiä. Joskus vain yksikin ihminen saattaa aloittaa kokonaisen liikkeen, kuten Greta Thunberg on osoittanut. Alun perin yksin lakkoillut koululainen lakkoilee nykyään maailmanlaajuisesti yhdessä miljoonien kanssa. Useat yksilöt muodostavatkin yhdessä joukon, joka muodostaa yhteiskunnallisen liikkeen. Castells kuitenkin korostaa, että jokaisella yksilöllä on omat syynsä liittyä liikkeeseen. (Castells 2012, 13.)

Yhteiskunnat perustuvat valtasuhteisiin. Ne, joilla on valtaa, rakentavat yhteiskunnan instituutiot omien arvojensa ja kiinnostustensa mukaisesti. Valta on sisäänrakennettu yhteiskunnan instituutioihin etenkin valtioissa, jotka harjoittavat valtaansa esimerkiksi klassisen väkivallan monopolin kautta. Mutta, koska myös ristiriidat ja vastakkaisuudet ovat osa yhteiskuntaa, synnyttää

valta aina vastavoimaa. Vastavoima vaatii huomiota myös omille arvoilleen ja kiinnostuksilleen, jotka eroavat vallassa olevista arvoista ja kiinnostuksista. (Castells 2012, 4-5.) Näiden vastavoimien pohjalta syntyvät Castellsin (mt.) mukaan yhteiskunnalliset liikkeet. Koska kollektiivisilla haasteilla ei ole rahan ja valtiollisen vaikuttamisen kaltaisia resursseja, ne pyrkivät herättämään huomiota omille arvoilleen ja kiinnostuksen kohteilleen yhteiskunnassa niin kannattajien kuin vastapuolen ja kolmansien osapuolienkin puolella käyttämällä esimerkiksi iskulauseita, tietynlaista pukeutumista, musiikkia tai tuttujen objektien nimeämistä uusilla tai erilaisilla symboleilla. (Castells 2012, 5; Tarrow 1994, 4.) Tällaisesta toiminnasta voidaan nähdä esimerkkinä aikaisemmin onnen symbolina olleen hakaristin, eli svastikan käyttö äärioikeistoliikkeen tunnuksena.

Tarrow'n (1994) mukaan keskeistä näille kollektiivisille haasteille on se, että niillä on yhteinen tarkoitus. Toisin sanoen niillä on yhteisiä päällekkäisiä kiinnostuksen kohteita ja arvoja, jotka ohjaavat yhteisiä tekoja, sekä yhteisiä vaatimuksia niin kutsuttuja vastustajia, kuten auktoriteetteja tai eliittejä, siis niitä tahoja, joilla on jonkinlaista valtaa yhteiseen haasteeseen liittyen, kohtaan. Yhteiset kiinnostuksen kohteet eivät kuitenkaan yksinään riitä, vaan liikkeen sisällä osallistujien täytyy myös tunnustaa yhteiset kiinnostuksen kohteet. Niillä on oltava syvälle juurtunut yhteinen identiteetti, jotta ne voivat kukoistaa. Tällöin ne voivat muuttua liikkeen yhteiseksi toiminnaksi. Tarrow'n mukaan syvällekin juurtuneilla vaatimuksilla ei kuitenkaan ole merkitystä, ellei niitä aktivoida. Muutokset poliittisissa mahdollisuuksissa toimivat usein aktivoivina tekijöinä, jotka sekä mahdollistavat uusien yhteiskunnallisten liikkeiden synnyn että muotoilevat niiden kehittymistä. Poliittiset mahdollisuudet rakenteissa mahdollistavat Tarrow'n mukaan toiminnan sellaisille yhteiskunnallisille toimijoille, joilla niitä ei yleensä ole. Ne ovat jatkuvia, vaikkakaan eivät välttämättä muodollisia tai pysyviä, ulottuvuuksia poliittisessa ympäristössä, jotka mahdollistavat ihmisille kannustimia yhteiseen toimintaan. Poliittisia mahdollisuuksia rakenteissa voivat olla esimerkiksi poliittisten ryhmittymien muutos ja eliittien väliset konfliktit. Sen lisäksi, että yhteiskunnalliset liikkeet tarttuvat poliittisiin mahdollisuuksiin, ne myös luovat ja laajentavat niitä yhteisen toiminnan kautta yhteiskunnallisissa verkostoissa ja yhteiskunnallisten toimijoiden yhteisissä liitoissa. Siten ne mahdollistavat myös sisarliikkeiden tai vastaliikkeiden synnyn. Tätä ilmiötä ylläpitävät sekä mobilisoivat rakenteet että kulttuuriset kehykset. (Tarrow 1994, 1; 4-7; 81-82; 85; 96-97.)

Castells (2012) puolestaan katsoo, että yksilötasolla yhteiskunnalliset liikkeet ovat tunneperäisiä liikkeitä. Ohjelmat ja poliittiset strategiat, siis toisin sanoen Tarrow'n mainitsemat yhteiset vaatimukset, tulevat Castellsin mukaan vasta myöhemmin liikkeen kehittyessä. Yhteiskunnallinen

liike lähtee todellisuudessa käyntiin tunteiden muuttamisesta toiminnaksi. (Castells 2012, 13.) Myös de Moorin ym. (2020) ja Wahlströmin ym. (2019) Fridays For Future -liikettä koskevan tutkimuksen mukaan tunteilla on merkitystä mobilisaation kannalta. Tunteita käsitellään tarkemmin vielä luvussa viisi.

Mellakoita ja kapinoita on ollut ja voi olla olemassa jo ennen yhteiskunnallisen liikkeen syntymistä. Vasta yhteisen toiminnan ylläpito vastustajia vastaan tekee kiistanalaisesta vaiheesta yhteiskunnallisen liikkeen. Jatkumon syntymistä tukevat aikaisemmin mainitut yhteinen tarkoitus, kollektiivinen identiteetti sekä tunnistettava haaste. Yhteiskunnalliset liikkeet, jotka ovat onnistuneet ylläpitämään kollektiivisia toimia vastapuolta vastaan pitkäjäksoisesti, ovatkin Tarrow'n mukaan jättäneet suurimman jäljen historiaan. Yhteiskunnallisten liikkeiden ongelmana on kuitenkin pidetty yksilöiden vakuuttamista siitä, että yhteisen hyvän vuoksi kannattaa tehdä yhdessä töitä. Liikkeiden haasteena on järjestäytymättömien, autonomisten ja hajaantuneiden joukkojen yhdistäminen yhteiseen jatkuvaan toimintaan. (Tarrow 1994, 5-6.) Toisaalta, jotta yksittäisistä mielenosoituksista ja muista suorista protestikeinoista syntyy liike, edellyttää se Jamisonin (2010, 813) mukaan näiden yhdistämistä toisiinsa koordinoitusti yhteisin keinoin joko yhteisellä alustalla tai ohjelmalla.

Yhteiskunnallisille liikkeille keskeistä on myös julkisuus, jota käsitellään tarkemmin seuraavassa luvussa. Liikkeet kuitenkin sekä luovat julkisuutta että osallistuvat siihen. Julkisuuden lisäksi yhteiskunnallisiin liikkeisiin liittyy vahvasti myös kansallisen ja globaalin tason vuorovaikutus. Ylä-Anttila havaitsi tutkiessaan sosiaalifoorumiosallistujia, että Suomessa viedään usein eteenpäin kansallisten kanavien kautta globaaleillakin foorumeilla kehitettyjä ajatuksia. Ei sinänsä ole yllättävää, että kansallisen ja globaalin tason yhteiskunnalliset liikkeet ovat vahvasti sidoksissa toisiinsa. Globaaleilla foorumeilla kehiteltyjä asioita toteutetaan kansallisilla foorumeilla, sillä uudet sosiaaliset instituutiot ja toimintatavat eivät synny tyhjiössä, vaan niitä kehitetään rakentamalla aikaisempien instituutioiden ja toimintatapojen päälle ja muokaten niitä oman tarpeen mukaisiksi. Toisaalta myös liikkeisiin osallistujien kansalliset poliittiset kulttuurit vaikuttavat vuorostaan kohtaamisiin uusilla politiikan kentillä. (Ylä-Anttila 2010, 13-14.)

Yhteiskunnallisten liikkeiden erottaminen muista poliittisista ryhmistä, kuten puolueista ja etujärjestöistä, ja yhteiskunnallisista instituutioista ei aina ole helppoa. Jamisonin (2010, 813) mukaan yhteiskunnalliset liikkeet eroavat muodollisemmista poliittisista puolueista ja yhteiskunnallisista instituutioista siten, että ne ovat enemmän niin sanotusti liikkeessä. Ne ovat siis

toimintatavoiltaan epämuodollisempia, eikä niillä ole hierarkian kaltaisia muodollisia rakenteita. Toisin kuin etujärjestöillä, yhteiskunnallisilla liikkeillä ei esimerkiksi ole selkeää jäsenyyttä, ja syyt liikkeen kuulumiseen ovat moninaisemmat. Tarrow'n mukaan ihmiset ovatkin osallisena liikkeissä monista eri syistä, kuten esimerkiksi tavoitellakseen henkilökohtaisia hyötyjä, yhteenkuuluvuudesta ryhmään, periaatteellisesta sitoutumisesta aatteeseen tai yksinkertaisesti halusta kuulua ryhmään. Esimerkiksi homojen oikeuksia ajavaan liikkeeseen osallistujista ei tiedetä, kuinka moni heistä todellisuudessa on itse homo, eikä sillä ole ollut mitään merkitystä liikkeen toiminnan onnistumisen kannalta. Samalla tavalla myöskään nuorten ilmastolakkoihin osallistujistakaan kaikki eivät ole nuoria, vaan osallistujien joukossa on ollut myös nuoria aikuisia ja aikuisia. Oma joukkonsa nuorten ilmastolakkoliikkeessä ovat myös lasten ja nuorten vanhemmat, Ilmastovanhemmat, jotka ovat liikkeessä omien lastensa tulevaisuuden puolesta. Osallistumismotivaatioiden laaja skaala tekee liikkeeseen koordinoimisesta huomattavasti vaikeampaa kuin etujärjestöjen ja muiden poliittisten ryhmien kohdalla. Toisaalta se antaa enemmän muita kuin rahallisia resurssimahdollisuuksia liikkeille ihmisten mukaan saamiseksi yhteiseen toimintaan. (Tarrow 1994, 14-16.)

2.2. Yhteiskunnalliset liikkeet ja julkisuus

Tuomas Ylä-Anttilan (2010) mukaan yhteiskunnallisten liikkeiden ja julkisuuden välillä on tiivis kahdensuuntainen side. Liikkeet ovat julkista toimintaa ja toisaalta liikkeiden toiminta on ollut edellytyksenä demokraattisen julkisuuden synnylle sellaisena kuin se nykyään tunnetaan. Liikkeet ovat siis toiminnallaan muokanneet julkisuutta. (Ylä-Anttila 2010, 13.)

Mitä julkisuus sitten oikeastaan on? Yksinkertaisimmillaan julkisuus on julkista keskustelua. Vaikka Jürgen Habermasin (1962, 3) mukaan julkisuus (*public sphere*) voidaan jäljittää jopa antiikin aikaan, varsinaisen demokraattisen julkisuuden voidaan ajatella syntyneen samoihin aikoihin kansalaisyhteiskunnan syntymisen aikaan 1700-luvulla. Ylä-Anttila (2010, 17) tiivistää sen ajatuksena olleen, että *kaikkien kansalaisten, joita poliittiset päätökset koskevat, tulee voida osallistua vapaaseen ja tasa-arvoiseen keskusteluun näistä päätöksistä. Rationaalisin argumentein käytävän keskustelun tuloksena syntyy julkinen mielipide, jonka tulisi ohjata poliittista päätöksentekoa.* Nykyään (ainakin tietyissä valtioissa) käsitys yhteiskunnallisen osallistumisen mahdollisuuksista ja siitä, että julkisella mielipiteellä on merkitystä päätöksenteon kannalta, ovat jo lähes itsestään selvyys. Siitä on tullut yksi yhteiskunnan instituutioista. (Ylä-Anttila 2010, 17-18.)

Sittemmin joukkotiedotusvälineiden, kuten ensin uutislehtien ja myöhemmin television ja internetin yleistyttyä, julkisuuden käsitys on muuttunut. Sana julkisuus on niin suomen, ruotsin (*offentlighet*) kuin saksan (*öffentlichkeit*) kielissä viitannut julkiseen tilaan ja myös englanniksi siitä on käytetty termiä julkinen tila (*public space*). Aikaisemmin julkisuus nähtiinkin kenties enemmän fyysisissä tiloissa tapahtuvaksi toiminnaksi, kuten työväenliikkeen poliittisissa kokoontumisissa, tai symbolisesti merkittävissä julkisissa tiloissa, jotka ovat sittemmin politisoituneet. Niistä on tullut tiloja, joissa ihmiset ovat kyenneet järjestämään itsenäisiä kokoontumisia ja pyrkimään poliittiseen muutokseen. Uutislehdet, televisio ja internet ovat siirtäneet julkisuutta myös toisiin muotoihin. Nämä joukkomediat mahdollistavat ihmisten välistä viestintää ja siten niitä voidaan kutsua julkisiksi toimielimiksi (*public organs*). Mediajulkisuus onkin noussut tärkeäksi osaksi yhteiskunnallisten liikkeiden uudempia muotoja. (Castells 2012, 11; Habermas 1962, 2-3; Ylä-Anttila 2010, 16-17; 20.)

Ylä-Anttila ymmärtää kuitenkin nykyaikanakin julkisuuden mediajulkisuutta laajempänä käsitteenä. Hän näkee julkisuuden yhtenä demokraattisen yhteiskunnan toiminta-alueena. Tämän toiminta-alueen sisällä pyritään ratkaisemaan ristiriitoja käymällä rauhanomaisia keskusteluja. Yhteiskunnalliset liikkeet ovat yksi toimija tässä demokraattisen yhteiskunnan toiminta-alueessa. Sen lisäksi julkisuuden toimijoihin kuuluvat myös muun muassa kansalaisjärjestöt. Keskeistä julkisuudelle on kuitenkin kollektiivinen toiminta. Esimerkiksi mielenosoitusten kaltainen kollektiivinen toiminta ymmärretään siis liikkeiden tavaksi toimia julkisuudessa. *Tästä näkökulmasta mielenosoitus on puheenvuoro julkisessa keskustelussa.* (Ylä-Anttila 2010, 13-14.)

Internetistä ja sosiaalisesta mediasta on nykyaikana tullut osa arkea ja siten myös yhteiskunnallisia liikkeitä. Se on ollut merkittävässä osassa niin kansallisia kuin globaalejakin julkisuuksia. Yhteiskunnassamme Castellsin (2012) mukaan voidaankin nähdä yhteiskunnallisten liikkeiden julkisuuden rakentuvan hybridimalliksi internetin sosiaalisten verkostojen ja vallatun urbaanin tilan välillä. Internetin ja sosiaalisen median tarjoama julkinen tila ja urbaani tila ovat yhteydessä toisiinsa ja siten ne rakentavat teknologisesti ja kulttuurisesti muutokseen tähtääviä yhteisöjä. Kriittistä tälle uudennlaiselle julkisuudelle on sen mahdollistama autonominen viestintä, sillä se paitsi toimii alustana yhteiskunnallisten liikkeiden synnylle, se myös sallii liikkeiden yhdistämisen yhteiskuntaan riippumattomasti vallanpitäjistä. (Castells 2012, 11.)

Tässä tutkielmassa julkisuus ymmärretään siis kaikkena yhteiskunnallisena keskusteluna, jota voidaan käydä esimerkiksi kaduilla, internetin ja sosiaalisen median verkostoissa tai lehdistä ja

muissa perinteisemmissä medioissa. Keskusteluksi tässä yhteiskunnan toiminta-alueessa ymmärretään myös kollektiivinen toiminta, kuten esimerkiksi mielenosoitukset ja boikotit. Yhteiskunnalliset liikkeet sekä hyödyntävät olemassa olevaa julkisuutta, että luovat sitä uudelleen.

2.2.1. Kansallinen julkisuus ja yhteiskunnalliset liikkeet

Ylä-Anttila sanoo kansallisten julkisuuksien synnylle olevan kolme edellytystä. Ensinnäkin ne edellyttävät kansallisen tason liikkeitä, joilla on erilaisia toimintatapoja, järjestöverkostoja ja kulttuuriset kehykset. Toisena edellytyksenä ovat mediainstituutiot ja kolmantena kansallisten identiteettien rakentaminen. (Ylä-Anttila 2010, 38-44.)

Ylä-Anttilan mukaan julkisuudet ja yhteiskunnalliset liikkeet tukevat paitsi muodollisten demokraattisten instituutioiden syntymistä kansallisella tasolla, myös niiden toimintaa ja niiden kehittymistä entistä paremmiksi. Tästä esimerkkinä hän tuo esille Jürgen Habermasin (2004) näkökulman kansallisten porvarillisten julkisuuksien kehittymisestä kapitalistisen talouden ja porvariston nousun seurauksena Britanniassa, Ranskassa ja Saksassa 1700-1800-lukujen vaihteessa. Tähän liittyivät myös vahvasti sosiaaliset riippuvuussuhteet, kuten kaupankäynti ja kulttuuriset vuorovaikutussuhteet, jotka laajentuivat tuolloin kansallisvaltioiden tasolle. Ylä-Anttila kokoaa tästä yhteen, että kansallisten julkisuuksien synty vaati sosiaalisten riippuvuussuhteiden verkoston laajenemisen ja rationaalisen keskustelun ajatuksen kehityksen lisäksi yhteiskunnallisia liikkeitä, mediainstituutioita ja keskustelun osallistujille yhteisen kansallisen identiteetin kehitystä. Paitsi että liikkeet ovat nostaneet tiettyjä asioita julkiseen keskusteluun, ne ovat myös itse osallistuneet julkisuuden idean ja instituutioiden muotoutumiseen keskeisellä tavalla. Kansallisen tason liikkeet toimintarepertuaareineen, järjestöverkostoineen ja kulttuurisine kehyksineen olivat edellytyksenä kansallisten julkisuuksien kehitykselle. (Ylä-Anttila 2010, 37-39.)

Ajatus siitä, että julkisessa keskustelussa muodostuneen kansalaismielipiteen tulisi ohjata poliittista päätöksentekoa, synnytti myös erilaisia tapoja kansalaisille ajaa keskusteluissaan muodostamiaan kantoja. Ennen Ranskan vallankumousta liikkeet käyttivät aikoinaan keinoinaan adresseja, yleisiä kokouksia, mielenosoituksia ja katusulkuja. Nämä perinteiset vanhat keinot ovat olleet käytössä enemmän paikallisella tasolla, suunnattuina suoraan tunnettuihin vastustajiin. Keinot olivat usein väkivaltaisia, lyhytkestoisia, sekä täsmällisesti liitettyinä osallistujien vaatimuksiin. Tähän samaan tarkoitukseen syntyivät myöhemmin liikkeiden kehittyessä kansallisiksi boikotit, laajemmat vetoomukset kansalaisille, suuremmat massamielenosoitukset ja muu kollektiivinen toiminta, joita nykyään pidetään täysin hyväksyttävänä keinoina asioiden julkisuuteen nostamiseksi. Uudemmissa

liikkeiden käyttämistä keinoista tuli täsmällisen sijaan yleisiä, epäsuorempia ja joustavampia. Lisäksi ne ovat riippumattomampia vakiintuneiden kollektiivisten toimijoiden vaatimuksista tai vihamielisyydestä. Näitä keinoja onkin siksi voitu käyttää yleisemmin ja laajemmin erilaisissa tilanteissa kuin vanhempia keinoja. Tarkoituksena on siis tehdä kyseisistä asioista poliittisia kysymyksiä, jotka vaativat yhteisiä ratkaisuja. (Tarrow 1994, 33-44; Ylä-Anttila 2010, 39-40.)

Samalla tavoin ilmastoliikkeet tavoittelevat koululakoilla ja yleismielenosoituksilla tieteen huomioimista, ilmastomuutoksen nostamista keskeisemmäksi poliittiseksi kysymykseksi, sekä ennen kaikkea sille yhteisiä ratkaisuja. Suuret kansainväliset mielenosoitukset ovat tarjonneet tähän joustavan tavan vaikuttamiseen pyrkimisessä. Myöskään ilmastokeskustelussa tunnettua vastustajaa ei varsinaisesti ole. Vaikka toisaalta tällaisena voitaisiin myös pitää valtioiden hallituksia ja päättäjiä, yrityksiä ja muita vastaavia tahoja, joiden teoilla ja päätöksillä on vaikutusta ilmastomuutoksen torjumiseen, on osa näistä tahoista tuntemattomia verrattuna paikallisempiin mielenosoituksiin, joissa vallanpitäjä oli tunnettu.

Liikkeet ovat myös saavuttaneet vaatimiaan poliittisia muutoksia. Esimerkiksi Amerikassa ensimmäistä kertaa toteutettu boikotti emämaan tuotteita kohtaan uuden leimaveron vastustukseksi johti lopulta vallankumoukseen ja itsenäisyysjulistukseen. Samoin Grenoblessa syntyneet mielenilmaukset johtivat lopulta Ranskan vallankumoukseen. Näiden, sekä näiden kaltaisten tapahtumien seurauksena ovat syntyneet esimerkiksi perustuslait ja ihmisoikeuksien julistukset, joissa on vakiinnutettu demokraattisen julkisuuden normit, kuten sananvapaus, lehdistönvapaus ja kokoontumisvapaus. Kyseiset liikkeet ovat sekä osallistuneet prosessiin, jossa kollektiivisesta toiminnasta tuli julkisen keskustelun hyväksytty jatke, että myös vaikuttaneet itse julkisuuden ajatuksen ja käytäntöjen institutionalisoitumiseen. (Ylä-Anttila 2010, 39-40.)

Uudempien keinojen apuna ja luojina olivat liikkeiden verkostot, jotka laittoivat käyntiin tai levittivät kollektiivista toimintaa yleisten vaatimusten nimissä. Tätä tehtiin kiistanalaisessa vuorovaikutuksessa vallanpitäjien kanssa. (Tarrow 199, 43-44.) Nykyään kansalaisjärjestöjä pidetään yleisesti keskustelevalle demokratian teoriassa keskeisenä demokraattisen julkisuuden tukijalkana. Järjestöverkostot ovat kuitenkin kehittyneet usein poliittisten konfliktien ja niihin liittyvän kollektiivisen toiminnan kautta. Onkin tärkeää huomata, että järjestöverkostojen ja kollektiivisen toiminnan välinen suhde on kaksisuuntainen: järjestöt käyvät julkista keskustelua kokouksissaan ja tiedotteissaan, mutta ne myös osallistuvat julkisuudessa mobilisoimalla kollektiiviseen toimintaan ihmisiä. (Ylä-Anttila 2010, 40.)

Vaikka esimerkkinä käytetyt liikkeet ovatkin liittyneet isoihin tapahtumiin, ovat ne alun perin syntyneet jokapäiväisessä arjessa. Isot tapahtumat ovatkin usein vain julkisia näyttämöitä, joissa pitkään itäneet rakenteelliset muutokset purkautuvat. Kansallisen tason liikkeiden kehitys onkin vaatinut kollektiivisen toiminnan keinovalikoiman ja järjestöverkostojen lisäksi *kulttuurista kehystämistä*. Tällä tarkoitetaan siis ongelman ilmaisemista siten, että suuri osa kansasta tuntisi ne merkityksellisesti, jolloin yhden ryhmän taistelusta kasvaa koko kansaa koskeva taistelu. (Tarrow 1994, 45; 1998, 41-; Ylä-Anttila 2010, 41.)

Kansallisten julkisuuksien synnylle olivat toisena edellytyksenä keskustelun kansallisvaltion laajuisella alueella mahdollistaneet mediainstituutiot. Uutisten välittyminen yhä kauempaa tuli tarpeelliseksi samalla, kun kauppareitit ulottuivat yhä kauemmas. Lisäksi poliittiset konfliktit ja niihin liittyvä kollektiivinen toiminta ovat myös vaikuttaneet merkittäväällä tavalla itsessään mediainstituutioiden kehitykseen. Esimerkiksi Yhdysvalloissa boikoteista leimaveron vastustukseksi alkaneessa tilanteessa lehdistö oli keskeisessä roolissa. Lehdet toimivat sanallisen kamppailun foorumeina, mutta sen lisäksi ne myös välittivät uutisia paikallisista kollektiivisen toiminnan aalloista, sekä levittivät näitä aaltoja ympäri maata. Tarrow'n (1994, 51) mukaan ratkaisevaa politiikan nousulle julkisuuksiin oli luku- ja kirjoitustaidon leviäminen. Yhteiskunnalliset liikkeet ovat historian saatossa käyttäneet hyväkseen jo olemassa olevaa lehdistöä, mutta ne ovat myös synnyttäneet uutta nostaakseen asioita julkiseen keskusteluun. Ne ovat siis olleet tärkeässä osassa luomassa tiedotusvälineitä ja järjestöverkostoja, jotka luovat demokraattisen julkisuuden institutionaalista kehikkoa. (Habermas 2004, 38-53; Ylä-Anttila 2010, 42-43; Tarrow 1994, 49-52.)

Sanomalehdet ovat levittäneet tietoa horisontaalisesti sen sijaan, että tieto tulisi (vain) ylhäältä päin viranomaisilta. Etenkin aikaisemmin pääkaupunkien lehdet levittivät aiheita maakuntiin ja provinsseihin, mutta sittemmin paikallislehdistä tuli julkisuuden areenoita paikallistasolla. Suosittu lehdistö ei kuitenkaan tehnyt kapinoinnista sankarillista, vaan se teki siitä tavallista. (Tarrow 1994, 53-54.) Sittemmin tiedon levittämisen horisontaalisuus on laajentunut entisestään median murroksen myötä. Internet ja sosiaalinen media ovat mahdollistaneet julkiseen keskusteluun osallistumisen autonomisella ja uudella tavalla. Tähän palataan vielä alaluvussa 2.3 tarkemmin.

Kolmantena edellytyksenä oli kansallisten identiteettien rakentaminen. Näille identiteeteille keskeistä oli niiden poissulkeva luonne, joka jakoi maailman kansakuntaan kuuluviin ja sen

ulkopuolisiin. Kansalliset identiteetit sekä osallistuivat kulttuuristen kehyksien luomiseen, että myös kehittyivät niistä. Poissulkevuuden vaatimus ei ole rajautunut pelkästään kansallisten ryhmien liikkeelle jalkautumiseen, vaan se on näkynyt esimerkiksi työläisten ja kapitalistien vastakkainasetteluna. Nykyään sitä voidaan havaita esimerkiksi naisten tai etnisten vähemmistöjen liikkeissä, joissa pyritään luomaan omaa eksklusiivista identiteettiä. Eksklusiivisten identiteettien rakentamisella on pyritty vahvistamaan liikkeen sisäistä yhteenkuuluvuutta sekä sitouttamaan jäseniä yhteiseen toimintaan. Tämä on palvellut varsinkin liikkeiden radikaalimpia muotoja. (Ylä-Anttila 2010, 43-44.)

Kansallisten julkisuuksien syntyyn liittyy siis myös epätasa-arvoa luovia mekanismeja. Ylä-Anttila huomauttaa, että julkisuudet ovat aina olleet poliittisten kamppailujen paikkoja, joissa kamppailua on käyty paitsi poliittisista asiakysymyksistä, myös julkista keskustelua itseään ohjaavista normeista. Julkisuuden ulkopuolelle on pyritty sulkemaan eri ryhmiä niin muodollisesti, rakenteellisesti kuin kulttuurisesti. Ulkopuolelle on esimerkiksi suljettu aikaisemmin työläiset ja naiset. Muodollisesti heidät suljettiin ulos lukemalla kansalaisiksi vain omistavaan luokkaan kuuluvat valkoiset miehet. Rakenteellisesti työläisillä ja naisilla ei ollut yhtäläisiä mahdollisuuksia julkisen osallistumisen kannalta tarpeellisiin resursseihin, kuten esimerkiksi taloudellisiin resursseihin, koulutukseen tai poliittisesti hyödyllisiin sosiaalisiin verkostoihin. Lisäksi kulttuurisella ulossulkemisella legitimoitiin muodolliset ja rakenteelliset ulossulkemisen muodot, esimerkiksi työntämällä alistettuja ryhmiä julkisuuden marginaaleihin diskursiivista valtaa käyttämällä. Julkisuudessa alistetut ryhmät leimattiin kykenemättömiksi itsenäiseen rationaaliseen ajatteluun ja poliittiseen argumentointiin yhdistämällä esimerkiksi naiselliset puheenvuorot oikukkaiksi ja epärationaalisiksi. Siten heidät myös pidettiin ulkona julkisuuksista siihen sopimattomina. (Ylä-Anttila 2010, 44-45.)

Naiset ja työläiset joutuivat kamppailemaan heidät poliittisesti kykenemättömiksi leimaavaa diskursiivista valtaa vastaan, jotta he voisivat saavuttaa institutionaalisten pelisääntöjen tasolla muodolliset oikeudet poliittiseen osallistumiseen. He perustivat tätä varten omia *vastajulkisuuksiaan*, jotka paitsi pyrkivät luomaan omia julkisuuksia julkisuudesta pois suljetuille, myös laajentamaan sen aluetta ja siihen hyväksytyjen keskustelijoiden joukkoa, ja pyrkivät yhteiskunnallisiin liikkeillä osallistumalla osallistumaan myös julkiseen keskusteluun. Vaikka nykyään muodolliset ulossulkemisen mekanismit olisivatkin lakkautettu, usein kuitenkin rakenteelliset ja kulttuurilliset ulossulkemisen mekanismit saattavat edelleen olla voimissaan. Tasa-

arvoa julkisuudessa rajoittavat esimerkiksi rakenteellinen taloudellissosiaalinen epätasa-arvo ja diskursiiviseen vallankäyttöön perustuvat kulttuuriset mekanismit.

Myös ilmaston puolesta esillä olleita nuoria on vähätelty ikänsä puolesta. Nuoria voidaan pitää naiiveina, eikä heidän uskota ikänsä puolesta uskota vielä tietävän tarpeeksi asioista. Esimerkiksi FFF-liikkeen kärkihahmo on saanut paljon kommentteja siitä, että *hän on pelkkä lapsi, eikä meidän pitäisi kuunnella lapsia* ja että hänen pitäisi mennä takaisin koulunpenkille (esim. Thunberg 2019, 32-33). Donald Trump kuvaili sarkastisesti Twitterissä 24.9.2019 Thunbergin *vaikuttavan erittäin iloiselta nuorelta tytöltä, jolla on edessä loistava ja ihana tulevaisuus* tämän YK:ssa pitämän puheen jälkeen. Tytöttelyä on yleisesti pidetty vähättelevänä.

Suomessa, kuten yleisesti muissakin maissa, alaikäiset on suljettu ainakin osittain julkisuuden ulkopuolelle. Muodollisesti lapset ja nuoret on suljettu ulkopuolelle esimerkiksi äänioikeuden rajaamisessa 18 vuoden ilmaisemaan täysi-ikään. Toisaalta nuorille on annettu muita keinoja vaikuttaa, kuten esimerkiksi nuorisovaltuustot. Myös ilmastolakkojen kärkihahmona esiintyvää Greta Thunbergia on pyritty alistamaan julkisuuden marginaaleihin arvostelemalla hänen nuoruuttaan, naispuolisuuttaan sekä Aspergerin oireyhtymäänsä.

2.2.2. Globaali julkisuus ja yhteiskunnalliset liikkeet

Globaalit julkisuudet edellyttävät kehittyäkseen samoja asioita kuin kansalliset julkisuudet, mutta ne vain edellyttävät niitä maailmanlaajuisesti. Ne vaativat siis globaalisti levinneitä yhteiskunnallisia liikkeitä, globaaleja mediainstituutioita ja globaalisti kollektiivisia identiteettejä. Kuitenkin esimerkiksi mediainstituutioiden kansalliset piirteet, kielimuurit ja vahvan yhteisen globaalin identiteetin puute ovat muodostaneet esteitä globaalien julkisuuksien kehittymiselle yhtä vahvoiksi. (Ylä-Anttila 2010, 47.)

Globaali liikehdintä on kuitenkin etenkin vuosituhaten vaihteen jälkeen kasvanut. Tämän ovat mahdollistaneet uudet maailmanlaajuiset toimintamuodot, ympäri maailmaa ulottuvat järjestöverkostot ja globalisaation, sekä toisenlaisen globalisaation, kulttuuristen tulkintakehyksien muodostuminen. Koordinoidusti ympäri maailmaa järjestetyt mielenosoitukset ja vastakokoukset ovat muodostuneet nykyajan globaalin liikehdinnän yhdeksi tärkeimmäksi elementiksi. Vaikka jo aikaisemmin 1970-luvulta lähtien oli protestoitu sinänsä globaaleja instituutioita tai ilmiöitä vastaan, rajoittuivat ne kuitenkin kansalliselle tasolle. Vasta vuosituhaten vaihteessa järjestettiin

ensimmäiset yhtäaikaiset mielenosoitukset ympäri maailmaa saman asian vuoksi. Tällöin eri puolilla maailmaa osoitettiin yhtenäisesti mieltä WTO-kokousta vastaan. (Ylä-Anttila 2010, 47.)

Keskeisenä, ja välttämättömänä työkaluna globaalin liikehdinnän syntymiselle on ollut internet, joka on mahdollistanut esimerkiksi ympäri maailmaa järjestettyjen mielenosoitusten ja vastakokouksien yhdessä koordinoimisen, sekä yleisesti tiedon leviämisen. Internet-sivustot toimivatkin nykyään globaalin julkisen keskustelun areenoina. (Ylä-Anttila 2010, 48.) 2000- ja 2010-luvulla keskeiseksi julkisuuden areenaksi on noussut myös sosiaalinen media. Tätä käsitellään tarkemmin seuraavassa alaluvussa.

Globaalien liikkeiden synnylle edellytyksenä ovat olleet globaalit järjestöverkostot. Vaikka internet onkin ollut välttämätön väline kansainvälisten suurmielenosoitusten järjestämiseksi, on niiden järjestäminen onnistunut olemassa olevien järjestöjen ja niiden välisten yhteistyösuhteiden vuoksi. (Ylä-Anttila 2010, 49.) Myös ilmastolakkoliikkeen syntymistä ovat tukeneet jo olemassa olevat järjestöt, sekä niiden verkostot. Vaikka sen myötä on syntynyt uusia organisaatioita, kuten Fridays for Future ja Earth Strike, ovat siihen osallistuneet myös jo olemassa olevat kansalliset ja kansainväliset järjestöt, kuten Greenpeace.

Toisena edellytyksenä ovat myös globaalien julkisuuksien synnylle olleet mediainstituutiot. Globaalien julkisuuksien tasolla näiden mediainstituutioiden on kyettävä luomaan kaikkialle maailmaan ulottuvia kulttuuristen symbolien kierron tiloja. Ylä-Anttilan (mt) mukaan maailmanlaajuisia yhtenäistä julkisuutta ei kuitenkaan ole vielä todellisuudessa saavutettu, sillä mediainstituutiot eivät ole kyenneet saavuttamaan siihen vaadittavaa maailmanlaajuisuuden astetta. Kansallisten mediainstituutioiden asema on edelleen niin vahva, ettei se ole luonut tilaa globaalien mediainstituutioiden vahvistumiselle. Uutiset kyllä liikkuvat ja tietoa käännetään ympäri maailmaa lukuisille eri kielille, mutta oman äidinkielen asema on edelleen niin vahva, että globaalien julkisuuksien sijaan kansalliset julkisuudet korostuvat merkitykseltään edelleen. Suurin osa ihmisistä lukee tai kuulee uutiset mieluiten omalla äidinkielellään, mielipidekirjoitukset ja asiantuntijakolumnit ovat edelleen enimmäkseen kansallista tuotantoa, ja keskustelu kansainvälisistä mielenosoituksistakin sisältää kuitenkin lähinnä mielenosoittajien tavoitteita ja tapahtumien seurauksista kansallisella tasolla. Globaali julkisuus koostuu siis edelleen kansallisista, kansallisilla kielillä toimivista julkisuuksista. (Ylä-Anttila 2010, 52-55.)

Internetin luomien mahdollisuuksien myötä voidaan pohtia, voidaanko nykyään enää edes erottaa kansallisia ja kansainvälisiä julkisuuksia samalla tapaa. Castells (2012) näkee, että meneillään oleva viestintäteknologian kehitys digitaalisena aikana laajentaa viestintävälineiden ulottuvuutta kaikille sosiaalisen elämän alueille. Se luo verkoston, joka on samaan aikaan sekä paikallinen ja kansainvälinen että myös yleinen ja räätälöity. Digitaalinen viestintäteknologia mahdollistaa helposti myös verkostojen muuntautumisen muutoksen mukaisesti. Castells (mt.) näkee nykyajan yhteiskunnallisten liikkeiden olevan yhtäaikaaisesti kyllä paikallisia ja globaaleja, mutta hän näkee globaalin tason näkyvän siinä, miten liikkeet voivat internetin kautta olla yhteyksissä muihin liikkeisiin, oppia ja inspiroitua heidän kokemuksistaan ja hyödyntää näitä omissa paikallisissa mobilisaatioissaan. Sosiaalisen median välittävät tiedot onnistuneista yhteiskunnallisista liikkeistä leviävät maasta ja kaupungista toiseen. Onnistuneiden protestien näkeminen muualla herättää toiveita muutoksen mahdollisuudesta ja siten mobilisoi ihmisiä. (Castells 2012, 6; 222-224.)

Vaikka teknologiset ja jossain määrin myös institutionaaliset edellytykset globaalille julkisuudelle median suhteen ovatkin jo olemassa, Ylä-Anttilan (2010) mukaan ei kuitenkaan voida vielä puhua yhtenäisestä globaalista julkisuudesta. Tämä vaatisikin muun muassa muutoksia kansallisissa mediainstituutioissa ja ihmisten tavoissa käyttää mediaa, sekä kielitaidon kehitystä ja keskustelua kansallisissa poliittisissa keskusteluissa. Lisäksi internet on edelleen vain harvan käytössä, eikä suurimmalla osalla väestöstä edes ole pääsyä internettiin. Noin viidennes maapallon väestöstä ei myöskään osaa lukea. (Ylä-Anttila 2010, 55.)

2.3. Yhteiskunnalliset liikkeet, internet ja sosiaalinen media

Yhtenä keskeisenä muutostekijänä nuorten yhteiskunnallisen osallistumisen kannalta on ollut teknologiavetoisuus ja politiikan areenan siirtyminen keskeisesti sosiaalisen median palveluiden, kuten Twitterin ja Facebookin, pariin. Internet ja sosiaalinen media ovatkin tärkeitä välineitä epämuodolliselle yhteiskunnalliselle osallistumiselle nuorten kannalta. Paitsi, että suomalaisnuoret pitävät internetiä ja sosiaalista mediaa merkittävänä yhteiskunnallisen vaikuttamisen välineenä, ne ovat myös keskeisiä kanavia verkostoitumiselle ja yhteydenpidolle. Internetin ja sosiaalisen median voidaan katsoa lisänneen läpinäkyvyyttä ja yhdenvertaisuutta, mutta toisaalta sen käänköpuolella voi olla lyhytjänteistä, polarisoitunutta ja pinnallista keskustelua, jotka voivat osaltaan lisätä vastakkainasettelua. (Lötjönen 2017, 111; Pekkarinen & Myllyniemi 2019, 25; 31-33.)

Instagramilla, Facebookilla, Googlella ja Twitterillä onkin ollut tärkeä osa myös yhteiskunnallisissa vallankumouksissa, kuten esimerkiksi Tunisiassa jasmiinivallankumouksessa ja globaalissa valtausliikkeessä (*Occupy Wall Street*). Vaikka uuden aallon yhteiskunnallisia liikkeitä oli ollut jo aikaisemmin esimerkiksi Espanjassa 2004 ja Iranissa 2009, alkoi se Castellsin (2012) mukaan tosissaan vasta 2010-luvun taitteessa. Tällöin ensimmäiset internetissä syntyneet yhteiskunnalliset liikkeet käynnistyivät Tunisiassa ja Islannissa ja levisivät sittemmin Arabimailmaan. Internet oli siis keskeisessä roolissa Arabikeväänä tunnetussa yhteiskunnallisten liikkeiden aallossa. Yhdysvalloissa ja Euroopassa 2000- ja 2010-lukujen taitteessa puhjennut finanssikriisi mobilisoi ihmisiä vuorostaan internetin avulla Occupy Wall Street (OWS) -liikkeeseen. Näille kaikille liikkeille oli yhteistä se, että ne sivuuttivat poliittiset puolueet, eivät luottaneet mediaan, niillä ei ollut johtajaa eikä muodollista organisaatiota, mutta ennen kaikkea ne nojasivat yhteisessä keskustelussa ja päätöksenteossa internettiin ja paikallisiin kokoontumisiin. (Castells 2012, 2-4; 21-22.)

Niin Tunisian kansannousu kuin Islannin pankkikriisistä syntynyt kansanliike lähtivät alun perin liikkeelle yhdestä ihmisestä, joiden seuraan liittyi ensin muutama, sitten satoja, jotka verkostoituivat tuhansien kanssa ja joita miljoonat sitten lopulta tukivat. Tunisiassa liike alkoi nuoren 26-vuotiaan katumyyjä Mohamed Bouazizin tekemästä polttoitsemurhasta. Suurimmaksi osaksi työttömiä, mutta koulutettuja olevat nuoret, jotka olivat turhautuneet mahdollisuuksien puutteeseen, aloittivat tämän jälkeen protestit. Mielenosoituksia ja mieltään osoittaneiden kohtaamaa poliisiväkivaltaa kuvattiin ja videot ladattiin internettiin. Videoihin liitettiin pyyntö liittyä toimintaan (*call to action*) ja osallistumaan protesteihin kaduille ja aukioille ympäri maata. Lopulta liike johti vallankumoukseen ja vaatimuksiin hallinnon eroasta. Islanti taas oli 2000-luvun alkupuolella tapahtuneen pankkikriisinsä jälkeen yleisesti kriisissä. Vuonna 2008 laulaja Hordur Torfason istui Islannin parlamenttirakennuksen edessä ja lauloi vihaansa ulos. Joitain ihmisiä liittyi hänen seuraansa, joku kuvasi tilannetta ja latasi sen internettiin. Parin päivän sisään satoja ja sitten tuhansia liittyi protestoimaan historialliselle Austurvollurin aukiolle. Pohjimmiltaan Islannin vallankumouksessa olikin kyse perustavanlaatuisesta poliittisen järjestelmän uudistamisesta, sillä olemassa olevan poliittisen järjestelmän koettiin olevan kyvytön hoitamaan maan kriisiä ja olevan pankkien alamaisena. (Castells 2012, 1-2; 23-25; 34-35; 38.)

Taloudellisesta epätasa-arvosta ja pankkikriisistä syntynyt *Occupy Wall Street* (OWS) -liike taas syntyi digitaalisena liikkeenä. Se lähti liikkeelle blogiteksteistä, joita jaettiin Facebookissa ja Twitterissä. Aihetunniste #occupywallstreet rekisteröitiin kesäkuussa 2011 ja liikkeen laajentuessa

Twitteristä tuli sisäisen viestinnän ja suunnittelun keskeinen väline. Käyttämällä Twitteriä älypuhelimissaan mielenosoittajat kykenivät jakamaan kuvia, videoita, informaatiota ja kommentteja reaaliajassa samalla vallaten fyysistä julkista tilaa. (Castells 2012, 156-159; 171-172.)

Myös vuonna 2013 syntynyt Black Lives Matter (BLM) lähti liikkeelle verkkokampanjana, kun #BlackLivesMatter-aihetunniste alkoi kiertämään sosiaalisessa mediassa. Internetin ja sosiaalisen median puolelta liike siirtyi kaduille fyysisesti osoittamaan mieltä vasta vuotta myöhemmin, kun valkoinen poliisi tappoi tummaihoisen Michael Brownin. Seuraavien kuukausien aikana BLM kasvoi kansalliseksi liikkeeksi, jolla on kattava paikallisliikkeiden verkosto ja vaikuttava verkkoedustus. (Gupta 2017, 1-2.) Vuonna 2020 liike on ollut esillä enemmän kuin koskaan. Kansainvälisiä tukimielenosoituksia on pidetty ympäri maailmaa, myös Suomessa.

Yhden tytön mielenosoituksista syntyneellä Fridays For Future -liikkeellä on myös paljon yhteistä näiden liikkeiden kanssa. Vaikka FFF on ollutkin alusta asti perinteisillä fyysisillä aukioilla, ja tarkemmin sanottuna hallintorakennuksien edessä, toteutettua lakkoilua ja mielenosoituksia, on sosiaalinen media ollut keskeisessä roolissa myös sen synnyssä. Sosiaalinen media on myös mahdollistanut liikkeen toiminnan niin globaalilla kuin paikallisellakin tasolla. Kuten BLM, myös FFF on saanut nimensä alun perin Twitterissä käytössä olleesta #FridaysForFuture -aihetunnisteesta (de Moor ym. 2020, 7). Twitterin lisäksi liike on hyödyntänyt ainakin Facebookia, Instagramia ja YouTubea, sekä liikkeen nettisivuja omina julkisuuden areenoinaan. Toisaalta FFF-liike lähti paikallisesta mielenosoittamisesta, levisi globaaliksi liikkeeksi ja on sittemmin taas palannut enemmän paikallistasolle pitäen kuitenkin globaalin toiminnan edelleen rinnalla. Osaltaan myös perinteisillä uutismedioilla on ollut apua protestien leviämisessä ja ihmisten mobilisoimisessa.

Internetin vapaa julkinen tila on mahdollistanut yksilöiden yhteen kokoontumisen ja siten sosiaalisten verkostojen syntymisen. Se on Castellsin (2012) mukaan tarjonnut suurimmaksi osaksi hallinnosta ja yrityksistä autonomisen ja vapaan tilan. Aikaisemmin nämä ovat vahvasti monopolisoineet viestinnän välineitä. Internetin sosiaalisissa verkostoissa yhteiskunnalliset liikkeet ovat pystyneet rakentamaan verkostonsa ja yhteiset tavoitteensa, jonka jälkeen ne ovat pystyneet valtaamaan urbaania tilaa vaatiakseen oikeuttaan oman historiansa kirjoittamiseen. (Castells 2012, 2.) Tämä ajatus on hyvin samankaltainen jo aikaisemmin esitetyn Sidney Tarrow'n yhteiskunnallisen liikkeen määritelmän kanssa. Se tukeekin ajatusta siitä, että internetin tarjoamat mahdollisuudet ovat vain päivittäneet yhteiskunnalliset liikkeet osaksi nykypäivää.

Kuten Castells (mt.) huomauttaa, historiallisesti yhteiskunnalliset liikkeet ovat olleet riippuvaisia huhujen, saarnojen, pamflettien ja manifestien kaltaisista tietyistä viestintäkeinoista, jotka ovat levinneet esimerkiksi ihmiseltä ihmiselle, lehdistössä ja saarnastuoleissa. Internetverkostot ovat kuitenkin tarjonneet muista riippumattoman nopean ja horisontaalisen tavan viestiä. Castells (mt.) kutsuu internetin ja langattomien verkostojen käyttöä digitaalisen viestinnän alustoina ja siitä syntynyttä perustavanlaatuisia viestinnän muutosta joukkoitseviestinnäksi. Joukkoviestintää siitä tekee se, että sillä on mahdollisuudet tavoittaa useita vastaanottajia, sekä olla yhteydessä useisiin paikallisiin ja kansainvälisiin verkostoihin. Toisaalta se on myös itseviestintää, sillä lähettäjä päättää itsenäisesti viestin tuottamisesta, vastaanottajien nimeäminen on itseohjattua ja viestien haku verkostoista on itse valikoitua. Tämä viestintäympäristön muutos vaikuttaa suoraan käsityksien rakentumisen muotoihin ja yhä edelleen valtasuhteiden tuottamiseen, sillä perinteisemmässä viestintäympäristössä media ja hallinnot ovat kuitenkin luoneet omat ehtonsa käsityksen muodostumisesta esimerkiksi kehyksien muodossa. Joukkoitseviestintä perustuukin interaktiiviseen viestintään horisontaalisissa verkostoissa, jolloin yritysten ja hallintojen on hankalampaa hallinnoida sitä. (Castells 2012, 6-7.)

Black Lives Matter (BLM) -liikettä ja sosiaalista mediaa tutkineiden Marcia Mundtin, Karen Rossin ja Charla M Burnettin (2018) mukaan sosiaalinen media luo enemmän osallistumismahdollisuuksia osittain juuri sen julkisuusluonteen vuoksi. Sosiaalinen media voi esimerkiksi lisätä mielenosoitusten osallistujamäärää tai tukea rahankeräyskampanjoita, ja siten laajentaa mobilisaatiota ja parantaa liikkeen pyrkimyksiä. Sosiaalinen media on myös mahdollistanut liikkeeseen osallistumisen, keskustelemisen ja suunnittelemisen monimuotoisemmalle joukolle. (Mundt, Ross & Burnett 2018, 1-2.)

Castells näkee, että joukkotiedotusvälineet ovat suurimmaksi osaksi hallitusten ja mediayritysten hallitsemia. Tästä syystä johtuen verkostoyhteisöjen viestinnän autonomisuus luodaan ensisijaisesti Internetin verkostoissa ja langattoman viestinnän alustoilla. Esimerkiksi Tunisiassa sosiaalisen median kanavat, kuten YouTube ja Twitter, sekä arabialainen mediayhtiö Al Jazeera mahdollistivatkin liikkeelle kansalaisjournalismin ja viestinnällisen autonomian. Mielenosoittajat pystyivät älypuhelimillaan lataamaan sisältöä YouTubeen, sekä levittämään kuvia ja tietoa Al Jazeeran kautta suuremmalle yleisölle ja siten ohittamaan hallinnon internetsensuurin. Internetin verkostot ja langattomat viestinnän alustat eivät kuitenkaan ole riittäviä, vaan liikkeiden on myös vallattava urbaania tilaa ja tehtävä itsensä näkyväksi fyysisesti yhteiskunnallisessa elämässä. Internetin ja sosiaalisen median kanavia voidaan kuitenkin hyödyntää myös tässä. Paitsi että ne

toimivat alkusysäyksenä liikkeiden toiminnalle, sosiaalisen median kanavat myös tarjosivat alustan keskustelulle, tiedon levittämislle, toimintaan kutsumislle sekä mielenosoituskien ja muun toiminnan organisoimislle ja koordinoimislle esimerkiksi Tunisiassa, Islannissa ja OWS-liikkeessä. Protesteja suunniteltiin esimerkiksi Twitterissä ja Facebook-ryhmissä ja liikkeeseen osallistujat levittivät niiden kautta tietoa omille verkostoilleen. Mielenosoituskista ja valtauksista internetin eri kanaville ladatut kuvat ja videot taas levittivät tietoa ja viestejä jopa viraaliksi asti. Siten ne luovat globaalisti liikettä uudelleen ja uudelleen. Islannissa sosiaalisen median kanavia käytettiin myös osallistamaan kansalaisia tilanteen ratkaisemiseen. (Castells 2012, 9-10; 23-28; 34-35; 39; 45; 156-159; 171-175; 177-178.)

Yhteiskunnallisen muutoksen kannalta urbaanin tilan valtaamisella onkin edelleen merkitystä. Ensinnäkin ne luovat yhteisöä ja yhteisöllisyyttä, jota pidetään perustavanlaatuisena psykologisena mekanismina pelon selättämiseen, joka taas on Castellsin mukaan keskeisenä tekijänä yksilölle yhteiskunnalliseen liikkeeseen liittymisessä. Tämä luo myös me vastaan muut asennetta, jota esimerkiksi Ylä-Anttila (2010, 43-44) pitää keskeisenä yhteiskunnallisille liikkeille. Toisaalta tilat eivät ole merkityksettömiä, vaan niillä saattaa olla esimerkiksi symbolista arvoa. Ottamalla haltuunsa kaupunkitilaa kansalaiset voivat esimerkiksi vaatia takaisin oman kaupunkinsa. Kolmanneksi yhteiskunnalliset liikkeet luovat julkista tilaa ja tilaa puntaroinnille, siis toisin sanoen julkisuutta, samalla kun ne rakentavat vapaata yhteisöä symboliseen tilaan. (Castells 2012, 10-11.)

Sosiaalisen median ja urbaanin katutilan valtaamisen yhdistämisestä on syntynyt vapaan julkisuuden hybridi, jonka moninaisia keinoja liikkeet voivat hyödyntää. Älypuhelimien ja internetin mahdollistamat julkisuuden uudet kanavat ovat tarjonneet autonomisen alustan liikkeen ja vallankumouksen käynnistämiseen ja sen tapahtumien koordinaatioon, mutta ne ovat jatkuneet ja muotoutuneet edelleen urbaanissa kaupunkitilassa. Toisin sanoen ne toimivat järjestäytymisen muotona, kulttuurisena ilmaisuna ja erityisinä alustoina poliittiselle autonomialle. Vaikka internetin ja älypuhelimien mahdollistamien verkostojen ei voida ajatella olevan pelkästään työkaluja, teknologian ei kuitenkaan määrittänyt esimerkiksi Tunisian ja Islannin yhteiskunnallisia liikkeitä. Facebookin ja Twitterin kaltaiset sosiaalisen median kanavat eivät suoraan aiheuttaneet näitä kansannousuja, mutta niiden merkitystä liikkeille ei voida kuitenkaan kiistää. Sosiaalinen media on voimaannuttanut aktivisteja uusin tavoin. Internet ja sosiaalinen media tarjoavat uudelle yhteiskunnalliselle liikkeelle ilmaisen ja helpomman alustan sen muotoutumiselle, muuntumiselle ja kehittymislle, sekä syvempään kommunikointiin ja liikkeen järjestäytymiseen ennen varsinaista siirtymistä kaduille. (Castells 2012, 23; 103; 105; 221-222.) Myös Fridays For Future -liike on

hyödyntänyt hybridijulkisuutta. Vaikka koronapandemia onkin pakottanut liikkeen pois kaupunkien aukioilta, liike on pyrkinyt pitämään toimintaansa edelleen aktiivisena eri sosiaalisen median kanavilla ja hyödyntämään julkisuuden muotoja kattavasti.

Sosiaalisen median eri kanavat tarjoavat alustan liikkeille sen oman tarinan kertomiseen itse, juuri sellaisena kuin he itse näkevät liikkeen (Castells 2012, 177). Internetin ja sosiaalisen median yleistyttyä ja arkipäiväistyttyä myös sen eri kanavien suosio on muuttunut. Sosiaalisen median eri alustojen kirjo on laajentunut vuosien varrella. Liikkeet näyttävätkin hyödyntävät aina sen hetken suosituimpia sosiaalisen median kanavia, ja liikkeet voivat myös syntyä sen hetken suosituimmissa sosiaalisen median kanavissa. Ne eivät ole välttämättä sidoksissa vain yhteen sosiaalisen median kanavaan, vaan voivat käyttää useampia hyödykseen luodakseen omaa julkisuuttaan.

2010-luvulla omissa blogeissaan Tunisian vallankumouksesta kirjoittaneilla bloggaajilla oli keskeinen rooli uutisten levittämisessä. Sitten blogit ovat jääneet vähän Instagramin ja muiden uudempien sosiaalisen median kanavien jalkoihin. Useita vielä olemassa olevia blogejaikin mainostetaan kuitenkin esimerkiksi Instagramissa, jonka kautta yritetään saada lukijoita teksteille. 2020-luvulla sosiaalisen median kohdalla on puhuttu paljon julkisuuden henkilöiden ja niin kutsuttujen *influensserien*, joita suomeksi voidaan kutsua esimerkiksi vaikuttajiksi kasvaneesta roolista. Heillä on tuhansia, jopa miljoonia seuraajia sosiaalisen median kanavilla, mikä mahdollistaa tiedon tehokkaan leviämisen. Kuten FFF-liikkeen keulahahmo Greta Thunberg totesi maaliskuussa 2019 Goldene Kamera filmi- ja tv-palkintogaalassa Berliinissä pitämässään puheessaan, julkisuuden henkilöt nähdään usein kuin jumalina ja heillä onkin vaikutusvaltaa miljardeihin ihmisiin. Tällä vaikutusvallalla he voivat auttaa muuttamaan yksilöt yhdeksi liikkeeksi, sekä herättämään myös maiden johtajat. Puheessaan Thunberg pyrkikin vetoamaan yleisössä olleisiin julkisuuden henkilöihin, miten heitä tarvitaan tuomaan esille tietoutta meitä kohtaavasta globaalista kriisistä, ilmastonmuutoksesta. (Thunberg 2019, 43.)

Julkisuuden henkilöistä esimerkiksi näyttelijä Leonardo DiCaprio on käyttänyt sosiaalisen median kanaviaan lähes yksinomaan ympäristö- ja ilmastotietouden levittämiseen. Hänellä on Twitterissä (@leodicaprio) noin 20 miljoonaa seuraajaa ja Instagramissa (@leonardodicaprio) jopa lähes 50 miljoonaa seuraajaa. Myös varsinaissuomalaisista tutkimuskyselyyn vastanneista nuorista osa mainitsi seuraavansa Leonardo DiCapriota sosiaalisessa mediassa.

3. Nuorten yhteiskunnallinen osallistuminen

Wahlström ym. (2019, 10) toteavat Euroopan FFF-ilmastomielenosoituksiin osallistujia koskevassa tutkimuksessaan, että ilmastoaktivismiin osallistuminen tekee nuorista osallistuvia kansalaisia. Kyseisessä tutkimuksessa huomattiin, että haastatelluista ilmastomielenosoituksiin osallistuneista hämmästyttävän suuri osan oli osallistunut ensimmäistä kertaa mielenosoitukseen. Eurooppalaisen tutkimuksen mukaan FFF-mielenosoittajat eivät myöskään olleet juuri osallistuneet perinteiseen politiikkaan. (Wahlström ym. 2019, 11.) Aikaisempaa FFF-mielenosoittajia koskevaa tutkimusta käsitellään vielä tarkemmin viidennessä luvussa.

Nuorten poliittista ja yhteiskunnallista osallistumista koskevassa artikkelissaan Katja Lötjönen (2017) toteaa, että myös suomalaisissa tutkimuksissa on huomattu, etteivät nuoret osallistu perinteiseen politiikkaan. Elina Pekkarinen ja Sami Myllyniemi (2019) viittaavat vuoden 2018 Nuorisobarometrin pohjalta toimittamassaan teoksessa, että 18-29-vuotiaiden politiikkakiinnostus kasvoi 1990-luvulta 2000-luvun alkuun asti. Tämän jälkeen kiinnostus laski, mutta kääntyi taas nousuun, joka nyt näyttää tasaantuneen. (Pekkarinen & Myllyrinne 2019, 23.) Se, että nuoret eivät ole osallistuneet perinteiseen poliittiseen tai yhteiskunnalliseen toimintaan, ei välttämättä tarkoitaakaan, että nuoret olisivat yhteiskunnallisesti ja poliittisesti passiivisia (Lötjönen 2017, 105).

Vuoden 2018 Nuorisobarometrissa tutkittiin nuorten kokemuksia yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta. Nuorisobarometrissa perusjoukkona olivat 15-29 -vuotiaat Suomessa asuvat nuoret lukuun ottamatta Ahvenanmaata. (Pekkarinen & Myllyniemi 2019) On siis huomioitava, että tutkimus on kohdistunut paitsi maantieteellisesti myös iällisesti laajempaan joukkoon kuin tämän tutkimuksen 15-18-vuotiaiden varsinaissuomalaisten nuorten perusjoukko.

Nuorisobarometrin vastaajista noin 60 prosenttia kertoi olevansa ainakin jonkin verran kiinnostunut politiikasta. Tutkimustilanteessa politiikkaa ei ollut määritelty valmiiksi, vaan jokainen nuori sai määrittää itse, miten sen käsittää. Pekkarinen ja Myllyniemi esittävätkin, että kasvaneen politiikkaan kohdistuvan kiinnostuksen saattaakin selittää laajentunut käsitys politiikasta. Eniten kyseisessä Nuorisobarometrissa olivat vahvistuneet edustuksellisen demokratian ulkopuolella tapahtuvan vaikuttamisen muodot. Esimerkiksi se, että politiikasta kiinnostuneet ovat myös äänestäneet aiemmissa vaaleissa ja aikovat äänestää seuraavissa vaaleissa, viittaa kuitenkin toisaalta siihen, että nuorten politiikkakäsitys voidaan tulkita myös varsin perinteiseksi. Tähän viittaa myös se, että vahvin yhteys politiikkaan osallistumisen kokemukseen on vaaleissa ehdolle asettuminen.

Nuorten politiikkakäsitykseen vaikuttanee se, että nuoria opetetaan hahmottamaan politiikkaa nimenomaan edustuksellisen demokratian kautta. (Pekkarinen & Myllyniemi 2019, 19-21; 27.)

Poliittinen kiinnostuneisuus näyttää myös viittaavan toiminnalliseen valmiuteen. Väkiä lukun ottamatta poliittisesti kiinnostuneet ovat myös muihin verrattuna osallistuneet enemmän vaikuttamistoimintaan. Tästä huolimatta edelleen vähemmistö Nuorisobarometrin vastaajista on yrittänyt vaikuttaa itselleen tärkeisiin yhteiskunnallisiin asioihin. Poliittisessa toiminnassa mukana oli ollut alle puolet heistä, jotka ilmoittivat olevansa erittäin kiinnostuneita politiikasta. Kiinnostus ei siis automaattisesti tarkoita toimintaa ja osallistumista. Niin perinteisen kuin uudenlaisenkin politiikan vaikuttamismuodot näyttävätkin vuoden 2018 Nuorisobarometrin mukaan kasautuvan samoille nuorille. Nuoret, jotka äänestävät, ovat aktiivisempia myös ulkoparlamentaarisessa kansalaisaktivismissa, eli esimerkiksi mielenosoituksissa, nettivaikuttamisessa ja ostopäätöksillä vaikuttamisessa. (Pekkarinen & Myllyniemi 2019, 21; 23; 25-27.)

Sukupuolten välillä ei enää näytä olevan merkitsevää eroa poliittisessa kiinnostuksessa. Teini-ikäisten poikien kiinnostus politiikkaa kohtaan on laskenut, kun taas tyttöjen kiinnostus on kasvanut. Myös tyttöjen vaikuttamistoiminta on lisääntynyt kaikissa ikäryhmissä. Tytöt kokevat enemmän vaikuttaneensa yhteiskuntaan muilla tavoin kuin poliittisessa toiminnassa. Tytöt ovatkin poikia monipuolisempia ja aktiivisempia eri vaikuttamistapojen lukumäärällä mitattuna. Sen sijaan, vaikka pojilla pyrkimys vaikuttamiseen on lisääntynyt myös, on se selkeintä 20-24 -vuotiaiden ryhmässä. Ikä vaikuttaakin kiinnostukseen, vanheneminen kasvattaa myös kiinnostusta politiikkaa kohtaan. Erityisesti alle 20-vuotiaiden osallistuminen poliittiseen toimintaan on kuitenkin yleistynyt. Tämä lienee osaltaan vaikuttanut myös politiikkaan osallistumisen tapojen laajentumiseen nuorten käsityksissä. (Pekkarinen & Myllyniemi 2019, 22; 26-27; 30; 36.)

Vuoden 2018 Nuorisobarometrin mukaan etenkin aktiiviseen ulkoparlamentaariseen toimintaan osallistumisella näyttää olevan yhteys perheen matalaksi koettuun toimeentuloon. Myös vanhempien korkea koulutustaso on vahvasti yhteydessä korkeampaan kiinnostukseen politiikkaan kohtaan. (Pekkarinen & Myllyniemi 2019, 22-23.) Itäsuomalaisten nuorten yhteiskunnallista osallistumista koskevassa MYPLACE-tutkimuksessa taas vanhempien koulutuksella ei näyttänyt olevan merkitystä nuorten äänestysaktiivisuuteen, jota vuoden 2018 Nuorisobarometrissakin pidettiin yhtenä poliittisen kiinnostuneisuuden osoittajana. Myös MYPLACE-tutkimuksessa poliittisen kiinnostuneisuuden ja äänestämisen välillä oli selkeä yhteys. (Lötjönen 2017, 107-109.) Puoluekannatuksesta kysyttäessä kiinnostuneimpia politiikasta ovat vasemmistoliiton kannattajat,

mutta sen sijaan SDP:tä, perussuomalaisia tai keskustaa kannattavien nuorten kiinnostus on matalampaa tilastollisesti merkitsevästi (Pekkarinen & Myllyniemi 2019, 21).

3.1. Vaikuttamisen ja osallistumisen tavat

Tehokkaimmiksi vaikuttamisen tavoiksi koetaan edelleen äänestäminen ja ehdolle asettuminen, joita molempia kaksi kolmasosaa nuorista pitää vähintään melko paljon vaikuttavana keinona. Kuten aikaisemmin on todettukin, tämä ilmentää nuorten politiikkakäsityksen perinteisyyttä. Vaikka vaaleissa ehdolle asettuminen koetaan yhdeksi vaikuttavimmista tavoista, Nuorisobarometriin vastanneista nuorista vain kuusi prosenttia on itse asettunut vaaleissa ehdolle. Kynnys tähän onkin huomattavasti korkeampi verrattuna esimerkiksi äänestämiseen tai ostopäätöksillä vaikuttamiseen. (Pekkarinen & Myllyniemi 2019, 31-32.)

Ostopäätöksiä, nettikeskusteluita ja mielenosoituksia pidetään kuitenkin aiempaa vaikuttavimpina keinoina. Ulkoparlamentaaristen vaikutuskeinojen suosio saattaisikin olla taustatekijänä nuorten lisääntyneelle politiikkakiinnostukselle. Yli puolet kokee, että ostopäätöksillä voi vaikuttaa vähintään melko paljon, kun taas reilu kolmasosa katsoo, että sosiaalisessa mediassa tai nettifoorumeilla keskustelemalla poliittisista asioista voi vaikuttaa vähintään melko paljon. Nämä ovat keinoja, joihin voi osallistua melko matalalla kynnyksellä itsenäisesti. Siten nuoret ovat myös itse vaikuttaneet näillä keinoilla. Varsinkin ostopäätöksillä vaikuttaminen on yleistynyt nuorten keskuudessa verrattuna aikaisempaan, se on nuorten keskuudessa toiseksi yleisin vaikuttamistapa. Lähes 80 prosenttia vastaajista on pyrkinyt itse vaikuttamaan omilla ostopäätöksillään. Toisaalta passiivisuutta, eli ostamatta jättämistä, ei välttämättä mielletä poliittiseksi toiminnaksi. Ostopäätöksillä vaikuttaminen näyttää myös sitoutuvan ekologisesti kestävästä kulutuksesta teemoihin. Ostopäätöksillä vaikuttavat nuoret nimittäin pitivät vuoden 2018 Nuorisobarometrissa myös ympäristöarvoja keskimääräistä tärkeämpinä. (Pekkarinen & Myllyniemi 2019; 26-27; 29; 31-33; 35.) Ympäristöarvoja ja ostopäätöksillä vaikuttamista käsitellään enemmän seuraavassa alaluvussa.

Kuten luvussa 2.3 jo todettiin, teknologian kehityksellä ja politiikan areenoiden laajentumisella sosiaaliseen mediaan on ollut nuorille keskeinen merkitys yhteiskunnallisen osallistumisen kannalta. Vuoden 2018 Nuorisobarometrin vastaajista 37 prosenttia on myös itse pyrkinyt vaikuttamaan keskustelemalla poliittisista asioista sosiaalisessa mediassa tai nettifoorumeilla. Nettijulkaisuareenoilla keskusteluun on siis osallistunut hieman enemmän nuoria kuin sen kokee vaikuttavaksi. Nuorille sosiaalinen media voi toimia myös oppimisympäristönä politiikan

sisällöille ja vaikuttamisessa tarvittaville keinoille. (Lötjönen 2017, 111; Pekkarinen & Myllyniemi 2019, 25; 31-33.)

Järjestöissä toimiminen voidaan myös periaatteessa nähdä matalan kynnyksen vaikuttamisena. Lähes kaksi kolmesta Nuorisobarometrin vastaajista kokee, että nuorisovaltuustossa tai jossain järjestössä aktiivisesti toimimisella voi vaikuttaa vähintään melko paljon. Kuitenkin vain neljäsosa nuorista on joskus vaikuttanut järjestöjen kautta. Tähän saattaakin vaikuttaa se, että vaikka periaatteessa kaikki voivat osallistua järjestöjen toimintaan, ei harvaan asutulla maaseudulla kuitenkaan välttämättä ole yhtä paljon mahdollisuuksia osallistua järjestötoimintaan kuin kaupungeissa. (Pekkarinen & Myllyniemi 2019, 31-32; 36.)

Vastademokratian esimerkkinä Nuorisobarometrissa oli mielenosoitukset. Nuorista kolmasosa näkee, että mielenosoituksiin osallistumisella voi vaikuttaa vähintään melko paljon. Itse mielenosoituksiin taas on osallistunut noin viidesosa. Pekkarisen ja Myllyniemen mukaan mielenosoituksiin osallistumisen vähäisyys erottaa suomalaiset nuoret eurooppalaisesta trendistä. Suomalaiset nuoret osallistuvat siis vähemmän mielenosoituksiin kuin nuoret muualla Euroopassa. (Pekkarinen & Myllyniemi 2019, 31-33.)

3.2. Nuoret ja ilmastonmuutos

Ilmastonmuutoksen vaatimat muutokset tulevat koskemaan eniten nykyistä nuorta sukupolvea. Heidän elinaikanaan tullaan mahdollisesti näkemään, mitä päästöjen vähentämisestä ja fossiilisten polttoaineiden loppumisesta seuraa, tai vaihtoehtoisesti, mitä epäonnistuneiden sopeutumistoimien jälkeen ilmaston lämpenemisestä aiheutuvat maailmanlaajuiset ja vielä arvaamattomat seuraukset ovat. (Piispa & Myllyniemi 2019, 61.) Nykypäivän nuoria voidaan myös nimittää ilmastosukupolveksi, eli ensimmäiseksi sukupolveksi, joiden koko elämään ilmastonmuutos vaikuttaa (Ray 2020, 3).

Piispa ja Myllyniemi (2019) ovat tutkineet nuorten ajatuksia liittyen ilmastonmuutokseen ja ympäristöongelmiin, sekä sitä, minkälaisia toimia näiden ratkaisuksi nuoret toivovat ja mihin he puolestaan itse ovat valmiita. Aineistonaan he ovat käyttäneet vuoden 2016 Nuorisobarometriä, jonka pääteemana oli tulevaisuus, sekä ennakkotietoja vuoden 2018 Nuorisobarometrasta, jossa keskityttiin nuorten vaikuttamiseen (Valtion nuorisoneuvosto 2021). Molempien Nuorisobarometrien aineisto on kerätty kuitenkin ennen vuoden 2018 syksyn voimakkaana

käynnistynyttä ilmastonmuutoskeskustelua. Tämän tutkimuksen kannalta on myös huomioitava, että kyseiset aineistot on kerätty siis myös ajalta ennen Fridays For Future -ilmastoliikettä. Lisäksi on huomioitava, että Nuorisobarometreissä kyselyyn vastaajat ovat iältään 15-29-vuotiaita, eli (suuri) osa heistä on vanhempia, kuin tämän tutkimuksen kohderyhmä. (Piispa & Myllyniemi 2019, 61-62.)

Vuoden 2016 Nuorisobarometri osoittaa, että 85 prosenttia nuorista pitää ihmisen vaikutusta ilmaston lämpenemiseen tosiasiana, mikä on lähellä tiedeyhteisön konsensusta asiasta. Samassa Nuorisobarometrissa 86 prosenttia nuorista koki, *että tulevat sukupolvet joutuvat kärsimään, mikäli nykyinen ympäristön tuhoaminen jatkuu*. Piispa ja Myllyniemi toteavatkin, että selkeä enemmistö nuorista on omaksunut tieteelliseen tietoon perustuvan näkemyksen ilmastonmuutoksesta, sekä siihen liittyvän varoituksen ihmiskunnan nykyisten elintapojen kestättömyydestä. (Piispa & Myllyniemi 2019, 62-63.) Aikuisista taas joka viides pitää ilmastonmuutospuheita liioiteltuina ja reilu 60 prosenttia kokee ilmastonmuutoksesta syyllistettävän liikaa tavallisia ihmisiä ja heidän valintojaan suomalaisten asenteita ja aktiivisuutta energia-asioissa koskevan tutkimuksen mukaan. Noin viidesosa aikuisista suhtautuu kriittisesti ilmasto- ja ympäristötalkoisiin. (Westinen & Pitkänen 2017, 25-30.)

Vuoden 2016 Nuorisobarometrin mukaan nuoret suhtautuvat kriittisesti jatkuvaan talouskasvuun niin ympäristön kuin hyvinvoinnin edellytyksen kannalta. Valtaosa nuorista kokeekin, ettei jatkuva talouskasvu sovi yhteen ekologisesti kestäväns tulevaisuuden kanssa. Lisäksi nuorten usko oman ikäluokkansa taloudellisen tilanteen parantumisen kannalta on heikentynyt verrattuna aikaisempiin Nuorisobarometreihin, joskin tähän on saattanut vaikuttaa myös taantumakausi. Vaikka aikaisemmat sukupolvet ovat olleet Suomessa historiallisesti edellistä vauraampia, on mahdollista, että tämän päivän nuorten sukupolvi on ensimmäinen, joka onkin edellistä köyhempi. Tämä ei välttämättä ole nuorten mielestä kuitenkaan huono asia, sillä noin puolet vastaajista toivoo vapaaehtoista elintasosta tinkimistä ihmisiltä sekä lisäksi aineellisen hyvinvoinnin tärkeys on tippunut nuorten keskuudessa. (Piispa & Myllyniemi 2019, 63-64.)

Ilmastonmuutos on noussut nuorten suurimmaksi huolenaiheeksi vuoden 2018 Nuorisobarometrissa. Samaa osoittavat myös vuoden 2017 Eurobarometri sekä Maailman talousfoorumin toteuttama *Global Shapers Survey* vuodelta 2017. Vuonna 2008 Nuorisobarometrissa huoli ilmastonmuutoksesta nousi vastaavalla tavalla esille, johon yhtenä syynä pidettiin sen esiintyvyyttä mediassa. Globaali talousnotkahdus ja siitä seurannut taantuma työnsivät

kuitenkin ilmastonmuutoksen huolilistassa ykköspaikalta alas. Vaikka viime vuosina ilmastonmuutos on taas palannut julkiseen keskusteluun, Piispa ja Myllyniemi korostavat, että *esimerkiksi tieteellisen todistusaineiston yhä vakuuttavampi karttuminen sekä ilmastonmuutoksen konkretisoituminen entistä akuutimmaksi huoleksi* vaikuttavat myös osaltaan nuorten kasvaneeseen huoleen ilmastonmuutoksesta. Ylipäättään tietoisuus ilmastonmuutoksesta on viimeisen kymmenen vuoden aikana kasvanut. Kenties tästä syystä johtuen erittäin paljon turvattomuudentunnetta ilmastonmuutosta kohtaan tuntevien osuus on jopa kaksinkertaistunut tuona aikana. (Pekkarinen & Myllyniemi 2019, 79; Piispa & Myllyniemi 2019, 64-65.)

Kuten Piispa ja Myllyniemikin toteavat, keskustelu ilmastonmuutoksen hillitsemisestä on usein yksilökeskeistä. Nuorisobarometrin mukaan 42 prosenttia nuorista on vähentänyt kuluttamistaan ympäristösyistä. Kuitenkin, kun tätä verrataan siihen, että kaksi kolmasosaa nuorista kokee, että tuotantoa ja kulutusta tulisi vähentää ympäristösyistä, huomataan etteivät omat arvot aina kohtaakaan käytännön toimia omassa arjessa. Piispa ja Myllyniemi tulkitsevatkin tämän siten, *että yksilönvapaus ja kuluttajan vapaaehtoiset valinnat eivät riitä ratkaisemaan ympäristöongelmia, vaan niiden ratkaisuun tarvitaan laajempia päätöksiä, sääntelyä ja lakeja*. (Piispa & Myllyniemi 2019, 65.) Ilmastoliike peräänkuuluttaakin erityisesti poliitikkojen vastuuta ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Tavoitteena on saada poliitikot kuuntelemaan tutkijoita ja toimimaan sen mukaan, mitä pitää tehdä, eikä vain sen mukaan, mikä on poliittisesti mahdollista. (Esim. Greta Thunberg, Fridays For Future.)

Kuten edellisessä luvussa 3.1 todettiin, nuorten ostopäätöksillä vaikuttaminen ja ympäristöarvot ovat vuoden 2018 Nuorisobarometrin mukaan yhteydessä toisiinsa. Monet nuorista ovatkin valmiita muuttamaan omia kulutustottumuksiaan ilmastonmuutoksen vuoksi. Myös nuorten keskuudessa yleistynyt kasvisruokavalion suosiminen lienee osaltaan yhteydessä ympäristötietoisuuden kasvamiseen. Poliittinen ja muu yhteiskunnallinen osallistuminenkin ovat yhteydessä nuorten ilmastohuoliin, kun tarkastellaan vuoden 2018 Nuorisobarometriä. Nuoret, jotka ovat huolissaan ilmastonmuutoksesta arvostavat myös äänestämisen ja vaaleissa ehdolle asettumisen kaltaisia perinteisiä parlamentaarisia vaikuttamiskeinoja. Muista nuorista he poikkeavat kuitenkin eniten siinä, että he pitävät erityisen tehokkaina vaikuttamiskeinoina mielenosoitusten, järjestötoiminnan ja ostopäätöksillä vaikuttamisen kaltaisia parlamentaaristen keinojen ulkopuolisia tapoja, sekä osallistuvat myös tse keskimääräistä aktiivisemmin näihin vaikuttamismuotoihin. (Piispa & Myllyniemi 2019, 65-67.)

Epäilemättä on myös niin, että vaikka nuoret ovat sinänsä valmiita ilmastonmuutoksen torjunnan edellyttämiin muutoksiin, niihin on vaikea ryhtyä ja mobilisoida ilmastoasenteita toiminnaksi juuri sen vuoksi, että vaaditut toimet edellyttävät myös omien elintapojen muokkaamista ja sopeuttamista. Selkeitä vihollisia ei ole näköpiirissä, kun tavallaan kaikki ovat osasyllisiä – vaikka toki nuoret saattaisivat kokea, että vanhemmat polvet ovat ”enemmän” syyllisiä. (Piispa & Myllyniemi 2019, 66.)

Huolimatta Piispan ja Myllyniemen epäilyistä, Fridays For Future -liike on kuitenkin osoittanut, että nuorten ilmastoasenteita on mahdollista mobilisoida toiminnaksi. Kansainvälisellä tasolla liike on mobilisoinut merkittävän määrän nuoria toimimaan ilmastonmuutoksen puolesta ja Suomessakin se on saanut merkittävää näkyvyyttä. Toisaalta tässäkin tutkimuksessa on huomattavissa vaikeuksia nuorten mobilisoimisessa, sillä ilmastolakkoihin osallistujat olivat kyselyihin osallistuneista varsinaissuomalaisista nuorista selkeässä vähemmistössä. Elintapojen muokkaamista oli kuitenkin huomattavissa etenkin kasvisruokailun lisääntymisessä, sekä kulutusvalinnoissa ja muissa pyrkimyksissä kohti eettisempää elämäntyyliä.

Enimmäkseen kulutusvalinnat nousevatkin esille Nuorisobarometrin alaikäisillä vastaajilla ”ilmastoteoista”, mutta myös Piispa ja Myllyniemi näkevät, että odotuksia räväkämmästä toiminnasta tai ”barrikadeille nousemisesta” on. Nuorten ilmastolakkoja voikin pitää esimerkkinä tällaisesta. Piispa ja Myllyniemi kuitenkin pohtivat myös, että nuorten ilmastohuoli ja ratkaisut siihen ovat *voimakkaasti linjassa tiedeyhteisön käsitysten kanssa siitä, millaisiin toimiin ilmasto- ja ympäristökatastrofien hillitsemiseksi on ryhdyttävä*, jonka luulisi vaikuttavan nykyisten päättäjien halukkuuteen huomioida nuorten toiveet. (Piispa & Myllyniemi 2019, 67.)

Myös Fridays For Future -liike on nimenomaan vahvasti vedonnut päättäjiä huomioimaan ilmastonmuutosta koskevaa tiedettä. Nuorten ilmastoliike ei kuitenkaan ole tähän mennessä kokenut päättäjien tekevän näin, ainakaan riittävästi asian vakavuuden vaatimalla tavalla. Fridays For Future perustelee esimerkiksi marraskuussa 2019 järjestettyä globaalia ilmastolakkoa sillä, etteivät poliitikot ole ilmeisesti vielä ymmärtäneet, että olemme kriisissä. Mielenosoituksella pyritään siis painostamaan päättäjiä tekemään päätöksiä tieteellisten tutkimusten mukaisesti. (Fridays For Future 2019.) Atte Ahokas, jota voisi kenties kutsua Suomen Greta Thunbergiksi, taas on omalla instagram-tilillään (@atte_ahokas) perustellut maaliskuussa 2020 järjestettävää ilmastolakkoa sillä,

etteivät edes Suomen uuden ilmastohallituksen konkreettiset toimet ilmastonmuutoksen hidastamiseksi ole riittäviä.

4. Ilmasto- ja ympäristöliikkeet

Ensimmäiset ilmastoliikkeet syntyivät 1970-luvulla, kun ilmastonmuutos tunnistettiin potentiaalisena merkittävänä julkisena uhkana ympäristökriisistä. Liike suhtautui ajan hengessä erittäin kriittisesti siihen, miten tietoa tuotettiin yhteiskunnassa ja miten opiskelijoita opetettiin. Suurin osa sen aktiivisista jäsenistä oli yliopisto- ja lukio-opiskelijoita. (Jamison 2010, 813.) Ilmastoliikkeet voidaan nähdä osana ympäristöliikkeitä, joiden historia ulottuu ilmastoliikkeitä pidemmälle.

Ilmasto- ja ympäristöliikkeet ovat niin kutsuttuja uusia yhteiskunnallisia liikkeitä. Tämä tarkoittaa sitä, että ne ajavat asioita, jotka liittyvät enemmän materiaalittomiin oikeuksiin. Uudet yhteiskunnalliset liikkeet ovat ajaneet ympäristönsuojelun lisäksi esimerkiksi naisten oikeuksia, LGBTQI-yhteisön oikeuksia ja rauhaa. Sen sijaan niin kutsutut vanhat yhteiskunnalliset liikkeet ajavat enemmän taloudellisia ja materiaalisia oikeuksia ja ovat näkyneet esimerkiksi 1800- ja 1900-luvun luokkataisteluissa. Vaikka esimerkiksi taloudellinen hyvinvointi on myös osa uusia yhteiskunnallisia liikkeitä, on niissä ikään kuin hyvinvoinnin mittarit laajentuneet. (esim. Jamison 2010; Gupta 2017.)

1970-luvun alussa kirjoitetut kirjat esimerkiksi kasvihuoneilmiöstä lisäsivät tietoa maapalloa uhkaavasta ympäristökriisistä. Barry Commonerin neljästä ekologian laista tuli ympäristöliikkeille maailmannäkemyks. ”Kaikki on kytköksissä kaikkeen muuhun”, ”kaiken täytyy mennä jonnekin”, ”luonto tietää parhaiten” ja ”ei ole olemassa ilmaisia lounaita” muodostuivat toimintaa ohjaaviksi linjoiksi useissa Euroopan ja Pohjois-Amerikan maissa keskeisinä poliittisina toimijoina olleille ympäristöliikkeille. Poliittisia kampanjoita suunnattiin ilman ja vesistön saastumista, ruoan ja maatalouden kemikaaleja, sekä etenkin ydinvoimaa vastaan. Aktivistit toimivat myös paljon yhteistyössä yliopistotutkijoiden kanssa kehittääkseen paitsi omaa tietouttaan myös myöhemmin ratkaisuja ympäristöongelmien ratkaisemiseksi, kuten esimerkiksi aurinkopaneeleita ja luonnonmukaisempaa viljelyä. Esimerkiksi Tanskassa kansallinen uudistuvan energian järjestö rakensi myös yhteistyössä lukiolaisten kanssa tuulimyllyjä. (Jamison 2010, 814.)

Uuskonservatismin ja toisaalta uusnationalismin nousun myötä 1980-luvulla ilmasto- ja ympäristöliikkeille syntyi vastaliikkeitä, joissa kyseenalaistettiin ilmastonmuutoksen olemassaoloa. Samanaikaisesti ympäristöliike hajosi useiksi eri organisaatioiksi ja instituutioiksi. Vuosikymmenen aikana esimerkiksi alun perin ydinvoimaa vastustamaan vuonna 1971 syntynyt Greenpeace

vakiinnutti asemaansa merkittävänä ruohonjuuritason toimijana laajentamalla omaa toimintaansa. Sen sijaan monet muut ydinvoimaa vastustaneet liikkeet heikkenivät. Lisäksi useissa maissa perustettiin vihreitä puolueita. (Jamison 2010, 815; greenpeace.org.)

Markkinalähtöinen lähestymistapa tieteeseen ja teknologiaan, sekä myös ympäristöpolitiikkaan dominoi 1990-lukua. Jamison (mt.) nimittää tätä markkinalähtöistä uusliberalismin ajan ympäristöliikettä vihreäksi liiketoiminnaksi (*green business*). Vuosikymmenen aikana ilmastonmuutoksesta tuli keskeisempi osa ympäristöpolitiikkaa ja uusliberalismilla oli tähän iso vaikutus. Aikakaudella ilmastonmuutoksen pääratkaisujen uskottiin olevan kaupalliset teknologiset innovaatiot ja vihreiden tuotteiden tuotanto. Vihreä liiketoiminta perustuikin ajatukseen taloudellisen kasvun ja luonnonsuojelun yhdistämisestä. (Jamison 2010, 816.)

Uudenlaisen poliittisen aktivismin aalto 2000-luvulla toi ilmastoliikkeeseen kansalaistottelemattomuutta ja suoraa toimintaa. Osana globaalia oikeudenmukaisuusliikettä alettiin puhua myös ilmasto-oikeudenmukaisuusliikkeestä. Liikkeiden liikkeeksikin kutsuttua maailmanlaajuisia oikeudenmukaisuutta tavoittelevaa liikettä voidaankin toisaalta pitää useiden eri liikkeiden ja ryhmien yhteenliittymänä, jolla ei kuitenkaan ole liikkeelle tyypillisiä yhteisiä toimintalinjoja tai yhtenäisyyttä. Ajoittain esimerkiksi ilmastonmuutokseen liittyvistä asioista ei tässä liikkeiden yhteenliittymässä päästy yhteisymmärrykseen. Myös globaalin etelän ja pohjoisen välillä on ollut erimielisyyksiä siitä, mitä ilmasto-oikeudenmukaisuus edes tarkoittaa. Erilaiset elämäkokemukset, historia ja paikka ovat vaikuttaneet siihen, että teollistuneiden ja kehittyneiden globaalin pohjoisen maiden ilmastoaktivistit ja vielä kehittyvien ja teollistuvien globaalin etelän maiden aktivistit eivät jaa yhtenäistä käsitystä reiluuden ja tasa-arvon merkityksistä. (Jamison 2010, 817-818.)

Yhtäältä samalla asialla olevat liikkeet ja niiden pohjalta syntyneet ammattimaisemmat organisaatiot voivat toimia yhteistyössä keskenään. Rakentavilla yhteistyösuhteilla liikkeet voivat tehostaa työtään, mobilisoida enemmän mielenosoittajia osoittamaan mieltä asioiden puolesta, yhdistää resurssejaan ja toimia yhtenäisenä rintamana yhteisen päämäärän vuoksi sekä voimistaa vaikuttavuuttaan. Toisaalta ympäristöliikkeiden ja etenkin siihen kuuluvien organisaatioiden, kuten Greenpeacen ja WWF:n kaltaisten kansainvälisten suurorganisaatioiden, ja niiden alueellisten ja paikallisten järjestöjen suuri määrä ympäri maailmaa on asettanut ympäristöliikkeen sisäiset toimijat myös kilpailuasetelmaan toisiaan vastaan. Resurssit ovat loppujen lopuksi rajallisia ja

niukkoja. Siten ympäristöorganisaatiotkin joutuvat jatkuvasti kilpailemaan keskenään rahoituksesta ja työvoimasta. (Gupta 2017, 86-90.)

Monista 1970-luvun ilmasto- ja ympäristöliikeshinnän seurauksena syntyneistä liikkeistä on tullut valtioista riippumattomia organisaatioita, jotka ovat vakiinnuttaneet asemansa osaksi nykymaailmaa. Ne ovat kehittyneet toimintatavoissaan yritysmäisemmiksi ja lähestyvät politiikkaa ammattimaisemmin. Nykyään voidaankin puhua enemmän instituutioista kuin liikkeistä. (Jamison 2010, 817.)

Aikaisemmin vain ympäristöongelmana nähty ilmastonmuutos on kuitenkin alettu näkemään myös yhteiskunnallisena ja poliittisena ongelmana. Ilmastonmuutoksen lisäksi nykyään puhutaan enemmän myös esimerkiksi sademetsien pelastamisesta, elonkirjon säilyttämisestä ja alkuperäiskansojen oikeuksista osana kestävästä kehityksestä. Ilmastonmuutoksesta on tullut osalla sellaisienkin ympäristöliikkeiden kampanjoita, jotka eivät siihen aikaisemmin olleet keskittyneet. Suuret kansainväliset kokoukset, kuten esimerkiksi Kööpenhaminassa järjestetty COP15, ovat houkuttelleet ympärilleen mielenosoituksia, joiden tarkoituksena on ollut saada ilmastonmuutokselle enemmän huomiota kansainvälisessä päätöksenteossa. Sen sijaan 1970-luvun alkuvaiheilla keskiössä ollut tutkijoiden ja aktivistien yhteistyö on merkittävästi vähentynyt. (Jamison 2010, 818.)

4.1. Ilmasto- ja ympäristöliikkeet Suomessa

Suomeen ilmastoliike rantautui WWF:n kaltaisten suurten toimijoiden aikaisisten globaalien ilmastokampanjoiden myötä 1980-luvun loppupuolella. Varsinaisesti suomalaiset alkoivat mobilisoida ilmastoliikkeisiin noin 1990-luvun puolivälissä, kun kansainvälisen Friends of the Earth -liikkeen paikallisliike Maanystävät perustettiin Suomeen vuonna 1996. Kyseinen järjestö aloitti ensimmäisen suomalaisen ilmastokampanjan vuonna 1997. (Maanystävät; Savolainen, Ylä-Anttila, Luhtakallio & Jokela 2020, 102.)

Suomalaisilla ympäristöjärjestöillä historia ulottuu jopa 1800-luvun loppupuolelle asti, vuoteen 1896, jolloin perustettiin Kuopion Luonnon Ystävien Yhdistys (KLYY). Siitä tuli sittemmin myös osa Suomen Luonnonsuojeluyhdistystä, joka perustettiin vuonna 1938. Nykyään Suomen Luonnonsuojeluyhdistys tunnetaan nimellä Suomen Luonnonsuojeluliitto (SLL). (Savolainen ym. 2020, 102; SLL 2021; KLYY 2021.)

Myös Suomeen perustettiin 1980-luvun ympäristö- ja ilmastoliikehännän seurauksena vihreä puolue. Alun perin yhdistyksenä vuonna 1987 perustettu Vihreä liitto rekisteröitiin jo seuraavana vuonna puolueeksi. Eduskuntaan liike tosin sai ensimmäiset kansanedustajansa jo vuonna 1983, ennen puolueeksi rekisteröitymistä. (vihreat.fi 2021)

Ilmastoliike Suomessa on ollut vahvasti sidoksissa länsieurooppalaiseen ja osittain globaaliin liikehdintään ja mennyt aiheissa aalloittain. 1970-luvulla pinnalla olivat öljykriisi ja siten energiapolitiikka, kun taas 1980-luvulla ydinvoiman vastaisuus ja toisaalta metsien suojelu olivat vallalla. Eläinten oikeudet olivat vuorostaan 1990-luvun kärkenä. Metsien suojelu oli kotimainen kampanja, mutta muut kärkiteemat tulivat Suomeen ulkomailta, esimerkiksi Saksasta ja Isosta-Britanniasta. Suomessa ilmastojärjestöt ovatkin olleet osa kansainvälisiä järjestöjä. Vaikka kansalliset pääjärjestöt ovatkin Helsingissä, sosiaalisen median aikakausi on myös synnyttänyt itsenäisempää paikallista järjestäytymistä. (Savolainen ym. 2020, 102-103.)

4.2. 2010- ja 2020-lukujen uudet liikkeet

Viime vuosien aikana myös Suomessa on syntynyt uusia liikkeitä osaksi Suomen ilmastoliikehdintää, kuten esimerkiksi Elokapina, Ilmastovanhemmat ja Fridays For Future. Kuten FFF-liikkeellä, myös monella muullakin on juuret kansainvälisissä ilmastojärjestöissä. (Savolainen ym. 2020, 102). Seuraavaksi esitellään lyhyesti 2010- ja 2020-luvuilla syntyneitä ilmastoliikkeitä, jotka ovat tukeneet Fridays For Future -liikettä, sekä osallistuneet kansainvälisten ilmastolakkojen järjestämiseen.

Elokapina on näistä kenties se kaikkein radikaalein. Maailmanlaajuisen *Extinction Rebellion* -liikkeen suomalainen kansallisosasto käyttää kansalaistottelemattomuutta ja väkivallatonta suoraa toimintaa tavoittaakseen yhteiskunnallisia järjestelmätason muutoksia. Elokapina on julistanut Suomeen ilmastohätätilan ja se vaatii suhtautumaan tähän ilmaston ja ekologian kriisiin sen vaatimalla vakavuudella. Se pyrkii pysäyttämään kuudennen massasukupuuton etenemisen ja minimoimaan ilmasto- ja ympäristökriisin aiheuttaman sosiaalisen romahduksen riskin. (Elokapina.fi 2021)

Maailmanlaajuiseksi kasvanut liike syntyi alun perin Isossa-Britanniassa lokakuussa 2018, siis samana syksynä kuin Fridays For Future -liikekin. Kuukautta myöhemmin toiminta käynnistyi

myös Suomessa. Nykyään liike toimii Suomessa yhteensä kahdeksassa eri kaupungissa. Elokapina kuvailee liikkeen järjestävän maailmanlaajuisia kapinaviikkoja ja paikallisia tempauksia, joissa hyödynnetään kansalaistottelemattomuutta, taidetta ja yhteisöllisyyttä nykyistä itselleen haitallista järjestelmää vastaan. (Elokapina.fi 2021) Suomessa Elokapina onkin ollut esillä tempauksistaan, esimerkiksi lokakuussa 2020 liike valtasi Helsingin Kaisaniemenkadun, johon poliisi vastasi pippurisumuttimella ja kiinnitoilla. Poliisin käyttämä voima aiheutti mediassa paljon keskustelua, kuten myös toisaalta oikeus mielenosoittamiseen sekä kansalaistottelemattomuus. (Esim. Yle 3.10.2020 & Yle 4.10.2020.) Elokapina perustelee lakien rikkomista tarvittaessa sillä, että pahempien skenaarioiden, eli ilmasto- ja ympäristökriisien vaikutusten, toteutuminen vältettäisiin (Elokapina.fi 2021). Verkkosivujensa lisäksi Elokapina on hyödyntänyt myös ainakin Facebookia, Twitteriä ja Instagramia.

Climate Move on kotimainen ilmastoliike, jonka taustalla on Ilmastoveivi2019-kampanja. Vuoden 2011 jääkiekon maailmanmestaruuskilpailuissa kohahduttaneesta Mikael Granlundin ilmaveivistä nimensä kikkaillut Ilmastoveivi2019-kampanja syntyi tavoittelemaan EU:n päästötavoitteiden kiristämistä. Joulukuussa 2018 käynnistynyt liike pyrki osoittamaan, miten tavalliset kansalaiset haluavat Suomen olevan edelläkävijä ilmastoasioissa. Tavoitteena oli saada Suomi hyödyntämään vuoden 2019 kesällä alkava EU-puheenjohtajakautensa ja Suomen ottavan ilmastojohtajan roolin. Ilmastoveivi2019-kampanja keräsi yli 60 000 nimeä vetoamukseen EU:n päästötavoitteiden kiristämisen puolesta ja sai mukaansa myös lähes 200 tukijaorganisaatiota. Vetoamus luovutettiin eurooppaministeri Tytti Tuppuraiselle kansalaistorilla järjestetyssä tapahtumassa 1.7.2019. (climatemove.fi 2021; @climatemove/Instagram.)

Onnistuneen kampanjan pohjalta syntyi Climate Move -ilmastoliike, joka tavoittelee Suomen hiilineutraalisuutta vuoteen 2035 mennessä. Liike ajaa Suomen vastuun kantoa ilmastokriisin ratkaisemisessa, vaatii rohkeaa ilmastopolitiikkaa ja etsii asiantuntijoiden johdolla konkreettisia keinoja vaikuttaa kestäväan yhteiskunnalliseen muutokseen. Climate Move hyödyntää aktiivisesti verkkosivujensa lisäksi Instagramia, Facebookia ja Twitteriä toiminnassaan. Lisäksi se ylläpitää uutiskirjettä. (climatemove.fi 2021.)

Maailmanlaajuisen nuorten koululakkoliikkeen (FFF) rinnalle on syntynyt vanhempien ja jopa isovanhempien omia liikkeitä, joissa jälkipolville tavoitellaan kestävää ja turvallista maailmaa. Esimerkiksi maaliskuussa 2020 perustettu Aktivistimummot haluaa turvata kaikille lapsenlapsille maailman, jossa voi elää. Manifestissaan se julistaa mummojen tavoittelevan ilmastomuutoksen

hillitsemistä ja tulevaisuuden toivon tuomista. Aktivistimummot uskovat yhteistyöhön, tekoihin, omaan elämänkatsomukseensa ja omiin verkostoihinsa, sekä siihen, että vastuu on aikuisilla. Liikkeellä on omat verkkosivut, mutta varsinainen keskustelu, ideointi ja tapahtumien markkinointi tapahtuu liikkeen Facebook-ryhmässä. (aktivistimummot.fi 2021.)

Ilmastovanhemmat puolestaan on jo hieman vanhempi organisaatio. Esimerkiksi sen Facebook-sivusto on luotu jo vuoden 2013 tammikuussa. Ilmastovanhemmat on ilmastomuutoksesta huolestuneiden vanhempien ja muiden lasten läheisten kansanliike, joka vaatii päättäjiä nostamaan ilmastokatastrofin hillitsemisen prioriteetiksi (@ilmastovanhemmat/Facebook). Ilmastovanhempien verkkosivut eivät vuoden 2021 keväällä olleet toiminnassa, mutta liike on aktiivinen sosiaalisen median kanavissa, kuten Facebookissa, Twitterissä ja Instagramissa nimimerkillä @ilmastovanhemmat. Ilmastovanhempien kanssa yhteistyössä toimii Ilmastoisovanhemmat, isoäitien ja isoisien muodostama liike, joka pyrkii tukemaan lapsenlapsiaan ja turvaamaan heidän tulevaisuutensa. Lisäksi Ilmastoisovanhempien tavoitteena on edistää maapallon kestävyuden säilyttämiseen tähtääviä toimia. Ilmastoisovanhemmat ovat ilmastovanhempiä uudempi liike ja sen Facebook-sivut onkin perustettu lokakuussa 2019. Liikkeen toiminta on keskittynyt Facebookin kanavalle. (@ilmastoisovanhemmat/Facebook; ilmastotoiminta.fi.)

Fridays For Future -liikkeen rinnalle on myös syntynyt Earth Strike -liike, joka on nimensä mukaisesti Suomessakin ollut aktiivisesti järjestämässä kansainvälisiä ilmastolakkoja. Suomeen vuonna 2019 perustettu kansallinen ryhmä on osa kansainvälistä ruohonjuuritason liikettä, joka vaatii hallituksilta ja yrityksiltä ilmastotoimia turvautuen maailmanlaajuisiin yleislakkoihin. Liike yhdistää ilmastoliikkeen ja työväenliikkeen, ja huomauttaa, että ilmastokatastrofin vakavimmat seuraukset tulevat kohdistumaan yhteiskuntien köyhimpiin. (@EarthStrikeFi/Facebook; ilmastotoiminta.fi.) Myös Earth Striken sivut olivat alhaalla vuoden 2021 keväällä, mutta liikkeen Suomen organisaatio toimii aktiivisesti Facebookissa edelleen. Sen sijaan sen Twitter- ja Instagram-kanavilla toiminta on ollut koronavuoden aikana hiljaisempaa.

5. Fridays for Future

Fridays For Future kasvoi yhden tytön ilmastolakosta maailmanlaajuiseksi ilmiöksi. Myös #ClimateStrike-tunnisteesta tunnettu liike toimii jo kymmenissä maissa, Ruotsin lisäksi muun muassa Australiassa, Brasiliassa, Intiassa, Irakissa, Isossa-Britanniassa, Ugandassa, Yhdysvalloissa ja Suomessa (fridaysforfuture.org, @FFFSuomi/Twitter). Nuorten suosimissa sosiaalisen median kanavissa, kuten kuvapalvelu Instagramissa tunnistetta #FridaysForFuture on keväällä 2021 jaettu jopa satojatuhansia kertoja sisältäen maa- ja kaupunkikohtaiset tunnisteet, esimerkiksi #FridaysForFutureItaly ja #FridaysForFutureBerlin. Tunnistetta #ClimateStrike sen sijaan on Instagramissa jaettu yli puolessa miljoonassa julkisessa julkaisussa.

Suomeen Fridays for Future levisi aihetta Suomessa tutkineiden Savolaisen ym. (2020) mukaan vuoden 2018 loppuun mennessä. Suomalainen Facebook-sivusto Ilmastolakolle (Climate Strike) perustettiin 13.12.2018 ja kansallinen FridaysforFuture Suomi nettisivusto vuoden 2019 helmikuun lopulla. Ensimmäinen lakko Suomessa järjestettiin 11.1.2019 Suomen eduskuntatalon edessä. Lakkoon osallistui yli 300 jäsentä. (Savolainen ym. 2020, 103.)

Suomessa kansainvälisten aihetunnisteiden lisäksi on ollut käytössä esimerkiksi #ilmastolakko ja #NytOnPakko. Näistä jälkimmäinen on ilmastomielenosoituksistakin tuttu iskulause. Sitä on esimerkiksi Instagramissa käytetty jopa lähes 10 000 julkisessa julkaisussa. Twitterissä kyseistä aihetunnistetta on kuitenkin käytetty myös ilmastoliikkeen vastaisesti, sekä muissa, ilmastoliikkeeseen liittymättömissä tviiteissä. Aihetunniste #ilmastolakko onkin vahvemmin sidoksissa ilmastoliikkeeseen, sitä on käytetty Instagramissa noin 6200 julkisessa julkaisussa. Paikallisella tasolla on ollut käytössä myös esimerkiksi #ilmastolakkoturku (50 julkista julkaisua Instagramissa). Salolla ei ainakaan vielä ole vastaavaa paikallista aihetunnistetta ollut käytössä julkisissa julkaisuissa sosiaalisen median puolella.

Joka perjantaisia koululakkoja järjestetään nykyään ympäri maailmaa. Fridays For Future -sivustolle oli vielä syksyllä 2019 ilmoitettu Suomesta joka perjantaiseksi lakkopaikaksi esimerkiksi Helsingin, Oulun, Kuopion, Himangan ja Salon kaupungintalojen edusta, sekä Helsingissä myös eduskuntatalo. Sitten maailmanlaajuisen koronapandemian pakottamana nämäkin ovat peruuntuneet. Keväällä 2021 Fridays For Future -sivustolla ei enää ole näkyvissä kuin Salon perjantailakot.

Perjantailakkojen lisäksi liike järjesti vuonna 2019 lisäksi Thunbergin johdolla useamman maailmanlaajuisen yleisilmastolakon. Näistä ensimmäinen järjestettiin maaliskuussa. Syyskuussa liike järjesti 20.-27.9. isomman ilmastolakkojen viikon, joka huipentui yleislakkoon perjantaina. Aikaisemmin enemmän koululaisten lakkona nähtyyn liikkeeseen kutsuttiin tällä kertaa myös kaikki aikuiset ja esimerkiksi Suomessa ammattijärjestöt, ja siksi syyskuun 27. päivänä järjestettyä ilmastolakkoa kutsuttiin myös yleislakoksi. Tämän jälkeen vuonna 2019 järjestettiin vielä yksi kansainvälinen ilmastolakko marraskuun lopulla.

Myös Suomessa on osallistuttu kansainvälisiin ilmastolakkoihin useilla eri paikkakunnilla, kuten esimerkiksi Helsingissä, Rovaniemellä, Salossa ja Turussa. Tälle tutkimukselle keskeisissä kaupungeissa, Turussa ja Salossa on osallistuttu omilla paikallisilla tapahtumilla kansainvälisiin ilmastolakkoihin 15.3.2019, 27.9.2019 ja 29.11.2019. Kansainvälisten ilmastolakkojen järjestäjätahona Suomessa on Facebook-tapahtumien mukaan ollut useimmilla paikkakunnilla Earth Strike Suomi, sekä useita muita paikallisia ja kansallisia järjestöjä. Helsingin kansainvälisen ilmastolakon järjestäjänä on myös FridaysForFuture Suomi, mitä taas muiden kaupunkien Facebook-tapahtumissa ei järjestäjälistalla näy.

Earth Strike Suomen mukaan esimerkiksi Turussa 27.11. järjestettyyn ilmastolakkoon osallistui 3000 lakkoilijaa. Yle (27.11.2019) taas uutisoi, että Helsingin ilmastoyleislakon osallistujamäärä olisi poliisin mukaan puoliltapäivin ollut 5000, mutta järjestäjien mukaan osallistujia olisi ollut päivän mittaan jopa 16 000. Kuten Savolainen ym. (2020) huomauttavat, järjestäjät arvioivat yleensä yläkanttiin osallistujamääriä, mutta joka tapauksessa laskutapa on eri. Suomen kontekstissa 5000 mielenosoittajan joukko on kuitenkin merkittävä. (Savolainen ym. 2020, 103-104.)

Keväällä 2020 lähellä ensimmäisen kansainvälisen ilmastolakon vuosipäivää oli tarkoitus järjestää jälleen ilmastomielenosoitus. Maailmanlaajuisesti pandemiaksi levinnyt koronavirus kuitenkin siirsi ilmastolakon virtuaaliseksi etenkin Euroopassa. Myös Turussa ja Salossa, sekä muualla Suomessa peruttiin fyysiset ilmastolakot. Sen sijaan lakkoilua tehtiin digitaalisesti sosiaalisessa mediassa aihetunnisteilla #ClimateStrikeOnline ja #DigitalStrike, sekä Suomessa tunnisteella #Onlineilmastolakko, joka tosin keräsi esimerkiksi Instagramissa vain yksitoista julkista julkaisua. Kansainväliset aihetunnisteet sen sijaan keräsivät muutamia tuhansia julkaisuja Instagramissa niin Suomessa kuin muuallakin kansainvälisen ilmastolakon päivänä. Sittenkin myös perjantailakkojen siirtyessä sosiaaliseen mediaan etenkin kansainväliset aihetunnisteet ovat keränneet tasaisesti

perjantaisin lisää julkaisuja. (ks. esim. @gretathunberg, @fridaysforfuture.fi, @earthstriketurku, @fridaysforfuture /Instagram.)

Fridays for Future -liikkeen järjestämien kansainvälisten ilmastolakkojen lisäksi Suomessa on järjestetty myös muita ilmastotapahtumia, joiden voidaan ajatella saaneen inspiraatiota Greta Thunbergin aloittamista koululakoista ja olevan siten osa tätä Thunbergin jälkeistä uuden aallon ilmastoliikehdintää. Esimerkiksi Helsingissä on järjestetty ilmastomarssi 20.10.2018, johon Greta Thunberg oli kutsuttu puhujaksi ja osallistujaksi. Ilmastomarssin järjestäjinä olivat muun muassa useat kestävän kehityksen järjestöt, kuten Greenpeace Suomi, Fingo ry, Suomen luonnonsuojeluliitto ja Ilmastovanhemmat, sekä Helsingin yliopiston ylioppilaskunta. Toinen ilmastomarssi järjestettiin 6.4.2019 ja järjestäjinä oli useita samoja tahoja kuin edellisessäkin mielenosoituksessa.

Opiskelijat järjestivät huhtikuussa 2019 myös omat ilmastolakkonsa. Lakossa mukana olivat niin Suomen opiskelijakuntien liitto Samok ja Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL sekä Suomen lukiolaisten liitto SLL. Lisäksi lakkoon osallistuivat myös paikalliset opiskelijajärjestöt, kuten esimerkiksi Turun yliopiston ylioppilaskunta. Valtakunnallinen lakko järjestettiin esimerkiksi Turussa, Helsingissä, Rovaniemellä, Kokkolassa sekä Jyväskylässä, jossa koko idea valtakunnallisen opiskelijalakon järjestämisestä syntyi. (@opiskelijoidenilmastolakko/Instagram.)

Niin toinen ilmastomarssi Helsingissä kuin opiskelijoiden valtakunnalliset ilmastolakot järjestettiin kevään 2019 eduskuntavaalien aikaan. Ne tavoittelivatkin paitsi äänestäjiä ympäristöasioiden puolesta myös tulevaa hallitusta tekemään ilmastotekoja. Esimerkiksi Helsingissä järjestetyssä opiskelijoiden ilmastolakossa kerättiin ilmastoterveyksiä kirjallisesti tulevalle hallitukselle (@opiskelijoidenilmastolakko/Instagram).

5.1. Aikaisempi tutkimus: Fridays for Future Euroopassa ja muualla maailmassa

Joukko eurooppalaisia tutkijoita tutki Wahlströmin, Kocyban, De Vydtin ja de Moorin johdolla maaliskuussa 2019 FFF:n ilmastolakon osallistujia yhteensä 13 kaupungissa Ruotsissa, Isossa-Britanniassa, Belgiassa, Alankomaissa, Saksassa, Puolassa, Itävallassa, Sveitsissä ja Italiassa. Artikkelissaan *Protest for a future: Composition, mobilization and motives of participants in Fridays For Future climate protests on 15 March, 2019 in 13 European cities* he käsittelevät FFF-ilmastolakkoihin osallistuneiden kokoonpanoa, mobilisoitumista sekä motiiveja osallistumiselle. He

tutkivat mielenosoituksia tapahtumapaikoilla, keräten tutkimusaineistonsa paikan päällä haastatteluilla. (Wahlström ym. 2019, 6-8.)

Koska kansainvälisiä ilmastolakkoja järjestettiin myös syyskuussa 2019, tutkijajoukko laajensi tutkimusta niin Euroopan sisällä useampiin maihin kuin myös sen ulkopuolelle. Joost de Moorin, Katrin Uban, Mattias Wahlströmin, Magnus Wennerhagin ja Michiel De Vydtin editoima *Protest for a future II: Composition, mobilization and motives of the participants in Fridays For Future climate protests on 20-27 September, 2019, in 19 cities around the world* on suoraa jatkoa Wahlströmin ym. editoimalle artikkelille. Tällä kertaa tutkimus toteutettiin jo aikaisemmassa tutkimuksessa mukana olleista kaupungeista Berliinissä, Brysselissä, Firenzessä, Malmössa, Tukholmassa, Varsovassa ja Wienissä. Uutena tutkimukseen tulivat Saksan Chemnitz, Ruotsin Göteborg ja Sveitsin Bern. Lisäksi tutkimusta laajennettiin myös Romanian Bukarestiin, Unkarin Budapestiin, Tsekin Prahaan, Tanskan Kööpenhaminaan, Norjan Osloon ja Suomen Helsinkiin. Euroopan ulkopuolelta mukaan tutkimukseen otettiin Mexico City Meksikosta, New York Yhdysvalloista ja Sydney Australiasta. Sen sijaan Alankomaat, Iso-Britannia, Saksan Bremen ja Sveitsin Geneve ja Lausanne jäivät tästä tutkimuksesta pois. (de Moor ym. 2020, 6.)

Syyskuun ilmastolakkoja koskeva tutkimus tehtiin samalla tavalla kuin edellisessäkin, onnistuneeksi koetussa maaliskuun 2019 ilmastolakkojen tutkimuksessakin, eli kyselytutkimuksena ilmastolakkojen aikana osallistujille. Kyselyt pyrittiin toteuttamaan mahdollisimman laajasti koko yleisön kattavasti ja tähän apuna käytettiin esimerkiksi esitteitä, jotka sisälsivät nettikyselyyn ohjaavan QR-koodin. Lisäksi ilmastolakkojen aikana joka viidettä lakkoilijaa haastateltiin kasvokkain, jolloin tutkijat keräsivät esimerkiksi sosiodemografisia taustatietoja sekä tietoja poliittisista asenteista ja käyttäytymisestä. Alle 15-vuotiaita mielenosoittajia ei lakisyistä kutsuttu pääsääntöisesti osallistumaan kyselyyn. Poikkeuksen tähän muodostivat huoltajiensa luvalla osallistuneet, sekä maat, joissa lain mukainen ikä oli alhaisempi. Koska kyse on kuitenkin koululaislakoista, on tämä luonut osittain ongelmia tutkimukselle. (de Moor ym. 2020, 8-9; 11.)

Niin julkinen mielikuva kuin myös median luoma kuva FFF-liikkeeseen osallistujasta on nuori opiskelija tai koululaistytö, kuten sen johtohahmo Greta Thunberg. Tämä on poikkeuksellista, koska mielikuva eroaa mielikuvasta ”perinteisistä” mielenosoittajista ja poliittisista valtahahmoista. Wahlström ym. (2019) tutkimus myös osoitti tämän pitävän paikkansa maaliskuun 2019 mielenosoituksissa. (de Moor ym. 2020, 11.)

Wahlströmin ym. (2019) tutkimusten mukaan FFF-mielenosoituksien maaliskuisista osallistujista suurin joukko oli iältään 14 ja 19 välillä. Osallistujien mediaani-ikä oli 21 vuotta, mikä heidän huomionsa mukaan on aikaisempaan tutkimukseen verrattuna huomattavasti alhaisempi kuin aikaisemmissa ilmastoaiheisissa mielenosoituksissa. Ikäjakaumat vaihtelivat kuitenkin maiden välillä: Puolassa ja Alankomaissa osallistujat olivat lähes kaikki nuoria, kun taas Belgiassa jopa yli puolet vastaajista olivat yli 40 vuoden. (Wahlström ym. 2019, 9.) Myös Suomessa nuorten lisäksi FFF-ilmastolakkoihin ovat aktiivisesti osallistuneet esimerkiksi Ilmastovanhemmat ja jopa Ilmastoisovanhemmat.

Syyskuussa 2019 järjestettyihin ilmastolakkoihin esitettiin nimenomaan kutsu myös aikuisille osallistua mielenosoitukseen tukemaan nuoria. Lakot houkuttelivatkin paikalle paljon aikuisia osallistujia nostaen mediaani-ikänsä syyskuun osallistujien keskuudessa 28 vuoteen. Vaikka 14/15-19 -vuotiaiden joukko pienentyi noin 14 prosenttia maaliskuseen verrattuna, alle 19-vuotiailla on kuitenkin tutkimuksen mukaan merkittävä rooli vuoden 2019 ilmastolakoissa. Edelleen joissain maissa alle 19-vuotiaat muodostivat yli puolet ja Puolassa jopa lähes kolme neljäsosaa osallistujista. (de Moor ym. 2020, 8; 11-12.)

Mielenosoitukseen osallistujista suurin osa oli naisia, kuten liikkeiden johtohahmoistakin. Kaikista maaliskuun koululaisosallistujista jopa lähes kaksi kolmesta oli tyttöjä, Amsterdamissa, Varsovassa ja Trurossa jopa yli 70 prosenttia. Syyskuun 2019 alle 19-vuotiaiden joukosta itsensä naiseksi identifioivia oli jo jopa yli 70 prosenttia kaikista osallistujista. Maa- ja kaupunkikohtaisia eroja kuitenkin oli jälleen. Brysselissä ja Lausannessa osallistujista miehiä oli hieman enemmän kuin naisia maaliskuussa ja Belgiassa ja Saksassa syyskuussa. Naisosallistujien määrä FFF-mielenosoitukseen on kuitenkin jopa poikkeuksellisen korkea. Tähän Wahlström ym. spekuloiivat syyksi sitä, että myös liikkeen johtohahmoista suurin osa on tyttöjä. Lisäksi niin maaliskuun kuin syyskuunkin tutkimukset osoittivat, että FFF-mielenosoitukseen osallistuvat koululaiset tulevat suurimmaksi osaksi korkeakoulutetuista perheistä. Suurella osalla nuorista mielenosoittajista vähintään toisella vanhemmista oli yliopistotutkinto. Myös mielenosoitukseen osallistuneista aikuisista suurin osa oli joko korkeakouluopiskelijoita tai korkeakoulututkinnon omaavia. (Wahlström ym. 2019, 9-10; de Moor 2020, 12-14.)

Eurooppalaisen tutkimuksen mukaan ilmastomielenosoitukseen osallistuneista koululaisista hämmästyttävän moni oli ensikertalaisia. Jopa lähes 40 prosenttia kaikkien maatapauksien haastatelluista osallistujista ei ollut aikaisemmin osallistunut mielenosoitukseen. Tämä on noin 30

prosenttia korkeampi luku kuin aikaisempien tutkimusten mukaan ensikertalaisten osuus mielenosoituksissa on. Toisaalta ensikertalaisosallistujien suurta määrää selittääkin FFF-mielenosoituksiin osallistuneiden koululaisten nuori ikä. (Wahlström ym. 2019, 11.)

Haastatellut nuoret eivät myöskään olleet osallistuneet juurikaan perinteiseen politiikkaan, mikä ei sinänsä yllätä, sillä heillä ei myöskään ole ikänsä puolesta vielä oikeutta äänestääkään. Vain noin kymmenen prosenttia oli ottanut yhteyttä poliittikkoon tai hallinnon virkamiehiin ja vajaa kuusi prosenttia oli aktiivisia puoluejäseniä. Tätä ei voidakaan pitää osoituksena poliittisesta välinpitämättömyydestä. Tutkimuksen mukaan nimittäin FFF-mielenosoittajista jopa noin 63 prosenttia oli melko tai hyvin kiinnostunut politiikasta. Wahlströmin ym. mukaan tämä ja osallistujien nuori ikä osoittaa vain sen, että nuorilla ei ole vielä kokemusta perinteisestä tai ei-perinteisestä yhteiskunnallisesta osallistumisesta. Osallistuminen FFF-mielenosoituksiin sen sijaan saattaa olla nuorille ponnahduslauta kansalaisaktivismiin. (Wahlström ym. 2019, 11.)

Mielenosoituksiin osallistuneet koululaiset, joita tutkimukseen haastateltiin, eivät myöskään olleet juurikaan osallistuneet ympäristöjärjestöjen toimintaan. Kaikista maista yhteensä vain noin kymmenen prosenttia koululaisista on ollut osallisina ympäristöjärjestöjen toimintaa. Aikuisten kohdalla ympäristöjärjestöjen toimintaan osallistuminen on yleisempää, jopa 35 prosenttia heistä on ollut sidoksissa ympäristöjärjestöihin. (Wahlström ym. 2019, 15.) Suomessakin ympäristöjärjestöt kuten Elokapiina ja Greenpeace ovat olleet keskeisessä roolissa ilmastomielenosoitusten järjestämisessä ja osana liikettä. Nuorten yhteiskunnallista osallistumista käsitellään enemmän vielä viidennessä luvussa.

5.1.1. Kaverit keskeisessä roolissa nuorten liikkeessä

Fridays For Future -liikkeestä tekee nuorten keskuudessa erityisen se, että niin sen järjestäjät kuin sen tavoittelema kohdeyleisö ovat nuoria ihmisiä, jotka vaativat aikuisia ottamaan vastuuta tulevaisuuden turvaamisesta. Vaikka myös aikuiset osallistuvat mielenosoituksiin, on heidän motivaationaan yleensä solidaarisuus. (Wahlström ym. 2019, 11.) Esimerkiksi Suomessa ilmastoisoivanhemmat kuvaavat toimintaansa Facebook-sivuillaan näin:

Me isoäidit ja isoisät tuemme koululaisia, opiskelijoita ja kaikkia ihmisiä, jotka vaativat nopeita tekoja kestävän tulevaisuuden puolesta. Haluamme myös osaltamme edistää toimia, jotka tähtäävät maapallomme kestävyyden säilyttämiseen.

Toinen tärkeä tekijä on se, että liike lähti liikkeelle koululakoista, jolloin osallistujat helpommin kutsuivat myös koulukavereitaan osallistumaan lakkoihin. Eurooppalaisen tutkimuksen haastattelemista koululaisista noin kolmasosa oli tullut jonkun pyytämänä paikalle. Heistä jopa reilu 70 prosenttia osallistui mielenosoitukseen koulukaverinsa kutsusta, kun taas vanhempiensa pyynnöstä paikalle oli tullut hieman alle 15 prosenttia. Yli 70 prosenttia ilmastolakkoon osallistuneista oli myös itse pyytänyt kavereitaan tulemaan mukaan mielenosoitukseen. Suuri osa heistä oli nimenomaan pyytänyt koulukaverinsa mukaan. (Wahlström ym. 2019, 11-12.)

Tämä toistuu jälleen syyskuun mielenosoituksia koskevissa tutkimuksissa. Myös tällöin nuorista mielenosoittajista reilu kolmasosa kertoi tulleensa henkilökohtaisesti jonkun kutsumana mielenosoitukseen. Vertauksena aikuisista sen sijaan hieman yli viidesosaa oli pyydetty mukaan. (de Moor 2020, 15.)

Mielenosoituksiin osallistujat siis kasvattavat liikettä sisältäpäin. De Moorin ym.(mt) mukaan merkittävään sisäiseen rekrytointiin viittaa myös mitä todennäköisimmin se, että mielenosoituksiin osallistutaan yhdessä ystävien, perheen, kollegoiden tai muiden tuttujen kanssa. Ihmiset, jotka kutsuvat muita, osallistuvat todennäköisesti myös itsekin. Näistä sisältä päin tapahtuvista rekrytoinneista muodostuu ketjuja, joissa pyydetty pyytävät edelleen muita osallistumaan lakkoihin. Suurin osa osallistujista, jotka olivat pyytäneet muita osallistumaan lakkoihin, ei ollut kuitenkaan itse tullut henkilökohtaisesti kutsutuksi. Sen sijaan, että olemassa olevia kutsuketjuja pidennettäisiin, suurin osa sisäisesti rekrytoivista aloittikin oman ketjunsä. (de Moor ym. 2020, 15-16.)

Wahlström ym. (mt.) kuvailevat, että FFF-liikkeelle on mahdollista mobilisoida paljon nuoria ihmisiä juuri siitä syystä, että suuri osa rekrytoinnista tapahtuu kouluissa ja luokkatiloissa. Koulukavereiden ilmoitukset ilmastolakkoihin osallistumisesta luovat sosiaalista painetta mielenosoituksiin osallistumisesta ja kannustavat samalla muitakin osallistumaan. Ei siis yllätä, että maaliskuun mielenosoituksia koskevan tutkimuksen mukaan reilu puolet oli saanut kuulla järjestettävästä mielenosoituksesta nimenomaan sosiaalisten kontaktiensa kautta, yleisimmin ystäviltään tai koulukavereiltaan. (Wahlström ym. 2019, 13.)

Ystävät olivat suurin rekrytoijajoukko myös syyskuun kansainvälisten ilmastolakkojen aikana. Kutsun saaneiden nuorten keskuudessa jopa lähes 70 prosenttia oli saanut kutsun osallistua ilmastolakkoon nimenomaan ystävältään, kun taas aikuisista huomattavasti harvempi oli tullut

ystävänsä rekrytoimaksi. Ystävien jälkeen nuorille toinen kutsujen lähde oli koulukaverit. Todellisuudessa koulukavereiden määrä saattaa olla kuitenkin korkeampi, sillä koulukavereita saatetaan pitää myös ystävinä. Vastaavasti nuoret pyysivät itse ystäviään (80 %) ja koulukavereitaan (61 %) eniten osallistumaan kanssaan lakkoihin. Ystävillä ja koulukavereilla on siis keskeinen rooli nuorille paitsi liikkeeseen osallistumisessa motivoimisessa, myös tietolähteenä. Ystävät ja tuttavat olivatkin syyskuun vastaajista noin joka neljännelle tärkein informaatiokanava. (de Moor 2020, 16-18.)

Sen sijaan uutisten, mainosten, radion tai TV:n kautta maaliskuun mielenosoituksesta olivat kuulleet alle 11 prosenttia koululaisista. Syyskuussa saman verran alle 25-vuotiaista piti sanomalehtiä digiversioineen, järjestöjen lehtiä, mainoksia, sekä radiota ja televisiota tärkeimpänä informaatiokanavanaan. Aikuisilla nämä sen sijaan olivat ykkösenä lähes 30 prosentilla. Potentiaaliseksi informaatiokanavaksi koululaisten keskuudessa nousi kuitenkin jo maaliskuussa sosiaalinen media, kuten esimerkiksi Facebook, Twitter tai Instagram, jonka kautta jopa reilu kolmasosa koululaisista oli saanut tietoonsa järjestettävästä ilmastolakosta¹. Syyskuussa sosiaalinen media oli jo ylivoimaisesti tärkein informaatiokanava, etenkin nuorille. Alle 25-vuotiaista jopa lähes puolet piti sitä ensisijaisena tietolähteenään. Verrattuna maaliskuuhun sosiaalinen media tärkeimpänä informaatiokanavana nosti suosiotaan noin 10 prosentilla, kun taas ystävien osuus laski kahdeksalla prosentilla. (Wahlström ym. 2019, 13; de Moor ym. 2020, 18.)

Kuten todettua, kavereiden merkitys korostuu koululaisten kohdalla Fridays For Future -liikkeeseen osallistumisesta. Kaverit ovat pyytäneet osallistumaan ilmastolakkoihin ja siten toimineet rekrytoijina liikkeen sisällä. Sen lisäksi Wahlström ym. (mt.) huomasivat, että kavereiden merkitys nousee esille myös siinä, etteivät koululaiset osallistu ilmastomielenosoituksiin juurikaan yksin. Eurooppalaiseen tutkimukseen vastanneista koululaisista keskimäärin vain alle kolme prosenttia osallistui mielenosoitukseen yksin, kun taas aikuisista noin neljäsosa osoitti yksin mieltään. Lähes 90 prosenttia koululaisista osallistui mielenosoitukseen yhden tai useamman kaverinsa kanssa. (Wahlström ym. 2019, 14.)

Myös syyskuun 2019 ilmastolakkoihin suurin osa mielenosoittajista saapui osoittamaan mieltään tutussa seurassa. Vaikka yksin osallistuvien nuorten osuus oli kasvanut yhdeksään prosenttiin, on

---

¹ Toisaalta Wahlström ym. tutkimuksessa sivulla 14 nähtävässä kuviossa sosiaalinen media yltää tärkeimmäksi kanavaksi informaation suhteen.

luku edelleen pieni verrattuna aikuisiin, joista myös syyskuussa noin neljäsosa osoitti yksin mieltään. (de Moor ym. 2019, 15.)

Kun ilmastolakkoja oli järjestetty jo useampi, ja FFF -liikkeen tapahtumista tuli rutiininomaisempia, FFF -mielenosoituksia pidettiin avoimina kaikille (de Moor ym. 2019, 15). Yksinäisten nuorten mielenosoittajien lisääntymistä voidaankin pitää kenties osoituksena siitä, että FFF-liike mahdollistaa nuorille omankaltaisten uusien tuttavuuksien löytämisen. Joka tapauksessa avoimena pidettyyn tapahtumaan on helpompi mennä yksinkin.

5.1.2. Greta-vaikutus

Kavereiden osallistumisen lisäksi etenkin koululaiset ovat inspiroituneet liikkeen kärkihahmosta Greta Thunbergista (Wahlström ym. 2019, 14). Tämä ei sinänsä ole yllättävää, kun ottaa huomioon, että koululakot ja koko ilmastomuutosaktivismiin nykyinen aalto ovat esimerkiksi mediassa henkilöityneet nimenomaan yhteen henkilöön, Thunbergiin. Lähes kaikki tietävätkin, kuka Greta Thunberg on. Syyskuun tutkimuksen vastaajista vain pieni osa Varsovassa, Sydneyssä ja Bukarestissa, sekä yllättäen pieni joukko Helsingissä ja Kööpenhaminassa, ei tiennyt Thunbergista. (de Moor ym. 2020, 23.) Vaikka Thunberg itse on esimerkiksi I am Greta -dokumentissa kertonut, ettei niin välittäisi olla liikkeen kärkihahmona, on hänen vaikutuksensa ilmastoliikkeeseen sen nykymuodossa kuitenkin olennainen.

Thunbergilla on ollut symbolista arvoa niin nuorille kuin aikuisillekin aktivisteille sekä ilmastokriisin huomioimisessa että kansainvälisiin ilmastolakkoihin osallistumiseen inspiroimisessakin (de Moor ym. 2020, 23). Ennen kaikkea Thunbergilla on kuitenkin keskeinen rooli nuorten inspiroimisessa siinä, että hän osoittaa koululaisille, että myös nuorilla on mahdollisuuksia vaikuttaa politiikkaan. Tällä on myös keskeinen rooli nuorten mobilisoimisessa liikkeeseen. Maaliskuun eurooppalaiseen tutkimukseen osallistuneista koululaisista noin 45 prosentilla Greta Thunberg oli vaikuttanut heidän osallistumiseensa ilmastolakkoon. (Wahlström ym. 2019, 14.) Aikuiset sen sijaan ovat olleet usein huolissaan ilmastomuutoksesta jo vuosia, ja heillä on enemmän taustaa ympäristöjärjestöissä ja aikaisemmissa ympäristölakoissa (de Moor ym. 2020, 23-24). Heille Thunbergin liikkeelle panemat ilmastolakot ja liike ovatkin kenties tarjonneet uuden alustan vaikuttamiselle.

Syyskuun tutkimuksen vastaajista etenkin Mexico Cityssä, New Yorkissa, Prahassa, Bukarestissa, Firenzessä ja Malmössä nuoret aktivistit samaistuivat Gretaan omassa kiinnostuksessaan

ilmastonmuutosta kohtaan. Yleisesti ottaen kaikista tutkimusmaista etenkin nuoret naisvastaajat ovat inspiroituneet Thunbergista. Greta-vaikutus ilmastolakkoihin osallistumispäätöksissä on ymmärrettävästi ollut suurinta Thunbergin kotimaassa Ruotsissa. Ruotsin ohella Euroopan maista eniten Thunbergilla onkin ollut vaikutusta nimenomaan muissa Pohjoismaissa (Islanti ei ollut mukana tutkimuksessa), sekä Bukarestissa, Romaniassa. Norjassa toisaalta myös noin 40 prosenttia vastaajista koki, ettei Thunbergilla ollut juurikaan vaikutusta heidän osallistumispäätökseensä, vaikka saman aikaisesti noin 40 prosentilla Greta Thunberg oli vaikuttanut vähintään melko paljon. Vähiten Greta-vaikutusta oli nähtävissä sen sijaan Varsovassa, Chemnitzissä sekä Prahassa. (de Moor ym. 2020, 24-25.)

Jo maaliskuun ilmastolakkojen aikaan esimerkiksi Brysselissä Thunbergin rooli koululaisten osallistumiseen ei ollut niin suuressa osassa, vaan belgialaisten Youth for Climate -liikkeen omat kärkihahmot nousivat enemmän esiin (Wahlström ym. 2019, 14). Verrattaessa maaliskuuhun Thunbergin vaikutus on laskenut kaikissa muissa maissa paitsi Ruotsissa. Tätä voidaankin selittää sillä, että liike on tullut tunnetummaksi ja paikallistasoilla on noussut enemmän omia Fridays For Future johtohahmoja. Useat heistä ovat olleet Thunbergin tavoin nuoria naisia. (de Moor ym. 2020, 25.) Suomessa liikkeen kärkihahmoksi sen alkutaipaleella noussut Atte Ahokas ei kuitenkaan näytä tämän tutkimuskyselyn perusteella olevan kovin suuressa suosiossa. Myöskään Greta-efekti ei varsinaissuomalaisilla nuorilla ole ollut niin keskeinen, enemmän osallistumiseen ovat vaikuttaneet esimerkiksi ilmastonmuutosta koskevat uutiset.

Näyttäisikin siltä, että Fridays For Future -liikkeen myötä on syntymässä uusi ilmastoaktivistien sukupolvi. Nuorten ensikertalaisten rooli mielenosoituksissa on eurooppalaisen tutkimuksen mukaan kiistämättä keskeinen. Esimerkiksi vahva naisten mukanaolo ja merkittävä turvautuminen sosiaaliseen mediaan ja vertaisverkostoihin, sekä toisaalta sitoutumattomuus vakiintuneisiin ympäristöjärjestöihin ja etenkin koululaisten keskuudessa elämäntyyli politiikan merkityksellisyys tekevät liikkeestä omalaatuisen. Toisaalta ne, sekä toiveikas asenne tulevaisuuden suhteen ja tunne liikkeen vahvuudesta osoittavat, että FFF-liikkeellä on mahdollisuudet uutena ruohonjuuritason liikkeenä laajentaa merkittävästi ilmastoprotesteja siitä, millaisina ne on totuttu käsittämään. Greta Thunbergin mediajulkisuutta ei voida myöskään unohtaa. (Wahlström ym. 2019, 18.)

Greta-efektin laimeneminen osoittaa, että FFF-liikkeestä on tulossa vakiintunut kampanja, jonka pariin löydetään eri tavoin. Nuorten aloittaman liikkeen ikäjakaumat ovat laajentuneet, vaikka naiset ja korkeakoulutasteiset ovatkin edelleen ylliedustettuina. Vaikka jonkin verran muutosta

osallistujissa onkin ollut, on osallistujissa huomattavissa myös jatkuvuutta, sekä samankaltaisuutta niin Euroopan maiden välillä kuin sen ulkopuolellakin. Vakiintuneisuuteen viittaa myös se, että tapahtumiin osallistutaan jo hieman enemmän myös yksin. Toisaalta ystävien merkitys on edelleen tärkeä ja kavereiden välinen rekrytointi pitää pintansa keskeisenä piirteenä liikkeelle. (de Moor ym. 2020, 30.)

5.2. Aikaisempi tutkimus: Fridays for Future Suomessa

Suomi oli osana de Moorin ym. (2020) isompaa useamman maan kattavaa tutkimusta syyskuussa 2019 järjestetyistä kansainvälisistä ilmastolakoista. Sonja Savolainen, Tuomas Ylä-Anttila, Eeva Luhtakallio ja Maija Jokela tutkivat liikettä ja sen kansainvälisiin lakkoihin osallistujia Helsingissä.

Savolainen ym. mukaan ilmastolakkoilusta oli ennen syyskuussa 2019 järjestettyjä kansainvälisiä ilmastolakkoja tullut yksi tunnetuimmista tavoista mobilisoida ihmisiä ilmaston puolesta Suomessa. Vaikka etenkin viikkotasolla lakkoilijoiden määrät ovat pysyneet pieninä, on koululaisten mobilisoiminen lakkoihin ollut jotain uutta ja tavallisesta poikkeavaa. Siten se on myös huomioitu julkisuudessaakin. Kuten luvussa 3 jo mainittiin, poliisin ja järjestäjien arviot syyskuun 2019 ilmastolakkoon osallistuneiden mielenosoittajien määrästä eroavat toisistaan reippaasti, johon yhtenä syynä on erilaiset laskutavat ja toisena järjestäjien taipumus liioitella osallistujamääriä. Savolaisen ym. tutkimustiimin arvion mukaan koko tapahtuman aikana olisi osallistunut yli 10 000 mielenosoittajaa ilmastolakkoon. (Savolainen ym. 2020, 103.)

Helsingissä järjestetyssä syyskuun ilmastolakossa yli puolet osallistujista oli yli 25-vuotiaita aikuisia. Savolainen ym. (mt.) huomauttavat, että tämä yli 25-vuotiaiden joukko sisältää todennäköisesti myös paljon yliopisto-opiskelijoita, jotka ovat yleensä merkittävä mielenosoittajien joukko. Kuten aikaisemminkin on jo mainittu, myös esimerkiksi Ilmastovanhemmat ja Aktivistimummot osallistuivat lakkoiluun. Alle 25-vuotiaiden nuorten osuus on kuitenkin sekin 46 prosenttia. (Savolainen ym. 2020, 104.) Koska nuoret käsittävät Savolaisen ym. tutkimuksessa alle 25-vuotiaat, ei tämä ole täysin verrannollinen siis tämän tutkimuksen kanssa, jossa tutkimuksen kohteena ovat olleet 15-19 -vuotiaat.

Kaikissa ikäluokissa suuri enemmistö osallistujista on naisia, mikä on linjassa Ruotsin huomioiden kanssa. Vain vanhimmassa ikäryhmässä miehet ovat aliedustetumpia kuin Ruotsissa. Aikuisista miehiä on enemmän kuin nuorista, mutta heidän osuutensa jää siltikin alle 40 prosentin. Alle 15-

vuotiaiden joukossa jopa alle 10 prosenttia oli miespuolisia, mutta toisaalta tässä ikäluokassa muunsukupuolisilla on suurin edustus. (Savolainen ym. 2020, 105.) Sukupuolijakauma on linjassa myös yleisten yhteiskunnallisen osallistumisen trendien kanssa, etenkin nuorten osalta (Pekkarinen & Myllyniemi 2019; Savolainen ym. 2020, 105).

Vaikka suurin osa kyselyyn vastanneista oli osallistunut aikaisemminkin protesteihin, oli nuorilla kuitenkin aikuisiin verrattuna vähemmän kokemusta. Reilu viidesosa oli ensikertalaisia, mutta jo hieman yli 60 prosenttia oli osallistunut aikaisemmin yhdestä viiteen mielenosoitukseen. Aikuisten kohdalla jakauma oli tasaisempi. (Savolainen ym. 2020, 106.) Huomioitavaa lienee kuitenkin se, että kyseessä ei ollut ensimmäinen globaali mielenosoitus. Silti toisaalta uusien osallistujien määrää voitaneen selittää sillä, että mielenosoitukset ovat saaneet tunnettavuutta ja ne ovat vakiinnuttaneet asemaansa.

Suurin osa osallistuneista oli osallistunut myös muilla poliittisen osallistumisen tavoilla, lukuun ottamatta yhteydenottoa poliitikkoon. Aikuisten kohdalla kuitenkin kaikki osallistuminen oli yleisempää kuin nuorilla, etenkin vetoomusten kirjoittaminen ja tietoisuuden kasvattaminen. Esimerkiksi nuorista reilu 60 prosenttia oli allekirjoittanut vetoomuksen, kun taas aikuisista näin oli tehnyt jopa 90 prosenttia. (Savolainen ym. 2020, 107.) Vetoomusten allekirjoittamiseksi täytyy tosin usein olla täysi-ikäinen, mikä vaikuttaa tulokseen.

Ruokavalioonsa muutoksia olivat tehneet niin aikuiset kuin nuoretkin, ja kaiken kaikkiaan noin neljä viidestä oli muuttanut ruokavaliotaan. Sen sijaan nuorista vain kaksi prosenttia oli ympäristöjärjestöjen aktiivisia jäseniä ja aikuisistakin vain kuusi prosenttia. Myöskään poliittisen puolueiden jäseniä ei juurikaan mielenosoittajien joukossa ollut, kolme prosenttia niin nuorista kuin aikuisistakin oli aktiivisia puolueen jäseniä. Vaikka toisaalta aikuisilla on paremmat taloudelliset mahdollisuudet ja töidenkautta helpompi ryhtyä järjestöjen aktiiviseksi jäseneksi, tukee tämä suurempaa järjestäytymisen trendin muutosta Suomessa. (Savolainen ym. 2020, 107-108.) Suomea on aikaisemmin pidetty kovin järjestäytyneenä yhteiskuntana, mutta tämä ei toisaalta ole heijastunut välttämättä tekoihin. Nuorempi sukupolvi ei enää perusta osallistumistaan jäsenyyksiin ja toisaalta jako kasvavasti aktiivisemmin osallistuviin ja heikommin osallistuviin on polarisoitunut. (Savolainen ym. 2020, 108; Pekkarinen & Myllyniemi 2019.)

Savolainen ym. (mt.) nostivat osallistumisen motivaatiota tarkastelevista väittämistä esille eniten vastauksia kannatusta saaneet. Erot aikuisten ja nuorten välillä olivat kapeita. Väittämä omien

mielipiteiden ilmaisemisesta osallistumisen motiivina sai vahvan enemmistön kannatuksen niin nuorilta kuin aikuisiltakin. Aikuisten osalta saman mielisyyss väittämän kanssa oli jopa hieman nuoria korkeampi. Nuorista yli puolet oli vahvasti samaa mieltä ja reilu kolmasosa samaa mieltä väittämän kanssa. Sen sijaan väittäjä omien etujen puolustamisesta osallistumismotiivina oli nuorten keskuudessa hieman aikuisia enemmän kannatettu. Nuorista 28 prosenttia oli vahvasti samaa mieltä väittäjästä ja lähes 40 prosenttia samaa mieltä. (Savolainen ym. 2020, 109-110.)

Nuoret olivat hieman aikuisia aktiivisempia muiden osallistujien rekrytoinnissa ja yhteneväisesti nuorista myös useampi oli tullut jonkun toisen pyytämänä paikalle. Molemmissa ikäryhmissä muiden kysyminen mukaan oli yleisempää kuin itse kutsutuksi tuleminen. Yli puolta nuorista oli pyydetty osallistumaan ilmastolakkoon, mutta jopa kolme neljästä nuorista oli pyytännyt muita osallistumaan. Etenkin nuorten keskuudessa sisäinen rekrytointi näyttää olevan aikuisia onnistuneempaa, vaikka aikuiset rekrytoivatkin myös uusia osallistujia tahollaan. Huolimatta tästä osallistumismotiivina pyydettyä tuleminen ei yllä samalla tasolla omien mielipiteiden kannatuksen ja omien intressien puolustamisen kanssa. Nuorista noin kolmasosa oli vähintään samaa mieltä kyseisen motiiviväittämän kanssa, mutta 40 prosenttia valitsi eri mieltä tai vahvasti eri mieltä, että ilmastolakkoon pyydettyä tuleminen olisi vaikuttanut heidän osallistumiseensa. (Savolainen ym. 2020, 111.)

Vaikka yllättäen pieni joukko Helsingissä mieltään osoittaneista nuorista aktivisteista ei tiennyt, kuka Greta Thunberg on, kyselyyn vastanneista mielenosoittajista kuitenkin lähes puolet koki Thunbergin vaikuttaneen heidän kiinnostukseensa ilmastomuutosta kohtaan vähintään melko paljon. Aikuiset ovat usein olleet jo ennen Greta Thunbergia kiinnostuneita ilmastomuutoksesta, eikä heille Greta-efekti ole ollut niin vahva. Sen sijaan nuorille mielenosoittajille Thunbergilla on ollut merkittävä vaikutus. Thunberg on myös saanut noin puolet nuorista vastaajista kiinnostumaan enemmän ilmastomuutoksesta. Vielä hieman suurempi merkitys nuorella ruotsalaisaktivistilla on ollut kuitenkin niin nuorilla kuin aikuisilla ilmastolakkoihin osallistumisessa. Yli puolella nuorista ilmastolakkoihin osallistumiseen Greta Thunbergilla oli ollut vähintään melko paljon vaikutusta ja tämän lisäksi viidesosalla jonkin verran vaikutusta. (de Moor ym. 2020, 24; Savolainen ym. 2020, 112-113.)

6. Tunteet mobilisaation takana

Ilmastonmuutos aiheuttaa ihmisissä paljon erilaisia tunteita. Tunteilla on ollut myös mobilisaation kannalta keskeinen merkitys. Tässä luvussa käsitellään näitä tunteita, sekä niiden merkitystä nuorille ja nuorten mobilisoitumiselle.

Huoli ilmastonmuutoksesta ja turvattomuuden tunne on vaihdellut viimeisten vuosikymmenten aikana. Vuoden 2008 globaalien talousnotkahduksen jälkeen siihen asti korkeimmillaan ollut huolestuneisuus kääntyi laskuun niin nuorten kuin koko väestönkin keskuudessa. Vuoden 2018 Nuorisobarometrin mukaan nuorten huoli ilmastonmuutoksesta oli taas kasvanut aikaisempaa selvästi korkeammalle tasolle. (Piispa & Myllyniemi 2019, 64.)

Viime vuosina on kiinnitetty huomiota enemmän tunteiden merkitykseen mielenosoituksiin osallistumisessa. Etenkin tunteiden kyky motivoida ihmisiä aktivoitumaan jonkin tietyn asian puolesta tai toisaalta hillitä ihmisiä teoissaan on ollut kiinnostuksen kohteena. Aikaisemmassa Fridays For Future -liikkeen mielenosoitusten osallistujia tutkivissa tutkimuksissa yhtenä tutkimuksen kohteena olivatkin tunteet. De Moor ym. (2020) näkivät, että FFF-mielenosoituksiin osallistuvien tunteiden ja tuntemuksien analysoiminen tarjoaa selityksiä esimerkiksi heidän mobilisoitumiselleen. Mobilisaation syynä nähtiin olevan voimakkaita tunteita ja siten todettiin tunteilla olevan yhteys mielenosoittajien mobilisoitumiseen. (de Moor ym. 2020, 19.)

Väkijoukot saattavat usein luoda ja laajentaa erilaisia tunteita. Siitä huolimatta tunteet toimivat resurssina mobilisaatiolle niin ryhmä- kuin yksilötasollakin. (de Moor ym. 2020, 19.) Castells (2012) viittaa voimakastunteisen älykkyyden teoriaan (*theory of affective intelligence*), jonka mukaan yhteiskunnalliselle mobilisaatiolle ja poliittiselle käyttäytymiselle keskeisimpiä tunteita ovat pelko, jolla on negatiivinen vaikutus, ja innokkuus, jolla vuorostaan on positiivinen vaikutus. Tällä on kytkös ihmisevoluution kahteen perusmotivaatiotekijään, lähestymiseen ja välttelemiseen. (Castells 2012, 13-14.) Tunteilla on potentiaalia lisätä tiettyjen asioiden tärkeyttä. Siten ne ovatkin keskeisessä osassa niin mobilisoimassa ihmisiä lähtemään mukaan mielenosoituksiin kuin myös jatkamaan yhteistä kollektiivista toimintaa. (de Moor ym. 2020, 19.)

Castellsin (2012) mukaan yksilöt ovat innokkaita, kun he ovat mobilisoituneita yhteistä tavoitetta varten. Sen vuoksi innokkuus on suoraan yhteydessä myös toiseen positiiviseen tunteeseen, toivoon. Toivo on keskeinen työkalu, sillä se heijastaa käytöstä kohti tulevaisuutta. Castellsin

(2012) mukaan kuitenkin toivoon pääseminen vaatii ahdistuneisuudesta ylipääsemistä. Ahdistuneisuus syntyy siitä, kun yksilöllä ei ole valtaa ulkoiseen uhkatekijään. (Castells 2012, 13-14.) Ilmastomuutos voi helposti tuntua juuri tällaiselta ulkoiselta uhkatekijältä, johon nuorilla ei ole valtaa. Sen vuoksi ei olekaan ihme, että jotkut nuoret kokevat ilmastomuutoksen aiheuttamaa ahdistusta.

De Moorin ym. (2020) kyselyssä vastaajilta kysyttiin esimerkiksi kuinka paljon ilmaston lämpeneminen saa heidät tuntemaan vihaa, toivottomuutta, ahdistusta, huolta, pelkoa, turhautuneisuutta ja voimattomuutta. Kyselyn vastaajista, niin nuorista kuin aikuisistakin, suurin osa tunsu huolta ajatellessaan ilmastomuutosta ja ilmaston lämpenemistä. Myös turhautuneisuus ja viha olivat yleisiä tuntemuksia. Nuoret tunsivat aikuisia enemmän vihaa ja ahdistusta ilmastomuutosta ja ilmaston lämpenemistä kohtaan, mutta sen sijaan aikuisilla voimattomuuden tunne oli nuoria yleisempää. Vähiten vastaajat tunsivat toivottomuutta, mikä toisaalta ei yllätä, sillä toivo on yksi edellytyksistä toiminnalle. (de Moor ym. 2020, 19-20.)

FFF-liikkeen yksi kärkiviesteistä on, että nuorten tulevaisuus on vaarassa. Huoli omasta tulevaisuudesta saattaa aiheuttaa nuorissa turhautuneisuutta, ahdistusta ja pelkoa. Toisaalta, kuten tutkimuksessa huomautetaan, nimenomaan nuoret aloittivat liikkeen, mikä on osoitus heidän kyvystään ennakoida näitä tunnistettuja uhkia. (de Moor ym. 2020, 19.)

Tunteiden ja tuntemuksien kehittämisessä sosiaalistumisella ja kulttuurilla on kuitenkin keskeinen rooli. Vaikka suurimmassa osassa tutkimuskaupunkeja eniten ilmaston lämpeneminen aiheutti vastaajissa huolta ja vähiten toivottomuutta, kaupunkien välillä oli eroavaisuuksia. (de Moor ym. 2020, 20-21.) Helsingissä syyskuun mielenosoitukseen osallistuneiden keskuudessa pelko oli tunteista yleisin. Nuorista yli puolella ilmastomuutos aiheuttaa pelkoa, kun taas aikuisten keskuudessa pelko ilmastomuutokseen liittyen ei ole niin yleistä. Tämä on linjassa sen kanssa, että etenkin Suomessa ilmastomuutoksen aiheuttamista uhista kumpuava ahdistus on saanut enemmän huomioita. (Savolainen ym. 2020, 112.)

Ilmastomuutokseen liittyvästä ahdistuksesta, joka voi sisältää myös esimerkiksi vihaa ja muita tässäkin luvussa mainittuja tunteita, puhutaankin nykyään myös termillä ilmastoahdistus. Tätä käsitellään lisää seuraavassa alaluvussa.

6.1. Ilmastoahdistus

Ilmastonmuutos aiheuttaa joidenkin nuorten keskuudessa tunteita ja reaktioita, joihin viitataan usein sanalla ilmastoahdistus. Termi on suhteellisen uusi, ja tieteellinen kirjallisuus aiheesta on yleistynyt (vasta) viimeisten vuosien aikana. Erityisesti aihetta on käsitelty psykologian puolella. Toisaalta esille nousee myös ilmastoahdistukseen liittyvä kirjallisuus, joka on myös jollain lailla kytköksissä uskoon tai uskontoon.

Suomessa aihetta on käsitellyt ympäristöteologian dosentti Panu Pihkala. Pihkalan (2019, 4) mukaan **ilmastoahdistus** on osa laajempaa ympäristöahdistus-ilmiötä. Ensimmäisessä suomalaisessa ympäristöahdistusta käsittelevässä teoksessaan *Päin helvettiä? Ympäristöahdistus ja toivo* (2017) Pihkala käyttää sanaa **ympäristöahdistus** kattamaan ihmisten kokemia henkisiä oireita liittyen ympäristöongelmiin. Tähän liittyy monia tunteita: alakuloisuutta, surua, avuttomuutta, pelkoa, kauhua, inhoa ja vihaa. Ääripäässä se voi aiheuttaa psykofyysisiä oireitakin, kuten vatsakipua, päänsärkyä ja unettomuutta. Tällöin puhutaan lääketieteellisesti määritellyistä ahdistushäiriöistä. Samanaikaisesti ympäristö voi kuitenkin tuottaa huomattavasti iloa. (Pihkala 2017, 20-21.)

Pihkala (2017, 12) määrittelee omassa teoksessaan ympäristöahdistuksen olevan sidoksissa kaikenlaisiin ahdistaviin asioihin. Ympäristöahdistus ei siis välttämättä ole sidoksissa pelkästään ympäristöön liittyviin asioihin, vaikka se voi olla nimenomaan sitä, vaan se voi myös olla alakuloisuutta tai angstia liittyen koko maailman tilaan ja tulevaisuuteen. (Pihkala 2017, 12.) Saksan kielen sanasta *angst* muotoutunut puhekielen sana tarkoittaa kielitoimiston sanakirjan mukaan tuskaa, ahdistusta ja ahdistuneisuutta. Angsti liitetään usein nimenomaan nuoriin. Puhutaan teiniangstista, jolloin sanalla on negatiivinen, ahdistusta vähättelevä, miellelyhtymä. Myöskään ympäristöön ja ilmastoon liittyvää ahdistusta ei välttämättä oteta aina tosissaan (Pihkala 2017, 20).

Teoksessaan Pihkala (2017) onkin keskittynyt erityisesti nuorten ja lasten kokemaan ympäristöahdistukseen ja tuo esille, kuinka etenkin lapset ihmettelevät ympäristöasioista vaikenemista ja niiden vähättelyä. Ympäristöasiat ovat kuitenkin usein niin vaikeita, että niistä ei haluta puhua. Toisaalta taustalla voi olla myös valtarakenteita, jotka aiheuttavat asiasta vaikenemista. Onkin tärkeää, että lapset ja nuoret kokevat aikuisten ottavan paitsi itse ympäristö- ja ilmastokriisin vakavuuden myös lasten ja nuorten huolen siitä tosissaan. Kokemus siitä, että vanhemmat sukupolvet eivät huomioi ja tee tarpeeksi ilmastonmuutoksen hidastamiseksi, voikin

aiheuttaa suuren pettymyksen myötä myös jännitteitä sukupolvien välille. (Pihkala 2017, 29-30; 37.)

Viitteitä tällaisesta on tullut nyt ilmastolakkojen myötä. Nuoret vaativat päättäjiä ottamaan ilmastomuutoksen tosissaan, sekä toimimaan sen mukaisesti. Ilmastolakkojen kärkihahmo Greta Thunberg on myös ihmetellyt, miksei ilmastomuutokselle tehdä mitään, vaikka ongelma on tiedostettu jo pitkään. Vaikka Thunberg perustelee omaa ihmetystään osin aspergerin syndroomansa tuomalla mustavalkoisella suhtautumisella (esim. Thunbergin TEDxStockholm-puhe), on tämä myös yhtenäisessä linjassa Pihkalan väitteen kanssa siitä, että nuoret ihmettelevät ympäristöasioista vaikenemista ja niiden vähättelyä.

Ruotsissa nuorten reaktioita ja tapoja viestiä ilmastomuutoksesta on tutkinut psykologian apulaisprofessori Maria Ojala. Ojalan (2018-19, 14) mukaan aikuisten onkin otettava nuorten huolet ilmastomuutoksesta tosissaan, eivätkä aikuiset saa pelätä nuorten huolia. Keskeistä olisikin, että ilmastomuutoksesta puhuttaisiin nuorten kanssa kannustavasti ja ratkaisukeskeisellä tavalla. Yhteydet tutkijoihin, poliitikkoihin ja bisnesihmisiin estävät kyynisen kuvan muodostumista aikuisten maailmasta. (Ojala, 2018-19, 14.)

6.1.1. Ilmastoahdistus liikkeen voimavarana?

Puhuttaessa ympäristö- tai ilmastoahdistuksesta keskeiseen rooliin nousevat ratkaisut, tai niiden puuttuminen. Ratkaisujen puuttuminen lisää ahdistusta, joka taas alentaa toimintakykyä ja ongelmanratkaisukykyä (Pihkala 2017, 24). Ympäristö- ja ilmastoahdistuksen kohdalla puhutaankin usein lamaan- tumisesta ja toivottomuudesta. Pihkala (2019, 4) tuo esiin, että vaikka lamaannusta aiheuttaessaan ilmastoahdistus saattaakin muuttua ongelmaksi, voi se myös toimia merkittävänä voimavarana. Tällöin edellytyksenä on kuitenkin vertaisten löytäminen, *riittävä aika ja tila tunteiden käsittelyyn, sekä riittävät toimintamahdollisuudet ilmastomuutoksen hillitsemiseksi*. (Pihkala 2019, 4.)

Ilmastoaktivisti Atte Ahokas puhuikin kahdenlaisesta ilmastoahdistuksesta puheessaan opetus- ja kulttuuriministeriön ja ympäristöministeriön järjestämässä tilaisuudessa *Nuoret ja ilmastokriisin ratkaisu* Säätytalolla 1.11.2019. Hänen mukaansa on olemassa positiivista ilmastoahdistusta, joka ilmenee sisäisenä palona toimimisen puolesta. Tämä on hyödyllistä ahdistusta, joka voidaan kanavoida toimintaa edistävästi. Toisaalta on myös olemassa negatiivista ilmastoahdistusta, joka

lamauttaa toiminnan. Tällöin usko siihen, että ilmastonmuutokselle pystyttäisiin vielä tekemään jotain, on kadonnut. (Atte Ahokas 2019.)

Jaottelu positiivisiin ja negatiivisiin tunteisiin on myös ollut käytössä ilmastopsykologian ja ilmastokasvatuksen puolella, jossa on yleensä kiinnitetty huomiota enemmän positiivisten tunteiden voimaannuttamiseen. Pihkala (2019, 13) tuo kuitenkin esille, että tutkijoiden piirissä myös näkemys negatiivisten tunteiden osasta toimintaan motivaatiossa on kasvanut. Esimerkiksi Anspach ja Draguljic (2019) huomasivat tutkiessaan yhdysvaltalaisen ympäristöliikkeiden kampanjoissaan käyttämiä mobilisaatiokeinoja, että negatiiviseksi miellettyjen tunteiden, kuten surun ja vihan herättäminen oli tehokkaampaa kuin positiivisten tunteiden käyttäminen. Esimerkiksi Greenpeace käyttää yleensä keinonaan motivoivaa kehystä pyrkien saamaan aikaan *positiivista* muutosta kollektiivisen toiminnan kautta. Tavoitteena on saada ihmisiä osallistumaan toimintaan: ”Olemme valmiita taistelemaan ... ja suojelemaan ympäristöä, mutta emme voi tehdä sitä ilman sinua.” Tämä kuitenkin heikentää yleisön mielikuvaa liikkeen tehokkuudesta, eikä siten myöskään herätä tahtoa tukea liikkeen kampanjoita. Sen sijaan taloudellinen ja henkilökohtainen kehys olivat tutkimusten mukaan onnistuneempia mobilisoimaan yleisöä, sillä ne pyrkivät vähentämään psykologista etäisyyttä (ympäristö)ongelmaan vetoamalla yksilöön. Niiden tavoitteena on herättää yleisössä surun ja vihan tunteita ja siten saada heidät mobilisoitumaan liikkeen kampanjoihin. Taloudellinen kehys vetoaa yksilön oman edun tavoitteluun korostamalla ongelman yksilölle aiheuttamia kuluja ja sen ratkaisemisesta syntyviä hyötyjä. Henkilökohtainen kehys taas tuo esille samaistuttavia kokemuksia ongelman haitoista kokeneista yksilöistä. (Anspach ja Draguljic 2019, 615-616.) Ylipäätään tiedon sijaan asenteisiin näyttäisikin Anspachin ja Draguljicin (2019, 627-628) mukaan vaikuttavan enemmän tunteellinen kehystys.

Pihkalan (2019, 8) mukaan on tärkeää, että yksilöt saavat kokea voivansa vaikuttaa asioihin, mutta että he eivät toisaalta koe riittämättömyyden tunnetta. Kuten aikaisemmin jo mainittiin, Manuel Castellsin (2012) mukaan ahdistuneisuus syntyykin tunteesta, että yksilöllä ei ole valtaa ulkoiseen uhkatekijään, eli toisin sanoen, hän ei koe voivansa vaikuttaa asioihin. Hallitsemattomana ahdistuneisuus synnyttää pelkoa, joka pahimmillaan lamauttaa toiminnan. Toisaalta ahdistuneisuudesta ylipääseminen voi aiheuttaa myös negatiivista epäoikeudenmukaisuuden tunteesta syntyvää vihan tunnetta, johon liittyy myös sen tunnistaminen, kuka on epäoikeudenmukaisuuden takana. Viha johtaa usein isompien riskien ottamiseen, kun taas toivo ennustaa hyötyjä riskien otosta. Kuitenkin yhteiskunnallisen liikkeen kohdalla yksilöiden on löydettävä yhteinen sävel tässä. (Castells 2012, 13-14.)

Pihkala (2019) näkeekin, että olennaisinta ilmastoahdistuskeskustelussa on, että se on luonnollinen reaktio, josta ei pidä kokonaan pyrkiä eroon, vaan jonka *voimavaraluonnetta* voidaan jopa kasvattaa. Lamauttavista ilmastoahdistuksen muodoista sen sijaan olisi keskeistä päästä eroon. (Pihkala 2019, 13-14.) Castells (2019, 15) näkeekin, että viha voidaan valjastaa tekoihin heti, kun pelosta päästään yli.

Ilmastoahdistus voi siis toisaalta lamauttaa, mutta toisaalta se voi toimia myös ajavana voimavarana (*driving force*) mobilisaatiolle ilmastoliikkeeseen. Siihen tarvitaan kuitenkin myös toivoa, jota käsitellään luvussa 5.2.

6.1.2. Toisenlainen ilmastoahdistus

Toisaalta keskustelu ilmastomuutoksesta ja siihen sopeutumisesta on aiheuttanut myös vastareaktion **toisenlaista ilmastoahdistusta niin sanotun perinteisen elämäntavan katoamisen puolesta**. Tällä viitataan tässä tutkimuksessa sellaiseen ahdistukseen, jota *ilmastonmuutoksen sopeutumiseen* tähtäävät toimet mahdollisesti herättävät. Ilmastomuutoksen hillitsemiseen liittyvät olennaisesti kasvihuonekaasupäästöt, kuten esimerkiksi hiilidioksidipäästöt. Kasvihuonekaasupäästöjen pienentämiseksi ja ilmastomuutokseen sopeutumiseksi on esitetty erilaisia keinoja, kuten esimerkiksi yksityisautoilun vähentämistä sekä lihasta ja maitotuotteista luopumista (ks. esim. Salo & Nissinen 2017). Osa mieltää kuitenkin yksityisautoilun ja lihan syönnin osaksi niin sanottua perinteistä elämäntapaa, ja saattaa kokea siten pelkoa, ärtyneisyyttä ja muita ahdistuksen alle luokiteltuja tunteita, niiden puolesta.

6.2. Toivo

Ilmastomuutoskeskusteluun liittyy vahvasti ajatus toivosta. Ajatus siitä, että on vielä toivoa ilmastomuutoksen hillitsemiseksi. Toivoa on myös pidetty välttämättömänä edellytyksenä toiminnalle ja mobilisoitumiselle, sillä se heijastaa käytöstä kohti tulevaisuutta (Castells 2012, 14; de Moor ym. 2020, 20). Toivon ja ilmastomuutoksen välinen suhde ei kuitenkaan ole täysin yksiselitteinen, päinvastoin.

Piispan ja Myllyniemen (2019) vuosien 2016 ja 2018 Nuorisobarometreja koskevassa tutkimuksessa yhtenä huomiona esille nousi toivo. Vähän alle puolet vuoden 2016 Nuorisobarometriin vastanneista nuorista uskoi ympäristöongelmiin löydettävän

maailmanlaajuisesti kestäviä ratkaisuja, noin kolmannes vastasi ”ei samaa eikä eri mieltä” ja vain 16 prosenttia ei uskonut tähän. Piispa ja Myllyniemi pitivät tätä osoituksena siitä, että nuoret eivät ole menettäneet toivoaan ympäristöongelmien suhteen. (Piispa & Myllyniemi 2019, 63.)

Fridays For Future -liikkeen alullepanija Greta Thunberg korostaa kuitenkin usein puheissaan (ks. Esim. Tedx Stockholm) sitä, että tarvitsemme toimintaa enemmän kuin toivoa. Vasta, kun alamme toimimaan ilmastonlämpenemisen hillitsemiseksi, voimme löytää toivoa. Lisäksi Thunberg on todennut, että meillä on jo tosiasiat ja ratkaisut ilmastomuutoksen ratkaisemiseksi, mutta jätämme koko ajan toimimasta niiden mukaisesti. Kenties yksi kuuluisimpia Thunbergin lausahduksia on hänen Maailman talousfoorumilla 2019 pitämänsä puheensa lopetus, jossa hän kritisoi aikuisten sanoja toivon antamisesta nuorille.

Mutta minä en halua teidän toivoanne. Minä en halua teidän olevan toiveikkaita. Minä haluan teidän hätääntyvän, minä haluan teidän tuntevan sen pelon, jonka minä tunnen joka päivä. Ja sitten minä haluan teidän toimivan, haluan teidän toimivan niin kuin toimisitte kriisissä. Minä haluan teidän toimivan kuin talo palaisi, sillä se palaa.
(Greta Thunberg 2019².)

Maria Ojala (2018-19, 13) tuokin esille, että puhuttaessa ilmastoahdistuksesta, ja usein siihen liitettävästä toivosta, on huomioitava, että ajoittain toivo voi tarkoittaa ilmastomuutoksen vakavuuden kieltämistä. Toivoa tarvitaan kuitenkin merkityspainotteiseen selviytymisen näkökulmasta. Koska ilmastomuutos on laajuudeltaan niin valtava ongelma, jota ei voida ratkaista heti, on *rakentavan* toivon merkitys keskeinen siinä, ettei ongelmasta tule liian häkellyttävää ja ylitsepursuavaa ratkaista. Pienetkin positiiviset kehityssuuntaukset, kuten esimerkiksi yhteiskunnassa kasvanut ilmastomuutostietoisuus, voivat auttaa käsittelemään ongelmaa eteenpäin. Ympäristöongelmiin sitoutuminen liittyykin vahvasti tutkimusten mukaan toivoon ja hyvinvointiin. Tämä kenties johtuu yhteisöltä saatavasta tuesta. (Ojala 2018-19, 13.)

De Moorin ym. (2020) syyskuun kansainvälisiä ilmastolakkoja koskevan tutkimuksen mukaan nuoret ovat jopa aikuisia enemmän toiveikkaampia esimerkiksi ilmastopolitiikan ja ilmastomuutoksen suhteen yleisemminkin. Aikuiset ovat enemmän epäileväisempiä sen suhteen, että ilmastopolitiikalla ja -toimilla pystyttäisiin ratkaisemaan ilmastomuutosta. Kuitenkin niissä

---

² Oma suomennos englanninkielisestä alkuperäistekstistä

kaupungeissa, joissa tutkimus toteutettiin sekä maaliskuussa että syyskuussa 2019, huomattiin, että nuortenkin toiveikkuus on mielenosoitusten välillä laskenut hieman. Ainoastaan Tukholmassa nuorten toiveikkuus ilmastonmuutoksen ratkaisemiseen ilmastopolitiikalla oli kasvanut noin 10 prosentilla maaliskuusta. Mielenkiintoista onkin seurata, miten tämä tulevaisuudessa elää ja vaikuttaako se negatiivisesti FFF-liikkeen mobilisaatioon. (de Moor ym. 2020, 22-23.) Tähän vaikuttanee myös se, että huolimatta ilmastolakoista ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ei kuitenkaan ole tehty juuri mitään konkreettista.

7. Aineisto ja menetelmät

7.1. Aineiston keruu ja tutkimustilanteet

Tämän tutkielman primaariaineisto on kerätty sähköisenä kyselytutkimuksena varsinaissuomalaisissa kouluissa. Kyselytutkimuksen perusjoukkona ovat Varsinais-Suomen alueen 15-18-vuotiaat koululaiset, eli peruskoulun yhdeksäsluokkalaiset ja toisen asteen ensimmäisen ja toisen vuoden opiskelijat, joista on otettu harkinnanvarainen ositettu otanta. Maakunnan suurimman kaupungin Turun lisäksi otantaan haluttiin ottaa naapurikuntia, sekä myös alueen maaseutukunta, jotta voidaan tarkastella ilmiön alueellisia eroja. Otanta onkin pyritty ottamaan sen mukaisesti, että tutkimukseen otettavia kouluja olisi tasaisesti Turusta, sen naapurikunnista ja maakunnan maaseutukunnista. Lisäksi otannassa pyrittiin huomioimaan lukiolaisten ja peruskoululaisten määrä, sijainti suhteessa kaupungin keskusta ja lukioden kohdalla sisäänpääsyvaatimukset. Lopulliset luokat, joissa kysely toteutettiin, olivat kyselyyn lähteneiden koulujen päättämiä.

Tutkimus on tehty noudattaen tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) laatimia ohjeita hyvistä tieteellisistä käytännöistä (2012) ja ihmistieteisiin luettavien tutkimusalojen eettisiä periaatteita (2009, 4-11; 2019, 7-13) noudattaen. Tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista.

Kyselytutkimukseen osallistuakseen vastaajan tuli olla täyttänyt 15 vuotta, jolloin tutkimukseen osallistumiseen riittää hänen oma suostumuksensa. Osallistujien huoltajia informoitiin myös tutkimuksesta, ja heille annettiin mahdollisuus kieltää lastensa osallistuminen tutkimukseen. Tutkimuksen aikana ei kuitenkaan käynyt ilmi, että yksikään vanhempi olisi kieltänyt lastaan vastaamasta. Kyselyyn vastaaminen suoritettiin anonymisti Webropol-kyselyohjelmalla, eikä siinä kerätty vastaajien tunnistetietoja, kuten nimeä, henkilötunnusta tai osoitetta. Tutkimusaineisto arkistoidaan tutkimuksen jälkeen Yhteiskuntatieteelliseen tietoaarkistoon, joka huolehtii sen jatkosäilytyksestä.

Sähköinen kyselytutkimus toteutettiin lopulta Raisiossa Vaisaaren yläkoulussa, Salossa Armfeltin yläkoulussa, sekä Turussa Puolalan yläkoulussa ja Turun Suomalaisen Yhteiskoulun lukiossa (TSYK). Vaisaaresta ja Armfeltista kyselyyn osallistui molemmista kolme luokkaa. Puolalasta taas osallistui kaksi luokkaa ja TSYKistä neljä kurssia. Kyselyt järjestettiin maantiedon, biologian ja yhteiskuntaopin tunneilla.

Kysely oli tarkoitus toteuttaa myös Salon Perniön lukiossa, sekä Turussa Luostarinvuoren Lyseon lukiossa ja Rieskalähteen yläkoulussa, mutta kevään 2019 koronatilanne keskeytti

aikatauluneuvottelut näiden koulujen kanssa. Hallituksen sulkiessa koulut ja siirtäessä opetuksen etäopetukseen kyselyn aineisto rajautui jo tehtyihin kyselyihin. Lisäksi jo aikaisemmin kyselyistä olivat kieltäytyneet Rasekon ammattiopisto, sekä Naantalin ja Salon lukiot vedoten jo meneillään oleviin lukuisiin kyselytutkimuksiin sekä aikataulukiiireisiin. Osa kouluista ei myöskään vastannut yhteydenottopyyntöihin lainkaan.

Sähköiseen kyselylomakkeeseen vastaaminen tapahtui valvotusti oppitunneilla. Keskustelua kyselyn aikana ei varsinaisesti erikseen kielletty ohjeistuksen yhteydessä, joten vastaamisen aikana sallittiin pientä keskustelua. Suurin osa kyselytilanteista sujui kuitenkin sen suuremmitta keskusteluitta, lähinnä kaverilta kysyttiin, kun ei ymmärretty jotakin kysymystä. Näissä tilanteissa usein vastaajat eivät olleet huomanneet kaikkia vastausvaihtoehtoja, tai lukeneet kysymystä kunnolla, mutta myös kyselylomakkeessa ilmeni muutama ongelma, jotka korjattiin kyselytilanteessa. Puolalan yläkoulussa kysely aiheutti kuitenkin muutaman oppilaan kesken myös hyvin argumentoitua keskustelua yleisemmin ilmastonmuutokseen liittyen.

Lukuun ottamatta yhtä TSYK:in maantieteen kurssia jokaisesta luokasta tai kurssista jätti muutama oppilas jätti kyselyyn vastaamisen kesken, tai ei vastannut ollenkaan kyselyyn. Kysely on avattu 324 kertaa ja siihen vastaamisen aloitti yhteensä 229 henkilöä. Heistä noin 90 prosenttia vastasi kyselyn loppuun asti. Kyselyyn vastaamiseen oppilailla meni viidestä minuutista noin puoleen tuntiin, suurimmalla osalla kuitenkin noin vartin verran.

7.2. Aineiston kuvailu

Tutkimukseen vastasi yhteensä 208 vuosina 2001-2004 syntynyttä nuorta. Vastaajista hieman yli puolet on syntynyt vuonna 2004, kolmasosa vuonna 2003, yhdeksän prosenttia vuonna 2002 ja kolme prosenttia vuonna 2001. Vastaajista lähes 57 prosenttia on tyttöjä ja noin 40 prosenttia poikia. Seitsemän vastaajaa, eli reilu kolme prosenttia kaikista vastaajista, ilmoitti sukupuolekseen Muu.

Tutkimukseen vastasi eniten oppilaita Turun suomalaisen yhteiskoulun lukiosta. He muodostavat 40 prosenttia vastaajista. Sekä Puolalan että Vaisaaren yläkouluista oli vastaajista noin viidesosa. Vähiten vastaajia oli Halikon Armfeltin yläkoulusta, hieman alle 18 prosenttia. Vastaajista yksi oli ilmoittanut koulukseen Salon lukio, mutta todellisuudessa kyselyä ei toteutettu Salon lukiossa. Reilu puolet vastaajista oli tutkimuksen vastaamisen aikana peruskoulun yhdeksännellä luokalla.

Vajaa kolmasosa vastaajista oli lukion ensimmäisellä vuosikurssilla ja 12,5 prosenttia vastaajista lukion toisella vuosikurssilla. Asuinpaikkakunnista nousivat koulujen sijaintien mukaisesti etenkin Turku (37 %), Raisio (24,5 %) ja Salo (18,3 %). Lisäksi vastaajia oli Kaarinasta, Liedosta, Maskusta, Naantalista, Pöytyältä ja Ruskolta. Kyselyyn vastanneista yli 90 prosenttia oli syntynyt Suomessa ja lähes 90 prosentilla sekä äiti että isä olivat myös syntyneet Suomessa. Myös heillä, joilla oli muu vanhempi, oli muu vanhempi syntynyt suurimmalla osalla Suomessa.

Tutkimuksen vastaajajoukko ei valitettavasti vastaa täysin toivottua otosta. Kuten yllä on mainittu, noin 40 prosenttia on Turun suomalaisen yhteiskoulun lukiosta. Koska valtaosa vastaajista on yhdestä koulusta, ei vastaajajoukkoa voida välttämättä pitää täysin edustavana. Tämä sosioekonomisen alueen vinouma saattaa siis vaikuttaa tutkimustulosten yleistettävyyteen negatiivisesti.

Tutkimuskyselyssä kysyttiin nuorten osallistumisesta siihen mennessä Suomessa järjestettyihin kolmeen kansainväliseen ilmastolakkoon. Kansainväliset ilmastolakot oli järjestetty kyselyiden aikaan vuoden 2019 maaliskuu-, syys- ja lokakuussa. Kansainvälisiin ilmastolakkoihin ja perjantailakkoihin osallistumista voidaan pitää yhtenä näkyvimmistä tavoista osallistua käynnissä olevaan ilmastoliikeshdintään. Perjantailakkoihin osallistuminen on yleisesti ollut Suomessa melko vähäistä, mutta kansainväliset isot ilmastolakot ovat sen sijaan keränneet enemmän osallistujia. Ensisijaisesti selitettävänä muuttujana onkin osallistuminen kansainvälisiin ilmastolakkoihin.

Kaikista vastaajista vain kuusi ilmoitti osallistuneensa kaikkiin kyseisiin ilmastolakkoihin. Vastaajista yhdeksän oli osallistunut kahteen kansainväliseen ilmastolakkoon. Yhteen ilmastolakkoon oli osallistunut 13,5 prosenttia vastaajista. Lähes 80 prosenttia vastaajista ei kuitenkaan ollut osallistunut ollenkaan kansainvälisiin ilmastolakkoihin. Koska osallistuneiden määrät jäävät niin pieniksi, on tässä tutkimuksessa huomioitava, etteivät tulokset ole sen vuoksi välttämättä yleistettävissä.

Tutkimuskyselyssä tiedusteltiin myös nuorten osallistumista joka perjantaisiin koululakkoihin, joista koko liike lähti Greta Thunbergin johdolla liikkeelle. Kyselyyn vastanneista 208 vastaajasta vain viisi ilmoitti osallistuneensa joka perjantai koululakkoon. Vähintään kerran kuussa osallistujia oli yksi ja joitain kertoja perjantailakkoihin oli osallistunut reilu neljä prosenttia vastaajista. Noin 10 prosenttia oli osallistunut perjantain koululakkoon kerran. Hieman yli 80 prosenttia ei kuitenkaan ollut osallistunut kertaakaan perjantaisiin koululakkoihin.

Esimerkiksi Khiin neliötesti edellyttää, että odotetuista frekvensseistä saa olla pienempiä kuin viisi korkeintaan 20 prosenttia. Muuten testi johtaa liian helposti nollassa nollahypoteesiin, eli sen, ettei muuttujien välillä ole riippuvuutta, hylkäämiseen ja siten virheellisen johtopäätöksen tekemiseen. (Heikkilä 1998, 212-213.) Koska sekä perjantailakkoihin että kansainvälisiin ilmastolakkoihin osallistujia on suhteessa ei-osallistujiin niin paljon vähemmän, ja koska erot osallistumiskertojen välillä jäävät niin pieneksi, osallistujamäärien luvut jäänevät pieniksi testattaessa eroja esimerkiksi sukupuolten välillä ilmastolakkoihin tai perjantailakkoihin osallistumisesta. Tästä syystä vastaukset on koodattu uudelleen vaihtoehdoiksi 1) Osallistunut vähintään kerran ja 2) Ei ole osallistunut.

Vähintään kerran ilmastolakkoihin on siis osallistunut noin viidesosa vastaajista. Suurin osa, noin 84 prosenttia oli osallistunut lakkoon Turussa. Kolme vastaajaa oli osallistunut Salossa järjestettyihin ilmastolakkoihin. Lisäksi avoimeen, jossakin muualla, missä? -kysymykseen tuli neljä vastausta: koulussa, sekä Nigeriassa, New Yorkissa ja Lontoossa. Näiden ulkomailla osallistumisen vastausten todenmukaisuutta lienee kenties syytä epäillä.

Joka perjantai tapahtuviin koululakkoihin taas on osallistunut hieman vähemmän oppilaita verrattuna kansainvälisiin ilmastolakkoihin. Reilu 17 prosenttia vastaajista on osallistunut vähintään kerran perjantain koululakkoihin.

Koska osallistujamäärät ovat jo alkujaan pieniä, pienenevät ne entisestään tarkasteltaessa koulukohtaisia osallistujamääriä. Esimerkiksi Raision Vaisaaren ja Halikon Armfeltin kouluista kansainvälisiin ilmastolakkoihin on osallistunut vain muutamia henkilöitä. Näyttää siltä, että 20 % odotetuista frekvensseistä jää alle viiden, jolloin khiin neliö -testille ei jää edellytyksiä toteutua. Tämän vuoksi on aineistossa vielä uudelleen koodattu vastaajat kouluittain siten, että heidät on jaettu Turun kouluihin ja Turun ulkopuolisiin kouluihin. Tällä kenties voidaan myös hieman tasoittaa edellä mainittua sosioekonomista vinoumaa.

7.3. Menetelmät

Tässä tutkielmassa on yhdistetty kvantitatiivista ja kvalitatiivista tutkimusta. Pääasiassa käytetyt menetelmät ovat kvantitatiivisen eli määrällisen tutkimuksen mukaisia, mutta niitä on myös täydennetty kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen menetelmillä. Aineiston analysoimiseen on

käytetty logistista regressiota ja kuvailevia menetelmiä, sekä lisäksi teoriaohjaavaa sisällönanalyysia.

Aluksi aineistoa on analysoitu kuvailevien menetelmien avulla. Ensimmäiseksi on tarkasteltu kyselyn vastausten frekvenssijakaumia, eli sitä kuinka monta tapausta kuhunkin vastausluokkaan on tullut (Tähtinen, Jaakkonen & Broberg 2020, 95). Frekvenssitarkastelun jälkeen kyselyn vastauksia on tarkasteltu ristiintaulukoinnin ja khiin neliö -testin avulla.

Muuttujien välisiä yhteyksiä on analysoitu ristiintaulukoinnilla ja khiin neliö -testillä. Ristiintaulukointi on selkeä ja tehokas analyysimenetelmä, jonka avulla voidaan selvittää tyypillisesti kahden eri luokitellun muuttujan välistä suhdetta ja sitä, miten ne vaikuttavat toisiinsa, eli onko niiden välillä riippuvuutta. Sen avulla voidaan tutkia esimerkiksi sukupuoli-, ikä-, kotitausta- sekä erilaisten asenne- ja preferenssimuuttujien välisiä yhteyksiä. Ristiintaulukoinnin perusteella voi helpommin hahmottaa jatkoanalysoinnin tarpeita. Siten se onkin hyvä menetelmä myös muiden menetelmien tueksi. (Heikkilä 1998, 210-212; Tähtinen, Jaakkonen & Broberg 2020, 165-166.)

Ristiintaulukointia käytetään yleensä yhdessä jonkin toisen testin kanssa. Tässä tutkielmassa ristiintaulukoinnin kanssa on käytetty khiin neliö -testiä. Toiselta nimeltään χ^2 -riippumattomuustestillä testataan riippuvuuden merkitystä. Khiin neliö -testillä voidaankin tutkia, johtuvatko ristiintaulukoinnin osoittamat yhteydet ja riippuvuudet sattumasta, vai onko niillä tilastollista merkitsevyyttä. Testi ei kuitenkaan kerro riippuvuuden vahvuudesta. Toimiakseen khiin neliö -testi edellyttää luokitteluasteikkoisia muuttujia, lisäksi alle viidesosa odotetuista frekvensseistä saa olla alle viiden ja alle yhden frekvenssejä ei saa olla. (Heikkilä 1998, 212-213; Tähtinen, Jaakkonen & Broberg 2020, 166-168.)

Ristiintaulukoinnin ja khiin neliö -testien jälkeen aineistoa on analysoitu logistisella regressioanalyysilla, joka on tavallisemman regressioanalyysin erityistyyppi. Logistisella regressioanalyysilla pyritään ennustamaan todennäköisyyksiä, eli sitä, millä todennäköisyydellä tarkasteltava olevana asia pätee. Logistisen regression tulokset kertovat selittävien muuttujien yhteydestä tapahtuman todennäköisyyteen, sekä mahdollisen yhteyden vahvuudesta. Sille keskeistä on, että selitettävä muuttuja voi saada vain kaksi arvoa. (Kaakinen & Ellonen.)

Tässä tutkimuksessa keskeisenä selitettävänä tekijänä on nuorten osallistuminen kansainvälisiin ilmastolakkoihin. Logistisen regression avulla on siis tutkittu sitä, miten eri selittävät muuttujat, kuten esimerkiksi koulun sijainti ja sosiaalinen media ovat vaikuttaneet todennäköisyyteen nuorten osallistumisesta kansainvälisiin ilmastolakkoihin. Logistisessa regressiossa lasketaan muuttujien välisiä vetosuhdekertoimia. Kaakisen ja Ellosen mukaan vetosuhde kertoo, miten ennustettavan tapahtuman, tässä tapauksessa siis kansainvälisiin ilmastolakkoihin osallistumisen, veto muuttuu selittävien muuttujien arvojen vaihdellessa. Vetosuhde viittaa kahden eri vedon väliseen suhteeseen, ja se voidaan laskea vetokertoimien avulla. Veto taas saadaan suhteuttamalla todennäköisyys tapahtumalle siihen todennäköisyyteen, että se ei tapahdu. Vetosuhde ei kuitenkaan tarkoita samaa kuin todennäköisyyksien suhde, vaan se on nimenomaan vetojen suhteesta. Vetosuhdekertoimissa yli yhden viittaavat vedon kasvavan samalla, kun selittävä muuttujakin kasvaa yhdellä yksiköllä. Vuorostaan alle yhden olevat vetosuhdekertoimet tarkoittavat vedon pienentymistä selittävän muuttujan kasvaessa. Vedossa ei ole eroa, mikäli arvo on yksi. (Kaakonen & Ellonen.)

Tutkimuskyselyn kysymykset olivat suurimmaksi osaksi suljettuja kysymyksiä, joissa on valmiina vaihtoehdot. Osa kysymyksistä on ollut mielipidetä mittaavia, ja niissä on käytetty Likertin asteikkoa. Likertin asteikko on nimenomaan mielipideväittämiin yleisesti käytetty järjestysasteikko, jossa vastaajan tulee valita omaa käsitystään parhaiten vastaava vaihtoehto. Yleensä 4-5 -portaisessa järjestysasteikossa ääripäissä ovat vaihtoehdot ”täysin eri mieltä” ja ”täysin samaa mieltä”. (Heikkilä 1998, 51-53.) Näiden kysymyksien vastaukset on analysoitu kvantitatiivisin menetelmin. Kyselyssä oli kuitenkin myös joitain avoimia kysymyksiä, sekä lisäksi joissain kysymyksissä annettujen vastausvaihtoehtojen lisäksi on ollut myös avoin vaihtoehto, ”muu, mikä?”. Etenkin näillä sekamuotoisten kysymysten avoimilla vaihtoehdoilla on pyritty huomioimaan myös sellaiset vastausvaihtoehdot, joita ei välttämättä tutkimuskyselyä laadittaessa osattu ajatella (Heikkilä 1998, 52). Avoimilla kysymyksillä pyrittiin tämän lisäksi syventämään kvantitatiivisia kysymyksiä. Niiden avulla haluttiin selvittää esimerkiksi sitä, miten nuoret itse sanoittavat ajatuksiaan ilmastonmuutoksesta.

Näiden avoimien vastausten analysoimiseen on tarvittu kvalitatiivista eli laadullista tutkimusta. Menetelmänä on käytetty teoriaohjaavaa sisällönanalyysia. Sen ajatuksena on, että aineistosta poimittujen analyysiyksiköiden analyysin apuna toimii aikaisempi teoria. Myös teoriasidonnaiseksi sisällönanalyysiksi kutsuttu menetelmä yhdistääkin ikään kuin aineisto- ja teorialähtöisiä analyysieja. Toisin kuin teorialähtöinen tutkimus, se ei suoraan pohjautu teoriaan, vaan sisältää teoreettisia kytkentöjä. Kuten aineistolähtöisessäkin analyysissä, analyysiyksiköt valitaan aineiston

itsensä perusteella. Niiden pohjalta ei kuitenkaan yritetä konstruoida teoriaa. (Eskola 2010, 182-183; Tuomi & Sarajärvi 2013, 95-97.)

Avoimien kysymysten vastaukset on siis koodattu sen mukaan, mitä vastauksista itsestään on käynyt esille. Niiden analysoimiseen on kuitenkin käytetty avuksi aikaisempaa teoriaa ja vastauksia itsessään on käytetty tukemaan suljettujen kysymysten vastauksia.

8. Analyysi

Tämän tutkielman tarkoituksena on tutkia sitä, minkälaista ilmastoliikehdintää 15-18 -vuotiaiden varsinaissuomalaisten nuorten parissa on ja mitkä tekijät ovat tähän vaikuttaneet. Lisäksi tavoitteena on selvittää, miten julkisuus ja etenkin sosiaalinen media ovat vaikuttaneet ilmastoliikehdintään.

Tutkimuskysymykset ovat:

Millaista ilmastoliikehdintää on nähtävissä Varsinais-Suomessa 15-18 -vuotiaiden koululaisten keskuudessa ja mitkä tekijät ovat vaikuttaneet siihen?

Millainen rooli julkisuudella ja etenkin sosiaalisella medially on ollut ilmastoliikehdintään?

Analyysissä pyritään vastaamaan tutkimuskysymyksiin järjestyksessä. Luvussa 8.1 käydään läpi kyselytutkimuksen taustakysymysten perusteella erilaisten sosioekonomisten taustatekijöiden mahdollista vaikutusta ilmastoliikehdintään. Ilmastoliikehdintään osallistumista on tarkasteltu enimmäkseen FFF-liikkeen aloittamiin kansainvälisiin ilmastolakkoihin osallistumisen kautta, sillä ne ovat olleet näkyvin tapa osallistua ilmastoliikkeeseen juuri kyselytutkimuksen vastausten keräämisen aikaan alkuvuodesta 2020. Luvussa 8.2 pyritäänkin analysoimaan sitä, mistä syistä nuoret ovat osallistuneet kyseisiin ilmastolakkoihin – tai mistä syistä he eivät ole näihin osallistuneet. Toisin sanoen, tavoitteena on selvittää, mitä tekijöitä on vaikuttanut heidän osallistumiseensa ilmastoliikehdintään.

Ilmastolakkojen ohella on kuitenkin myös muitakin tapoja osallistua ilmastoliikehdintään. Luvussa 8.3 tarkastellaankin sen näkymistä arjen valinnoissa, sekä ilmastonmuutokseen liittyvää huolta ja sen mahdollista yhteyttä ilmastoliikehdintään. Aikaisempi tutkimus (Pekkarinen & Myllyniemi 2019; Piispa & Myllyniemi 2019.) on osoittanut, että nuorten yhteiskunnallinen osallistuminen on paitsi kasautunut samoille nuorille, se on myös yhteydessä nuorten ilmastohuoliin. Luvussa 8.4 selvitetäänkin nuorten yhteiskunnallisen osallistumisen eri tapoja sekä toisaalta sitä, kasautuvatko myös varsinaissuomalaisten nuorten keskuudessa erilaiset vaikuttamisenkeinot samoille nuorille. Tämän pohjalta luvussa 8.5 tutkitaan myös perjantailakkoihin osallistumista ja sen yhteyttä kansainvälisiin ilmastolakkoihin. Lisäksi analysoidaan lakkoihin osallistumista tulevaisuudessa.

Toiseen varsinaiseen tutkimuskysymykseen siirrytään luvussa 8.6, jossa analysoidaan julkisuuden ja sosiaalisen median vaikutusta nuorten ilmastoliikehdintään osallistumiseen. Luvussa 8.7 analysoidaan logistisen regression kautta niin kyselyn kautta keskeisimmiksi nousseiden taustatekijöiden kuin julkisuuden ja sosiaalisen median selitystettä ilmastolakkoihin osallistumiseen. Lopulta luvussa 8.8 käsitellään vielä kyselytutkimuksen lopussa olleeseen vapaa -osioon tulleita vastauksia, sekä niiden kautta ilmeneviä ilmastoliikehdintään liittyviä muotoja ja tunteita.

8.1. Sosioekonominen tausta

Ristiintaulukoinnin ja khiin neliö -testin avulla pyrittiin selvittämään ensimmäiseksi sosioekonomisten taustamuuttujien ja selitettävien muuttujien välisiä yhteyksiä ja riippuvuuksia aineistossa. Ilmastolakkoihin osallistumista koskevan aikaisemman tutkimuksen (Wahlström ym. 2019; de Moor ym. 2020) mukaan ilmastolakkoihin osallistujat ovat tyypillisimmin nuoria naisia, joiden vanhemmat tai ainakin toinen vanhemmista on korkeakoulutettu. Naisosallistujien määrä on ollut jopa poikkeuksellisen korkea. Sijainnilla ja etäisyyden pituudella taas on huomattu olevan yhteys esimerkiksi ulkosuomalaisten äänestysaktiivisuuteen (esim. Peltoniemi 2015). Tavoitteena olikin selvittää, onko sukupuolen, vanhempien koulutuksen ja koulun sijainnin kaltaisilla taustamuuttujilla yhteyttä kansainvälisiin ilmastolakkoihin osallistumiseen. Ristiintaulukoinnin ja khiin neliö -testin tuloksia on myös täydennetty avoimien kysymysten vastauksilla.

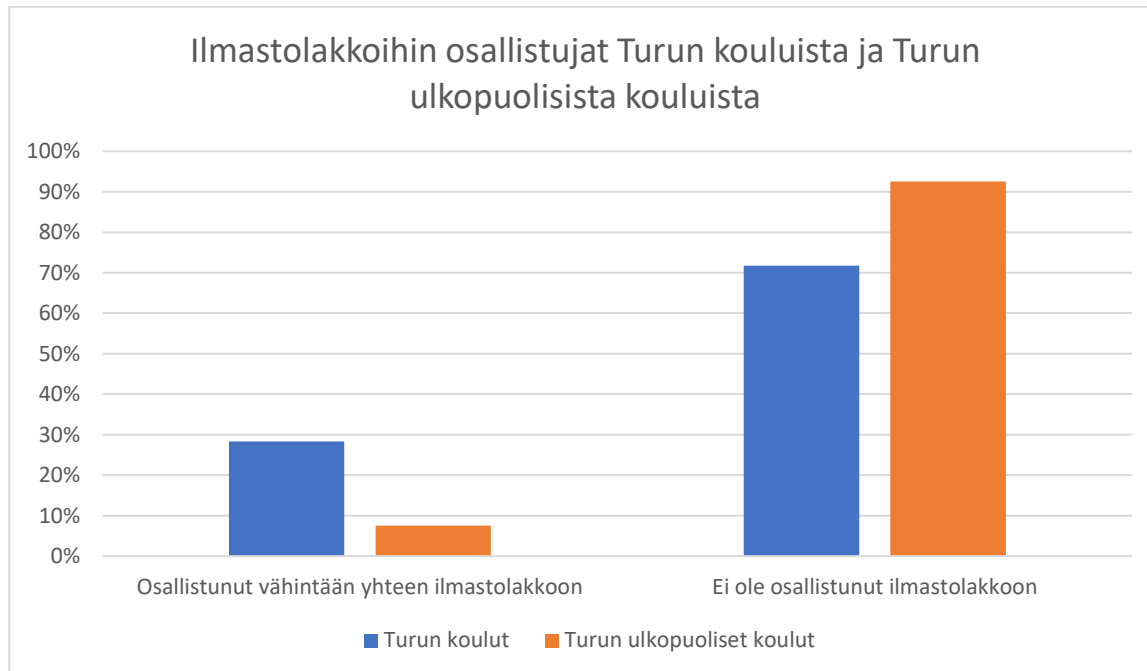
Kuten alla olevasta taulukosta 1 voidaan nähdä, tytöistä noin 21 prosenttia oli osallistunut vähintään kerran ilmastolakkoihin ja pojista noin 18 prosenttia. Sukupuolekseen muu ilmoittaneista 43 prosenttia (kolme henkilöä) oli osallistunut ilmastolakkoihin vähintään kerran ja heistä 57 prosenttia taas ei ollut osallistunut ilmastolakkoihin. Pojista taas reilu 80 prosenttia ei ollut osallistunut ilmastolakkoihin ja tyttöjen kohdalla vastaava luku oli hieman alle 80 prosenttia. Osallistujien ja ei-osallistujien kohdalla sukupuolten välillä ei siis ole merkittävää eroa. Tyttöjä ja poikia on osallistunut ilmastolakkoihin suurin piirtein yhtä paljon. Näyttäisikin siis siltä, ettei kansainvälisiin ilmastolakkoihin osallistuminen riipu sukupuolesta.

Taulukko 1. Kansainvälisiin ilmastolakkoihin osallistujien sukupuolijakauma, N=208

	Tyttö	Poika	Muu	Yhteensä
Osallistunut vähintään yhteen ilmastolakkoon	21,2 % (25)	18,1 % (15)	42,9 % (3)	20,7 % (43)
Ei ole osallistunut ilmastolakkoihin	78,8 % (93)	81,9 % (68)	57,1 % (4)	79,3 % (165)
Yhteensä	100 % (118)	100 % (83)	100 % (7)	100 % (208)

Sen sijaan enemmän merkitystä näyttää olevan sillä, mistä koulusta vastaajat ovat. Turun kouluista osallistujia on selkeästi enemmän kuin Turun ulkopuolisista kouluista. Kuten alla olevasta kuviosta 1 voidaan huomata, vertailtaessa koulujen sijainnin suhteen, Turun kouluista on enemmän osallistujia verrattuna Turun ulkopuolisiin kouluihin. Vastaavasti Turun ulkopuolisista kouluista on enemmän osallistumattomia kuin Turun kouluista.

Kuvio 1. Ilmastolakkoihin osallistujien jakauma koulun sijainnin suhteen, N=207

Tulosta voidaan selittää esimerkiksi osallistumisen kustannuksilla. Kansainvälisiä ilmastolakkoja on järjestetty Turun keskustassa ja Salon keskustassa. Kyselytutkimukseen osallistuneet Turun koulut,

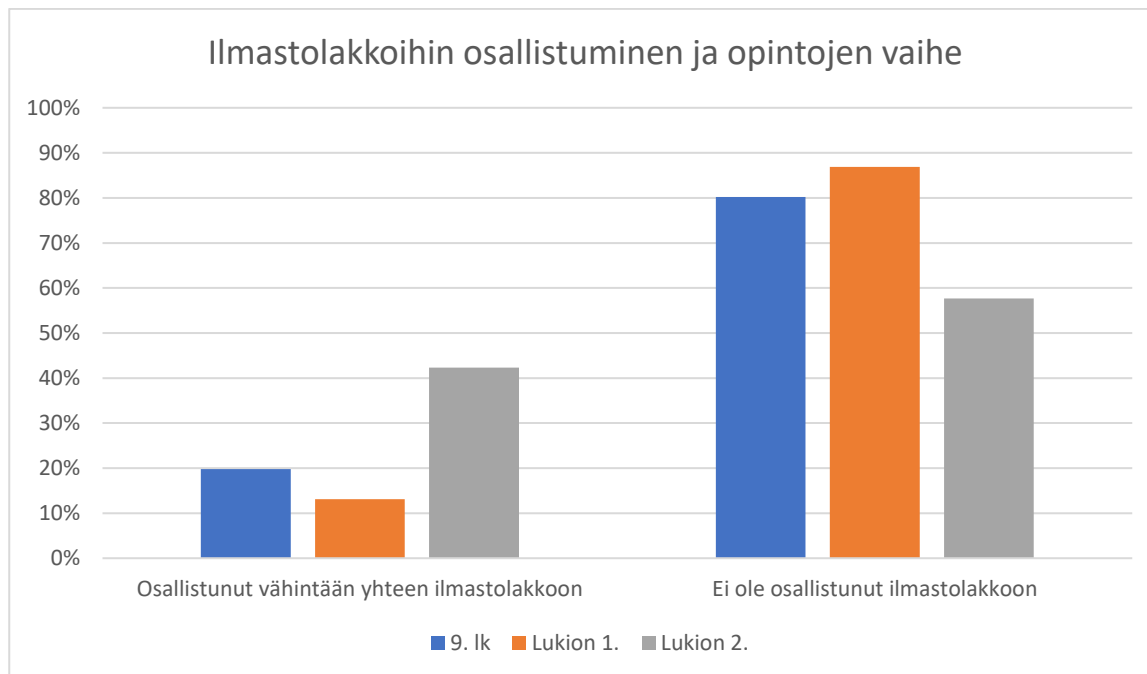
Puolalan yläkoulu ja Turun Suomalaisen Yhteiskoulun lukio sijaitsevat molemmat aivan Turun keskustassa. Sen sijaan esimerkiksi Raision Vaisaaren koululta on Turun keskustaan noin kahdeksan kilometriä. Entisessä Halikon kunnassa sijaitsevalta Armfeltin koulultakin on Salon kaupungintalolle, jossa lakot Salossa on järjestetty, noin viisi kilometriä. Nuoret saattavat päästä kulkemaan mopoilla, tai sitten he ovat julkisten kulkuneuvojen varassa. Etäisyys lisää siis osallistumisen kustannuksia. Myös avoimeen ”Miksi et osallistunut kansainväliseen ilmastolakkoon?” -kysymykseen tuli joitain vastauksia liittyen siihen, että lakkopaikoille matkustaminen esimerkiksi bussilla koetaan rajoittavaksi.

Koulun sijainnin merkitystä ilmastolakkoihin osallistumiseen voidaan verrata esimerkiksi ulkосуomalaisen äänestysaktiivisuuteen. Tutkimuksissa on huomattu, että etäisyys äänestyspaikkaan on yksi merkittävimmistä äänestysaktiivisuuteen vaikuttavista tekijöistä. Mitä lähempänä äänestyspaikka sijaitsee äänestäjän kotiin nähden, sitä todennäköisemmin hän äänestää vaaleissa. Sijainti vaikuttaa äänestäjän osallistumiskustannuksiin: mitä pidempi matka, sitä suuremmat kustannukset äänestäjälle koituvat äänestämisestä. (esim. Peltoniemi 2015, 216-218.)

Usein kyselytutkimuksissa kysytään sosioekonomisina taustakysymyksinä vastaajan koulutusta. Koska kyselytutkimuksen kohderyhmänä ovat 15-18 -vuotiaat koululaiset, ovat he ymmärrettävästi vasta koulutuksensa alkupäässä. Nuorilta onkin kysytty heidän nykyisen opintojen vaiheensa lisäksi sekä heidän omaa arviotaan tulevasta koulutuksestaan että heidän vanhempiensa koulutustaustaa. Aikaisempi Fridays For Future -liikkeitä koskeva tutkimus (Wahlström ym. 2019; de Moor ym. 2020) on osoittanut, että kansainvälisiin ilmastolakkoihin osallistuneiden vanhemmat tai vähintään toinen vanhempi on korkeakoulutettu, sekä että myös vanhemmat osallistujat ovat itse joko korkeakouluopiskelijoita tai korkeasti koulutettuja. Myös vuoden 2018 Nuorisobarometrissa huomattiin, että vanhempien korkealla koulutustasolla ja nuoren korkeammalla kiinnostuksella politiikkaan on yhteys (Pekkarinen & Myllyniemi 2019). Oletuksena onkin, että ilmastoliikehdintään osallistuvat tähtäisivät myös korkeakouluihin ja tulisivat korkeakoulutaustaisista perheistä.

Vuoden 2018 Nuorisobarometrin mukaan kiinnostus politiikkaan kasvaa yleensä iän karttuessa (Pekkarinen & Myllyniemi 2019). Kuviosta 2 voidaan huomata, että eniten vähintään yhteen ilmastolakkoon osallistuneita on lukion toisen vuosikurssin oppilaiden joukossa. Lukion toisen vuoden oppilaista jopa yli 40 prosenttia oli osallistunut vähintään kerran kansainväliseen ilmastolakkoon. Hieman ehkä yllättäen, vähiten ilmastolakkoihin oli osallistunut lukion

ensimmäisen vuosikurssin oppilaita. Heistä vain 13 prosenttia oli osallistunut edes yhteen kansainväliseen ilmastolakkoon. Peruskoulun yhdeksäsluokkalaisista taas vajaa viidennes oli osallistunut vähintään kerran ilmastolakkoon.

Kuvio 2. Kansainvälisiin ilmastolakkoihin osallistujien opintojen vaiheen jakauma, N=208

Ilmastolakkoihin osallistujien määrä ei siis lisääntynyt tai vähentynyt sen mukaisesti mitä pidemmällä opinnoissaan vastaaja on. Khiin neliö -testin mukaan p-arvo on alle 0,05, joten opintojen vaiheella kuitenkin näyttäisi olevan tilastollisesti merkittävä riippuvuus kansainvälisiin ilmastolakkoihin osallistumisessa.

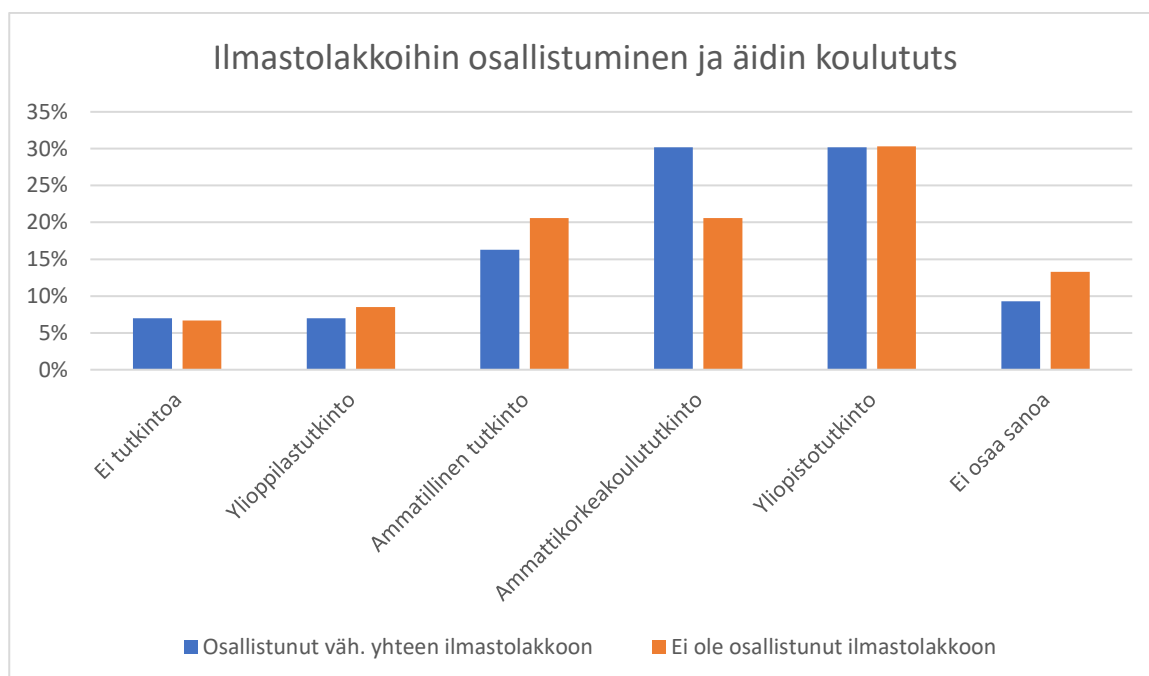
Kyselyyn vastanneista 208 vastaajasta vähiten vastaajia oli toisaalta lukion toisen vuosikurssin oppilaita. Koko aineistosta heitä oli 26, kun taas yhdeksäsluokkalaisia oli 121 ja lukion ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoita 61. Kun vastaukset koodataan uudelleen siten, että lukion ensimmäisen ja toisen vuosikurssin opiskelijat on yhdistetty yhdeksi lukiolaiset-luokaksi, voidaan huomata, ettei lukiolaisten ja peruskoululaisten välillä ole juuri eroa prosentuaalisissa osallistujamäärissä ($p > 0,05$).

Vastaajista suurin osa arvioi itse suorittavansa korkeakoulututkinnon ja jopa yli puolet uskoo suorittavansa yliopistotutkinnon. Ammatillisen tutkinnon vastaajista arvioi suorittavansa vain noin 15 prosenttia. Korkeakoulututkinto on suunnitteilla niin kansainvälisiin ilmastolakkoihin ja

perjantaisiin koululakkoihin osallistuneilla kuin niihin osallistumattomilla. Sen sijaan ammattitutkintoon tähtäävät eivät ole osallistuneet kansainvälisiin ilmastolakkoihin. Yhtä lukuun ottamatta he eivät myöskään ole osallistuneet perjantaisiin koululakkoihin.

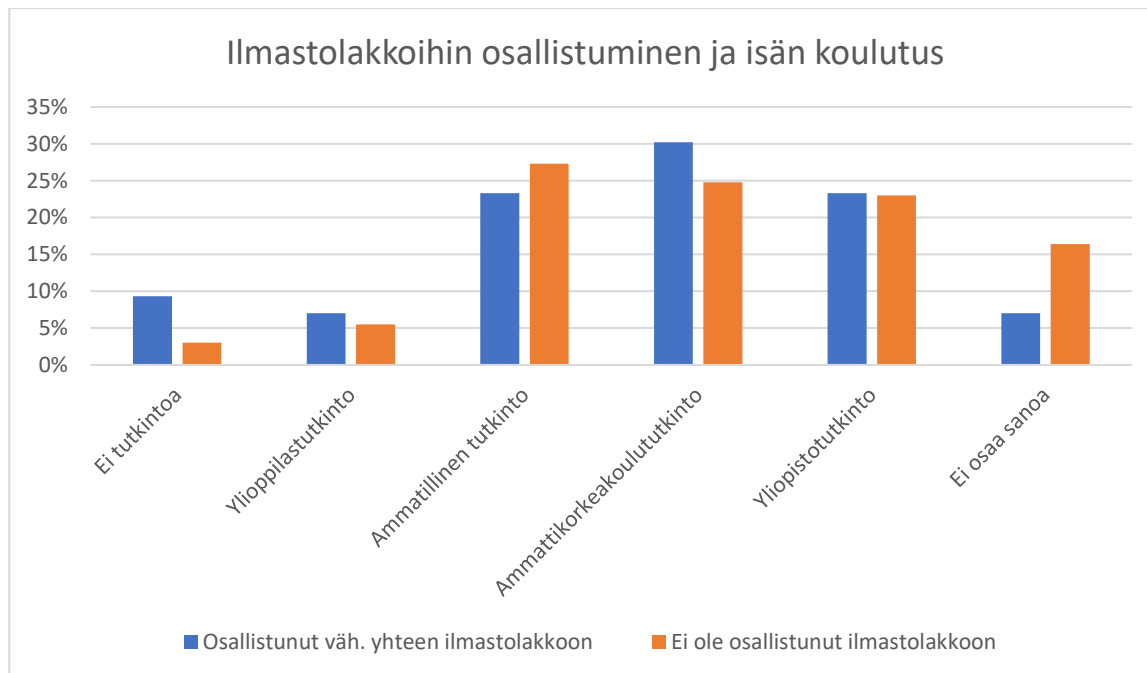
Perjantaisiin koululakkoihin osallistumisen ja arvioidun koulutuksen välillä ei näyttäisi olevan tilastollisesti merkittävää riippuvuutta ($p>0,05$), mutta riippuvuutta mitattaessa käy toisaalta ilmi, että odotetut frekvenssit jäävät liian pieniksi liian monessa solussa. Testin vaatimukset eivät siis täyty. Sen sijaan kansainvälisiin ilmastolakkoihin osallistumisella ja arviolla omasta koulutuksesta on tilastollisesti merkittävä riippuvuus ($p<0,05$). Voidaan siis sanoa, että ammatilliseen tutkintoon tähtäävät nuoret eivät todennäköisemmin ole osallistuneet kansainvälisiin ilmastolakkoihin.

Tarkasteltaessa vanhempien koulutusta, ei tällä ole merkittävää vaikutusta oppilaiden osallistumisessa kansainvälisiin ilmastolakkoihin. Vähintään yhteen ilmastolakkoon osallistuneiden äideistä noin 60 prosentilla oli korkeakoulututkinto, heistä puolella ammattikorkeakoulututkinto ja puolella yliopistotutkinto. Yliopisto-, ammattikorkeakoulu- ja ammatillinen tutkinto nousevat kuitenkin yhtä lailla esille myös heidän äideillään, jotka eivät ole osallistuneet ilmastolakkoihin, kuten kuviosta 3 voidaan havaita.

Kuvio 3. Ilmastolakkoihin osallistumisen ja äidin koulutuksen jakauma, N=208

Kuviosta 4 voidaan nähdä, että myös isien koulutusjakaumat ovat lähes identtiset riippumatta siitä, onko oppilas osallistunut ilmastolakkoihin vai ei. Khiin neliö -testin mukaan kummankaan vanhemman koulutuksella ei ole tilastollisesti merkittävää vaikutusta nuoren ilmastolakkoihin osallistumiseen.

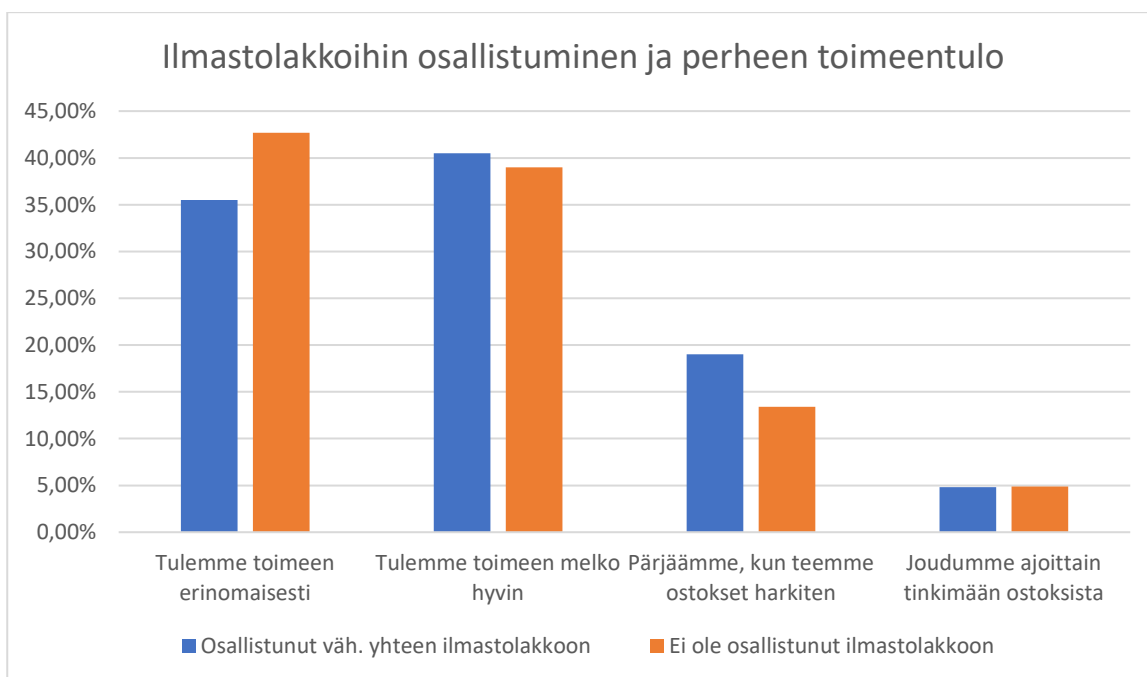

Kuvio 4. Ilmastolakkoihin osallistumisen ja isän koulutuksen jakauma, N=208

Kyselyssä otettiin huomioon myös muun vanhemman, eli mahdollisen isä- tai äitipuolen tai sateenkaariperheiden toisen vanhemman koulutus. Kyselyyn vastanneista kuitenkin 85 prosentilla ei ole muuta vanhempaa, tai he eivät osaa sanoa muun vanhemman korkeinta koulutusta. Lisäksi, koska jopa lähes 67 prosenttia odotetuista frekvensseistä on alle viiden, ei ristiintaulukointia voida pitää sopivana testinä muun vanhemman koulutuksen ja ilmastolakkoihin osallistumisen välisten riippumattomuuksien testaamiseen. Vanhempien koulutuksella ei siis näytä olevan merkitystä ilmastoliik ehdintään osallistumisen kannalta, mutta toisaalta on myös ylipäättään vaikea sanoa, tiesivätkö vastaajat luotettavasti vanhempiansa koulutustasoa.

Perheen matalaksi koetulla toimeentulolla on vuoden 2018 Nuorisobarometrin mukaan ollut yhteys etenkin aktiiviseen ulkoparlamentaariseen toimintaan osallistumisen kanssa (Pekkarinen & Myllyniemi 2019, 22). Ilmastolakkojen kaltainen mielenosoitukseen osallistuminen on ulkoparlamentaarista toimintaa, joten voitaisiin olettaa, että perheen toimeentulolla saattaisi olla vaikutusta myös niihin osallistumiseen.

Varsinaissuomalaisilla kyselyyn vastanneilla nuorilla perheen toimeentulolla ei kuitenkaan ollut juurikaan vaikutusta nuorten ilmastolakkoihin osallistumiseen, kuten kuviosta 5 voidaan nähdä. Erinomaisesti toimeen tulevien joukosta seitsemän prosenttia enemmän ei ollut osallistunut ilmastolakkoihin suhteessa vähintään yhteen ilmastolakkoon osallistuneihin. Sen sijaan perheistä, jotka pärjäävät ostokset harkiten tehden olevista nuorista vajaa kuusi prosenttia enemmän oli osallistunut vähintään kerran ilmastolakkoihin. Erot olivat kuitenkin pieniä, eikä myöskään khiin neliö -testin mukaan perheen toimeentulon ja ilmastolakkoihin osallistumisen välillä ollut tilastollisesti merkittävää riippuvuutta ($p>0,05$).

Kuvio 5. Ilmastolakkoihin osallistuminen ja perheen toimeentulo jakauma, N=208

Nuorilta kysyttiin myös, mitä he arvelevat omien vanhempiensa ajattelevan ilmastonmuutoksesta. Noin puolet vastaajista sanoi vanhempiensa olevan huolissaan ilmastonmuutoksesta. Hieman vajaa 14 prosenttia taas vastasi vanhempiensa mielestä ilmastonmuutoksen vastaisen taistelun menneen jo liian pitkälle. Vain seitsemän vastaajaa (3,4 %) vastasi omien vanhempiensa osallistuvan ilmastovanhempien toimintaan tai olevan muuten aktiivisia ilmastonmuutoksen vastaisessa toiminnassa. Keskeisesti esille nousi kuitenkin myös se, että kolmasosa vastaajista ei osannut sanoa vanhempiensa kantaa asiaan tai heidän kotonaan ei asiasta keskustella. Tutkittaessa riippuvuuksia vanhempien ajatusten ja ilmastolakkoihin osallistumisen välillä odotetut frekvenssit jäävät kuitenkin niin pieneksi, ettei khiin neliö -testiä voida pitää sopivana.

8.2. Osallistumisen ja osallistumattomuuden syyt

Ilmastolakkoihin vähintään kerran osallistuneille esitettiin erilaisia väittämiä tekijöistä, jotka mahdollisesti vaikuttivat heidän osallistumiseensa. Väittämien vaikutusta osallistumiseen pyydettiin arvioimaan Likertin asteikolla ”Ei lainkaan”, ”Jonkin verran”, ”Paljon” tai ”Erittäin paljon”. Vähiten osallistujien osallistumiseen on vaikuttanut vanhempien ilmastolakkoihin osallistuminen (n.98 % vastasi ”Ei lainkaan”). Myöskään eurooppalaisessa ilmastolakkoihin osallistumista koskevassa tutkimuksessa nuoret eivät olleet juurikaan osallistuneet lakkoihin vanhempiensa pyynnöstä (Wahlström ym. 2019, 11-12). Nuoret eivät myöskään juurikaan olleet itse järjestämässä ilmastolakkoa. Noin 93 prosenttia vastaajista vastasi tähän väittämään ”Ei lainkaan”. Toisaalta yksittäisillä vastaajilla tällä oli ollut myös merkitystä jopa erittäin paljon. Ilmastolakkojen järjestämiseen osallistuminen viittaa vahvaan liikehdinnässä mukana olemiseen.

Yhteiskunnallisia liikkeitä määritellään yhteisten haasteiden ja perustavanlaatuisten epäoikeudenmukaisuuksien, kuten esimerkiksi yhteisen planeettamme hoidon huolimattomuuden, ratkaisemisen halulla. Yhteiskunnallisten liikkeiden tavoitteena on mobilisoida ihmisiä yhteisestä syystä saadakseen aikaan poliittista muutosta. (Castells 2012; Jamison 2010; Tarrow 1994.) Fridays For Future -liike tavoittelee enemmän ja suurempia toimia ilmastomuutoksen hillitsemiseksi. Väittämistä eniten varsinaissuomalaisien nuorten ilmastolakkoihin osallistumiseen vaikuttivatkin huoli ilmaston lämpenemisestä ja sen vaikutuksista (”Paljon” 44 % ja ”Erittäin paljon” 33 %), halu vaikuttaa yhteiskunnallisesti tärkeisiin asioihin (”Paljon” 37 % ja ”Erittäin paljon” 30 %), sekä halu painostaa päätöksentekijöitä tekemään ilmastonlämpenemisen huomioivia päätöksiä (”Paljon 44 % ja ”Erittäin paljon” 28 %). Noin 30 prosentille vastaajista vaikutti erittäin paljon, ja noin 37 prosentille vastaajista paljon, halu saada huomiota tärkeänä pitämälleen asialle.

FFF-liikettä koskevassa aikaisemmassa tutkimuksessa (de Moor ym. 2020; Wahlström ym. 2019) huomattiin, että kavereilla on merkittävä rooli mielenosoituksiin osallistumisessa. Kavereiden kesken tapahtuu liikkeen sisäistä rekrytointia mielenosoituksiin osallistumisessa, mutta monille nuorille kynnys osallistua lakkoihin yksin on myös korkea. (Wahlström ym. 2019.) Toisaalta nuorille kavereiden tekemisillä ja joukkoon kuulumisella on usein suuri merkitys. Kavereiden osallistuminen ilmastolakkoihin, voi luoda sosiaalista painetta tai kannustaa muitakin kaveripiirissä osallistumaan (Wahlström ym. 2019, 13). Toinen keskeinen syy kansainvälisiin ilmastolakkoihin osallistumiselle oli niin kutsuttu Greta-vaikutus. FFF-liikkeen alullepanija ja pitkään liikkeen

kärkihahmona näkynyt Thunberg on inspiroinut useita nuoria osallistumaan ilmastolakkoihin, huomioimaan ilmastokriisiä, kiinnostumaan enemmän ylipäättään ilmastonmuutoksesta ja vaikuttamaan politiikkaan niin Suomessa kuin muuallakin Euroopassa ja maailmalla.

Eurooppalainen maaliskuun ilmastolakkojen osallistujia koskeva tutkimus osoitti, että Thunbergilla oli ollut lähes puolella vaikutusta heidän osallistumiseensa. Helsingin syyskuun mielenosoitukseen osallistuneille suurimmalle osalle Greta Thunbergilla oli ollut vähintään jonkin verran merkitystä heidän ilmastolakkoihin osallistumiseensa. (de Moor ym. 2020; Savolainen ym. 2020; Wahlström ym. 2019.)

Kavereiden osallistuminen vaikutti tässä tutkimuksessa hieman yli 44 prosentilla jonkun verran osallistumiseen, mutta noin neljäsosalle sillä ei ollut lainkaan vaikutusta. Vajaalle kolmasosalle kavereiden houkuttelu osallistumaan oli vaikuttanut osallistumiseen jonkin verran. Yli puolelle vastaajista sillä ei kuitenkaan ollut lainkaan merkitystä osallistumiseen. Vaikka tässä ei suoraan kysytty kuinka montaa osallistujista oli kaveri pyytänyt osallistumaan, on huomattavissa viitteitä siitä, että koululaisten keskuudessa on ollut sisäistä rekrytointia. Nekin vastaajat, jotka kokivat, ettei kaverin houkuttelulla ollut ollut lainkaan vaikutusta heidän osallistumiseensa, olivat kuitenkin teoriassa saattaneet tulla kaverinsa pyytämänä paikalle, vaikkakaan eivät nähneet tällä olleen vaikutusta osallistumispäätökseensä. Sen sijaan esimerkiksi Greta Thunbergin esimerkki oli innostanut erittäin paljon vain reilua kahta prosenttia ja paljon noin viidesosaa vastaajista, jonkin verran se oli vaikuttanut noin 35 prosentin osallistumiseen. Vajaalle 42 prosentille vastaajista Thunbergin esimerkki ei ollut kuitenkaan vaikuttanut lainkaan osallistumiseen.

Ilmastolakkoon vähintään kerran osallistuneista luvallinen poissaolo koulusta oli ollut ainakin yhtenä vaikuttavana tekijänä vähintään jonkin verran hieman yli puolelle vastaajista. Noin kolmasosalle se oli vaikuttanut osallistumiseen paljon tai erittäin paljon. Myös avoimeen kysymykseen osallistumisen syistä hieman alle viidesosassa vastauksista viitattiin luvalliseen poissaoloon koulusta. Joillekin tämä oli tarkoittanut sitä, että pääsi pois koulusta muualle syömään. Toisaalta toisille kiinnostus asiaa kohtaan ja luvallinen poissaolo koulusta eivät olleet toisiaan poissulkevia asioita. Mielenkiintoista on myös, miten ”ilmainen” poissaolo koulusta oli vaikuttanut myös osallistumattomuuteen: -- *Olisin voinut osallistua, mutta monet menevät mukaan vain sen vuoksi, että saavat skipata koulupäivän, eli aivan väärästä syystä.*

Suurin osa vastaajista myös koki edes jossain määrin, että Turun on oltava mukana kansainvälisessä ilmastonmuutoksen vastaisessa liikkeessä. Noin viidesosalla tämä vaikutti osallistumiseen erittäin

paljon. Noin 12 prosentilla väittämä ei ollut lainkaan vaikuttanut osallistumiseen. Avoimissa vastauksissa kansainväliseen ilmastolakkoon osallistumisen syistä yli puolet vastauksista viittasikin jollain tavalla haluun vaikuttaa tai saada huomiota tärkeänä pitämälleen aiheelle:

Aihe on tärkeä minulle ja koen, että muutoksia siihen liittyen tehdään liian hitaasti. Ajattelin, että tuo olisi hyvä tapa vaikuttaa edes jotenkin.

Muutamissa vastauksissa ilmeni myös yleinen halu tukea ilmastoliikettä. Noin 40 prosentissa vastauksista syyksi ilmoitettiin ilmastomuutos. Avoimista vastauksista voidaan myös tulkita, että osallistumiseen vaikutti kiinnostus vaikuttamista ja mielenosoituksia kohtaan:

Halusin nähdä millaista siellä on ja mielestäni on tärkeää, että käytetään kaikki mahdollisuudet vaikuttaa. Varsinkin, kun nuorilla ei ole hirveästi muita tapoja vaikuttaa.

Nämä ovat nuorille vielä uusia ilmiöitä, joista ei itsellä vielä ole kokemusta, ja siten ylipäättään osallistuminen voi olla oppimiskokemus. Fridays For Future -liike on lähtenyt nuorten liikkeestä, joten se on kenties madaltanut nuorten kynnystä osallistua sen toimintaan verrattuna muihin mielenosoituksiin. Wahlström ym. (2019, 10) totesivatkin tutkimuksessaan FFF-liikkeen ja sen ilmastoaktivismin tekevän nuorista osallistuvia kansalaisia.

Heille, jotka eivät olleet osallistuneet kaikkiin kansainvälisiin ilmastolakkoihin esitettiin lisäksi väittämiä siitä, miksi he eivät ole osallistuneet lakkoihin. Vastaajien ei tarvinnut arvioida Likertin asteikolla, kuinka paljon ne olivat vaikuttaneet heidän osallistumattomuuteensa, vaan he saivat vain valita ne väittämävaihtoehdot, jotka olivat vaikuttaneet tähän. Vastauksia sai siis valita useampia. Vastauksissa oli jonkin verran hajontaa, mutta esitetyistä väittämistä eniten osallistumattomuuteen olivat vaikuttaneet koulun kieltämä poissaolo (35 %), kaverien osallistumattomuus (30 %), kiinnostuksen herääminen vasta myöhemmin (27 %) ja muu syy (27 %). Muuksi syyksi esitettiin etenkin tietämättömyyttä ilmastolakkojen järjestämisestä ja järjestelyistä. Toisaalta oli myös huomattavissa, ettei ero kansainvälisten isompien ilmastolakkomielenosoitusten ja perjantaisten koululakkojen välillä ollut nuorille välttämättä täysin selvä. Vajaa viidesosa oli ollut myös sairas tai muuten estynyt.

Vaikka osalle koulun kieltämä poissaolo oli syy siihen, etteivät he olleet osallistuneet kansainvälisiin ilmastolakkoihin, oli toisaalta hieman yli puolet osallistunut kansainvälisiin ilmastolakkoihin koulun kielloista huolimatta. Tätä ilmastolakkoihin koulun kielloista, sekä myös vanhempien kielloista huolimatta osallistumista nostettiin esille myös Turussa syyskuussa 2019 järjestetyn ilmastolakkokulkueen jälkeen kävelykadulla pidetyissä puheissa. Vanhempien kielloista huolimatta lakkoihin oli kuitenkin osallistunut vain viidesosa.

Ilmastolakkoihin osallistumattomille esitettiin samanlaisia väittämiä niihin osallistumattomuudesta kuin heillekin, jotka olivat osallistuneet osaan lakoista, mutta eivät kaikkiin. Niiden keskuudessa, jotka eivät olleet osallistuneet lainkaan, eniten oli valittu väittämää ”Asia ei kiinnosta minua”, jonka osallistumattomista oli valinnut lähes 42 prosenttia. Noin 27 prosenttia ei ollut osallistunut koulun kieltämän poissaolon vuoksi ja noin 29 prosenttia valitsi muun syyn. Kuten heillä, jotka olivat osallistuneet joihinkin kansainvälisistä ilmastolakoista, myös osallistumattomilla muuksi syyksi esitettiin paljon tietämättömyyttä lakkojen järjestämisestä. Sen lisäksi yleisimpiä vastauksia oli kokemus siitä, ettei lakkoilulla tai omalla osallistumisella niihin nähdä olevan vaikutusta ilmastonmuutokseen tai päätöksentekoon. Useampia mainintoja saivat myöskin kavereiden osallistumattomuus sekä haluttomuus olla pois oppitunneilta.

Yleisimmät syyt heijastuivat myös avoimiin vastauksiin kysymyksen ”Miksi et osallistunut ilmastolakkoihin?” kohdalla. Eniten avoimia vastauksia oli liittyen siihen, ettei halunnut tai saanut olla pois koulusta. Oppilaat itse kokevat monessa tapauksessa koulun olevan tärkeämpää:

Aihe kyllä kiinnostaa, mutta koen ettei minun tarvitse sillä on monia muita, jotka ajavat jo oikeaa asiaa. Mun tarvitsee keskittyä nyt kouluun!

Esimerkiksi Aktivistimummot ajavat juuri tätä seikkaa – nuorten mahdollisuutta keskittyä kouluun, sillä aikuisten tehtävänä on ratkaista ilmastonmuutoksen kaltaiset ongelmat. Useammassa vastauksissa tuotiin kuitenkin myös esille, että kouluissa oppilaiden osallistuminen ilmastolakkoihin on kielletty tai ollut nihkeää: *Opettajat eivät kannusta tarpeeksi lakkoon, osa myös olettaa, että kouluun jätetään tulematta vain ilmaisen vapaapäivän takia, ettei syynä olisi ilmasto.* Oppituntien jääminen väliin ja sen seurauksena pelko siitä, että jää jälkeen tai että lakkoilu voisi kenties vaikuttaa negatiivisesti esimerkiksi omaan arvosanaan poissaolojen vuoksi, voivat etenkin tunnollisille oppilaille olla liian suuria kustannuksia. Lakkoilu koulusta viittaakin ennen kaikkea korkeisiin osallistumisen kustannuksiin. Näihin kustannuksiin viittaavat myös vastaukset

poissaolojen anomisen työläydestä, ja koulun pitäminen tärkeänä. Erityisen painavana osallistumisen kustannuksena voidaan nähdä myös kokeesta pois oleminen. Avoimista vastauksista kävi nimittäin ilmi, että jossain koulussa oli ollut ilmastolakkojen kanssa samanaikaisesti koeviikot. Koulusta poissaolon lisäksi muita erilaisiin osallistumisen kustannuksiin viittauksia oli avovastauksissa kymmenkunta. Näissä tulivat esille esimerkiksi jo aikaisemmin mainittu matkustaminen lakkopaikalle.

Kuten valittavissakin vaihtoehdoissa, yksi yleisimmistä vastauksista avoimeen ”Miksi et osallistunut ilmastolakkoon?” kysymykseen oli yksinkertaisesti, ettei ole (tarpeeksi) kiinnostusta osallistua ilmastolakkoon. Osalla vastaus oli tyly *Ei kiinnosta*, mutta osa ilmaisi kyllä kiinnostusta lakkoilun aiheeseen, muttei välttämättä riittävästi kiinnostusta osallistua itse lakkoihin: *Kiinnostus ei ole riittänyt, vaikka aihe onkin koko ajan mielenpäällä.*

Ensimmäiset väittämät liittyivät pitkälti ulkoisiin tekijöihin, lukuun ottamatta uskomusta oman osallistumisen tai ylipäätään liikkeiden vaikuttavuudesta. Seuraavaksi vastaajia, jotka eivät olleet osallistuneet lainkaan kansainvälisiin ilmastolakkoihin pyydettiin arvioimaan erilaisten väittämien vaikutusta heidän osallistumattomuuteensa myös Likertin-asteikon avulla. Väittämät liittyivät suurimmaksi osaksi kokemuksiin ilmastonmuutoksesta ja yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta. Suurimmalle osalle suurin osa väittämistä ei ollut lainkaan vaikuttanut osallistumattomuuteen. Esimerkiksi väittämä ”En usko ilmastonmuutokseen” sai lähes 90 prosenttia ”Ei lainkaan”-vastauksia. Eniten merkitystä nähtiinkin olevan sillä, ettei ilmastolakoilla koettu olevan merkitystä. Noin 14 prosenttia koki tällä olleen erittäin paljon vaikutusta ja kaiken kaikkiaan osallistumattomista lähes 60 prosenttia koki sillä olleen edes jonkin verran vaikutusta osallistumattomuuteen.

Myös avoimissa vastauksissa koulusta poissaolon ja muiden osallistumisen kustannuksien jälkeen eniten vastauksissa näkyy se, ettei ilmastolakkoja pidetä vaikuttavina tai tarpeellisina. Avoimista vastauksista heijastuu se, ettei koulusta lakkoilulla ja ilmastonmuutoksella nähdä olevan yhteyttä: *Mielestäni koulusta poisjääminen ei konkreettisesti vaikuta ilmastonmuutoksen pysäyttämiseen.*

Enemmän vaikutusta nähdäänkin kenties olevan muilla asioilla:

Ilmastolakkoon osallistuminen ei ole oikea tapa vaikuttaa ilmaston muutokseen.

Lakkoilemalla ja meteliä pitämällä saadaan median huomio, mutta lakkoilu ei todella vaikuta päätäjiin. Ilmastolakot ovat osoittautuneet enemmänkin eräiden poliittisten

puolueiden huomioksi, vaikka ilmastolakkoon osallistuneet nuoret ovat osallistuneet puolueettomasti ja puhtaasti ilmastosyistä. Lakkoilun johdosta usein jokin muu taho kärsii, kuin se ketä vastaan lakko on järjestetty. Lakkoilu ei suoranaan ole vaikuttamista vaan huomion keräämistä. Joko positiivisesti tai negatiivisesti. Lakkoiluun verrattuna tehokkaampi tapa vaikuttaa on joko esim. boikotoimalla jotain tuotetta tai itse vaikuttamalla.

Nuoret eivät näe lakkoilulla ja mielenosoituksilla olevan siis vaikutusta päättäjiin, eikä sitä kautta myöskään ilmastomuutoksen hillitsemiseen. Näkemyksiä siitä, mikä olisi paras tapa siihen, on kuitenkin erilaisia. Mielenkiintoista on myös se, miten joissain nuorten vastauksissa ilmaistaan kokemusta siitä, että vain ilmastoystävällisesti elävät saavat osallistua myös lakkoihin.

Lakkoilu ei mielestäni auta päättäjiä tekemään päätöksiä. Ihmiset, jotka menevät ilmastolakkoihin perustelevat sen sillä, että se pakottaisi päättäjiä nopeampiin ratkaisuihin. Itse en usko, että näin on, vaan täytyy ensin keksiä keinot pelastaa ympäristöä ja sitten lähteä toteuttamaan, siis pieniä askelia kerrallaan. Koen, että on tekopyhää käydä ilmastolakoissa, jos ei itse tee juurikaan mitään muuta sen eteen. (esim. syö kasvisruokaa tai välttää lentämistä tai yksityisautoilua)

Eräs opettajista huomautti tutkimuskyselyn vastaamisen aikana, että yhdeksäsluokkalaisilla esimerkiksi puolueet olivat vasta tulossa myöhemmin keväällä opetussuunnitelmassa.

Yhteiskuntaoppi on aineena nuorille muutenkin hieman erilainen. Sen opetus alkaa yleensä vasta yhdeksännellä luokalla ja lukiossakin sitä on yhdestä kahteen pakollista kurssia. Osa epäuskosta ilmastolakkoilua kohtaan saattaakin johtua puhtaasti tietämättömyydestä yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinoja kohtaan.

Myös se, etteivät kaverit olleet menossa lakkoihin oli vaikuttanut vähintään jonkun verran reilulla puolella vastaajista osallistumattomuuteen. Nuorille tällä voi olla isokin merkitys: *Olen miettinyt, että haluaisin osallistua ilmastolakkoon, mutta usein muut ystäväni eivät ole olleet innoissaan ajatuksesta, enkä ole halunnut mennä yksin.* Kymmenkunta nuorta kertoi ilmastolakkoihin osallistumattomuutensa syyksi sen, ettei pidä mielenosoituksia itselleen sopivana tapana vaikuttaa.

8.3. Ilmastonmuutoksen näkyminen arjen valinnoissa

Kyselytutkimukseen vastanneilta kysyttiin myös miten erilaiset arkisiin valintoihin ja elämäntyyliin liittyvät väittämät sopivat heihin itseensä. Esimerkiksi vuoden 2018 Nuorisobarometrin mukaan nuoret kokevat ostopäätöksillä vaikuttamisen yhdeksi vaikuttavimmista keinoista. Lisäksi ostopäätöksillä vaikuttamisella näyttää olevan yhteys ekologisesti kestävästä kulutuksesta teemoihin. Ympäristösyöt ja ilmastonmuutos ovat vaikuttaneet nuorilla esimerkiksi kuluttamisen vähentämiseen ja saaneet nuoria muuttamaan muutenkin omia kulutustottumuksiaan. Myös kasvisruokavalion suosiminen on yleistynyt nuorten keskuudessa. (Pekkarinen & Myllyniemi 2019; Piispa & Myllyniemi 2019.) Vegaanista ruokavaliota pidetään yhtenä ilmastoystävällisimmistä teoista. Etenkin lihan ja maitotuotteiden jättämisellä ruokavaliosta on suuri vaikutus kasvihuonepäästöihin. (esim. Sitra 2019; WWF 2021.)

Ruokailutottumuksista kysyttäessä vastausvaihtoehtoina olivat ”En koskaan”, ”Harvoin”, ”Muutaman kerran viikossa”, ”Useita kertoja viikossa” ja ”Päivittäin”. Vastaajista vähän alle puolet ei syö koskaan vegaanisesti ja reilu puolet syökin päivittäin maitotuotteita. Sen sijaan kasvisruokaa syödään jo useammin, 13 prosenttia syö sitä päivittäin ja jopa kolmasosa muutaman kerran viikossa. Vain noin 9 prosenttia ilmoitti, ettei syö kasvisruokaa ollenkaan. Neljäsosa vastaajista syö toisaalta myös päivittäin lihaa ja vain vajaa seitsemän prosenttia ei syö sitä koskaan.

Kansainvälisiin ilmastolakkoihin osallistuneiden ja niihin osallistumattomien välillä ei juurikaan ole lihan syönnin suhteen eroja. Lakkoihin osallistuneista noin yhdeksän prosenttia enemmän ei koskaan syö lihaa verrattuna lakkoihin osallistumattomiin ja noin 10 prosenttia enemmän syö lihaa päivittäin lakkoihin osallistumattomien joukossa kuin lakkoihin osallistuneiden joukossa. Kuitenkin niin lakkoihin osallistuneista kuin lakkoihin osallistumattomista suurin osa syö lihaa muutaman kerran tai useita kertoja viikossa. Maitotuotteita taas käyttää päivittäin yli puolet ilmastolakkoihin osallistumattomista, ja lakkoihin osallistuneistakin lähes puolet.

Ilmastolakkoihin osallistujat syövät hieman todennäköisemmin kasvisruokaa vähintään useita kertoja viikossa verrattuna ilmastolakkoihin osallistumattomiin ($p < 0,05$). Lakkoihin osallistuneista noin 37 prosenttia syö kasvisruokaa useita kertoja viikossa ja noin 16 prosenttia päivittäin. Kuitenkin myös lakkoihin osallistumattomista vajaa viidesosa syö kasvisruokaa useita kertoja viikossa ja 12 prosenttia päivittäin. Niin lakkoihin osallistuneista kuin osallistumattomista noin kolmasosa syö kasvisruokaa muutaman kerran viikossa. Myös vegaanista ruokaa syödään lähinnä harvoin tai ei lainkaan riippumatta ilmastolakkoihin osallistumisesta.

Kansainvälisiin ilmastolakkoihin osallistuneista noin viidesosa miettii oman ruokavalionsa eettisyyttä useita kertoja viikossa, ja jopa 30 prosenttia muutaman kerran viikossa. Myös ilmastolakkoihin osallistumattomista noin 28 prosenttia ajattelee sitä muutaman kerran viikossa, mutta yli puolet heistä ajattelee sitä harvoin tai ei koskaan. Khiin neliö -testi ei kuitenkaan viittaa siihen, että ruokavalion eettisyyden pohtimisella ja ilmastolakkoihin osallistumisella olisi riippuvuutta ($p>0,05$).

Koska kyselyyn vastanneet ovat alaikäisiä koululaisia, asuvat he mitä todennäköisimmin suurimmaksi osaksi edelleen vanhempiensa tai muun huoltajan kanssa. Perheen ruokailutottumukset vaikuttavat siis edelleen nuoriin, eikä voida pitää itsestään selvänä esimerkiksi sitä, että vanhemmat tukisivat nuorta vegaaniksi ryhtymisessä. Nuorille ei myöskään välttämättä ole vielä ehtinyt juurikaan kertyä erilaisia kulutustottumuksia, koska he eivät vielä ole joutuneet pohtimaan oman taloutensa menoja. Yksi asia, johon nuorilla todennäköisimmin saattaa olla jo syntynyt omia kulutustottumuksia on vaatteet. Sen vuoksi tutkimuskyselyssä kysyttiin vaatteiden hankintaan liittyviä kulutustottumuksia.

Kyselyyn vastanneista nuorista noin 43 prosenttia ostaakin vaatteita kerran kuukaudessa. Reilu viidesosa vastaajista ostaa vaatteita kerran puolessa vuodessa. Vain silloin kuin oikeasti tarvitsee ei vaatteitaan osta kuin hieman päälle 17 prosenttia vastaajista. Ilmastomuutoksen kannalta parasta olisi, mikäli vaatteita ostettaisiin vain silloin, kun niitä oikeasti tarvitaan, sekä, että vaatteet käytettäisiin loppuun asti. Resurssien kulutuksen ja päästöjen lisäksi vaateollisuuteen liittyy paljon eettisiä kysymyksiä esimerkiksi työntekijöiden oikeuksien suhteen. Ilmastolakkoihin osallistuneista kuitenkin vain seitsemän prosenttia ostaa vaatteita vain silloin, kun niitä oikeasti tarvitsee. Noin 42 prosenttia ostaa vaatteita kerran puolessa vuodessa ja toiset noin 42 prosenttia ostaa vaatteita jopa kerran kuukaudessa. Sen sijaan ilmastolakkoihin osallistumattomista jopa viidesosa ostaa vaatteita vain silloin, kun niitä oikeasti tarvitsee. Heistäkin kuitenkin 43 prosenttia ostaa vaatteita kerran kuukaudessa. Sillä, kuinka usein vaatteita ostaa, ei siis näytä olevan yhteyttä ilmastolakkoihin osallistumiseen.

Kaikista kyselyyn vastanneista yli puolet ostaa vaatteensa uutena usein tai aina. Kirpputorilta vaatteita ostetaan lähinnä harvoin tai ei koskaan. Vain viidesosa vastaajista ostaa kirpputoreilta vaatteita silloin tällöin. Kirpputoreihin on luettu mukaan myös erilaiset nettikirppikset. Näitä ei kyselyssä ollut sen tarkemmin eritelty, mutta nettikirppiksillä viitattiin esimerkiksi Zadaa-

kirpputorisovellukseen, Tori.fi -nettisivustoon ja Facebookin kirpputoriryhmiin. He, jotka eivät ole osallistuneet kansainvälisiin ilmastolakkoihin, eivät myöskään todennäköisemmin osta vaatteitaan kirpputoreilta. Noin 42 prosenttia lakkoihin osallistumattomista ei koskaan osta vaatteitaan kirpputoreilta, kun taas ilmastolakkoihin osallistuneista noin 16 prosenttia ei osta vaatteitaan koskaan kirpputoreilta. Ilmastolakkoihin osallistuneistakin kuitenkin vajaa puolet ostaa vaatteitaan kirpputoreilta vain harvoin. Vaatteiden ostaminen kirpputoreilta ei siis ole yleistä, mutta on hieman todennäköisempää, että ilmastolakkoihin osallistuneet ostaisivat myös vaatteitaan kirpputoreilta ($p < 0,01$). Vastaavasti on hieman todennäköisempää, että ilmastolakkoihin osallistumattomat ostavat vaatteensa aina uutena. Heistä kolmasosa ostaa vaatteensa aina uutena, kun taas ilmastolakkoihin osallistuneista näin tekee 14 prosenttia. Vajaa puolet osallistujistakin ostaa kuitenkin usein vaatteita uusina, kuten myös reilu kolmasosa osallistumattomista. Vaatteiden uutena ostamisella ja ilmastolakkoihin osallistumisella ei voidakaan sanoa olevan tilastollisesti merkittävää riippuvuutta ($p > 0,05$).

Kulutustottumuksiin voi kuitenkin liittyä ilmastonmuutokseen liittyvien mielipiteiden lisäksi liittyä esimerkiksi perheen toimeentulo. Kuten aikaisemmin on mainittu, tähän kyselyyn vastanneista suurin osa vastasi perheensä tulevan vähintään melko mukavasti toimeen. Erinomaisesti toimeen tulevista perheistä tulevista suurin osa ostaa vaatteensa vähintään usein uutena, jopa noin 45 prosenttia aina. Sen sijaan sellaisista perheistä, joissa tehdään ostoksia harkiten tai joudutaan ajoittain jopa tinkimään ostoksia, tulevat vastaajat ostavat uusia vaatteita suurimmaksi osaksi silloin tällöin tai usein, mutta aina uutena vaatteensa ostavia on vähemmän. Reilu puolet erinomaisesti toimeentulevista perheistä olevista vastaajista ei myöskään koskaan osta vaatteitaan kirpputoreilta. Toisaalta harkiten ostoksia tekevistä perheistä, tai perheistä, joissa joudutaan ajoittain tinkimään ostoksista, tulevat vastaajat ostavat hekin lähinnä harvoin vaatteensa kirpputoreilta. Tinkimään joutuvista perheistä tulevista 40 prosenttia ostaa vaatteensa silloin tällöin kirpputoreilta. On kuitenkin todettava, että koska kyselyyn vastanneista suuri enemmistö on vähintään melko hyvin toimeen tulevia, jäävät odotetut frekvenssit molemmissa ristiintaulukoinneissa yli puolessa alle viiden ja siten liian pieniksi.

Kyselyyn vastanneet nuoret eivät juurikaan pyri vaikuttamaan lähipiirinsä ruokailutottumuksiin tai kulutustottumuksiin riippumatta siitä, ovatko he osallistuneet ilmastolakkoihin vai eivät. Näistä asioista puhuminen esimerkiksi perheen kanssa ei välttämättä olekaan helppoa, kuten yksi viimeiseen vapaa sana ilmastonmuutoksesta -kysymykseen vastanneista nuorista totesi:

Ilmastonmuutos herättää totta kai huolta, mutta tällä hetkellä ainakin elän sellaisessa tilanteessa,

jossa voin vähän vaikuttaa asioihin mutta esimerkiksi energian kulutus omakotitalossa ja ruoka tottumukset nelihenkisessä perheessä ei tunnu asioilta, josta kannattaisi alkaa riitelemään kotona. Myös omien kulutus- ja ruokailutottumusten pohtiminen ovat linjassa keskenään. Noin puolet vastaajista ei mieti koskaan tai mieltii korkeintaan harvoin omien vaatteidensa tai ruokavalionsa eettisyyttä. Vain muutamat mieltivät ruokavalionsa ja vaatteidensa eettisyyttä aina. Erot ilmastolakkoihin osallistuneiden ja osallistumattomien välillä ovat pieniä, muutamasta prosentista korkeintaan noin 15 prosenttiin.

Kyselytutkimukseen vastanneilla oli myös mahdollisuus avata omin sanoin, onko ilmastoliike vaikuttanut heidän kulutustottumuksiinsa. Yhteensä 175 vastaajaa 208 vastaajasta vastasi vapaaehtoiseen kysymykseen. Heistä noin puolet vastasi, että ilmastolakkoliike ei ollut vaikuttanut heidän kulutustottumuksiinsa. Jotkut ei-vastauksen antaneista tosin kertoivat ylipäättään ilmastomuutoksesta puhumisen vaikuttaneen heidän kulutustottumustensa muutokseen. Muutamat myös kertoivat pyrkineensä huomioimaan ilmastomuutosta kulutuksessaan jo ennen ilmastoliikettä, tai muiden tekijöiden vaikuttaneen heidän kulutustottumustensa muutokseen: *”Ei, sillä olin jo mm. vegaani ennen kuin lakkoliikkeet levisivät massajulkisuuteen.”*

Kymmenkunta vastaajaa ei myöskään osannut sanoa, onko ilmastoliikkeellä ollut vaikutusta heidän kulutustottumuksiinsa, joillain se oli vaikuttanut vähän. Yli kymmenen prosenttia vastaajista kuitenkin mainitsi ilmastoliikkeiden myötä alkaneensa miettimään enemmän omaa kulutustaan: *”Mietin enemmän, mitä ostan vai ostanko mitään.”* ja *”Se sai osittain minut jättämään lihan ruokavalioistani pois ja ylipäättään harkitsemaan ja miettimään tarkemmin omaa kulutustani niin elintarvikkeiden kuin vaatteiden ja muiden tavaroiden suhteen.”* Moni vastaajista olikin vähentänyt kulutustaan ja ostaa nykyään vähemmän tavaroita ja vaatteita. Käytettyjen tuotteiden ostaminen ja ainakin halu ostaa vaatteita enemmän kirpputorilta mainittiin myös useammassakin vastauksessa. Lisäksi mainintoja saivat muovin vähentämiseen pyrkiminen, ympäristöystävällisten tuotteiden suosiminen, pikamuodin välttäminen ja eettisyyden huomioiminen, toisin sanoen vaatteiden ja tuotteiden kestävyys: *”Emme enää käytä paljon muovipusseja tai kertakäyttötavaraa, vältämme mikromuovia shampoissa ja muutenkin katsomme, että ostokset olisivat mahdollisimman ilmastoystävällisiä”.* Muutamalla ajatukset eivät kuitenkaan olleet vielä yltäneet tekoihin asti: *”Olen miettinyt aihetta, mutta se ei ole vaikuttanut tapoihini.”*

Kenties koska vastaajilta oli aikaisemmin kysely ruokailutottumuksista, näkyi vastauksissa myös niiden kuluttamiseen liittyvät seikat. Kymmenkunta vastaajaa oli alkanut suosimaan kasvisruokaa

tai yleisesti vähentämään liharuokia. Parissa vastauksessa mainittiin myös hävikin vähentäminen. Muutamassa vastauksessa tuotiin myös koulun merkitystä esille, paitsi kasvisruokapäivien muodossa niin hyvässä kuin pahassa, myös siinä, että koulussa nostetaan näitä asioita esille esimerkiksi ilmastoviikkojen merkeissä. Eräs vastaaja myös totesi, että *”siitä puhutaan paljon enemmän Raisiossa ku Maskussa mun vanhassa koulussa ei puhuttu melkee mitää”*. Vaikka opetussuunnitelmat ovat samat, saattavat kuitenkin kouluittain ja jopa opettajittain vaihdella lopulta kuitenkin se, kuinka paljon asiaa käsitellään, tai järjestetäänkö esimerkiksi siihen liittyviä teemaviikkoja.

Ruokavalio- ja kulutustottumusvalinnat voidaan nähdä osana ilmastonmuutokseen liittyvää huolta ja toimimista sen eteen. Tunteet, kuten huolestuneisuus ilmastonmuutoksen puolesta, voivat toimia paitsi motivoivana tekijänä mobilisoitumiselle ja toiminnalle, myös lisääntyä liikehdinnän aikana (Castells 2012; de Moor ym. 2019). Huoli ilmastonmuutoksesta on kasvanut nuorten keskuudessa (Piispa & Myllyniemi 2019). Ilmastoliikkeitä on kuitenkin osittain pidetty trendi-ilmiönä ja jopa nuoret itse kyseenalaistivat vertaistensa motivaatioita osallistua ilmastolakkoihin tämänkin tutkimuskyselyn avoimissa kysymyksissä. Toisaalta julkisessa keskustelussa on ollut myös useita puheenvuoroja, jotka ovat viitanneet huoleen ja pelkoon omien elämäntapojen kieltämisen puolesta. Tähän on kyselyssä viitattu huolella perinteisen elämän, eli esimerkiksi autoilun ja lihan syönnin, asemasta. Vastaajille esitettiinkin muutamia väittämiä liittyen heidän tuntemuksiinsa ilmastonmuutosta ja sen vastaista taistelua kohtaan.

Taulukosta 2 voidaan huomata, että yli puolet kaikista vastaajista oli ollut jonkin verran huolissaan ilmastonmuutoksesta jo ennen ilmastolakkoja ja lähes 30 prosenttia oli ollut vähintään paljon huolissaan siitä. Ilmastolakot olivat myös kasvattaneet noin viidesosalla vähintään paljon ja noin 44 prosentilla jonkin verran huolta ilmastonmuutoksesta. Ilmastolakkoihin vähintään kerran osallistuneista jopa noin 90 prosenttia oli ollut vähintään jonkin verran huolissaan ilmastonmuutoksesta jo ennen ilmastolakkoja, ilmastolakkoihin osallistumattomilla vastaava luku, 80 prosenttia, ei kuitenkaan ollut kaukana tästä. Ilmastolakkoihin osallistumattomista toisaalta yli puolet oli ollut jonkin verran huolissaan ilmastonmuutoksesta, kun taas ilmastolakkoihin osallistuneista yli puolet oli ollut paljon (37 %) tai erittäin paljon (16 %) huolissaan ilmastonmuutoksesta ennen lakkoja. Odotetusti siis ilmastolakkoihin osallistuneet ovat olleet jo ennen lakkoja enemmän huolissaan ilmastonmuutoksesta ($p < 0,01$).

Taulukko 2. Huolestuneisuus ilmastonmuutoksesta ja sen vaikutus ilmastolakkoihin osallistumiseen tai osallistumattomuuteen, N=208

	Ei lainkaan	Jonkin verran	Paljon	Erittäin paljon	Yhteensä
Olin huolissani ilmastonmuutoksesta jo ennen ilmastolakkoja	17,8 % (37)	52,9 % (110)	18,8 % (39)	10,6 % (22)	100 % (208)
Ilmastolakot ovat kasvattaneet huoltani ilmastonmuutoksesta	35,1 % (73)	43,8 % (91)	15,9 % (33)	5,3 % (11)	100 % (208)
Olin huolissani perinteisten elämäntapojen* asemasta jo ennen ilmastolakkoja	47,1 % (98)	35,6 % (74)	12,0 % (25)	5,3 % (11)	100 % (208)
Ilmastolakot ovat kasvattaneet huoltani perinteisten elämäntapojen* asemasta	35,1 % (73)	47,1 % (98)	13,5 % (28)	4,3 % (9)	100 % (208)

*esim. Lihansyönti ja yksityisautoilu

Ilmastolakot olivat myös kasvattaneet enemmän ilmastolakkoihin osallistuneiden huolta ilmastonmuutoksesta ($p<0,05$). Viidesosalla osallistuneista ilmastoliike oli kasvattanut huolta ilmastonmuutoksesta paljon, ja noin yhdeksällä prosentilla erittäin paljon. Sekä lakkoihin osallistuneilla (47 %) että osallistumattomilla (43 %) korkeimmat frekvenssit olivat kuitenkin kategoriassa ”jonkin verran”. Melkein 40 prosentilla ilmastolakkoihin osallistumattomilla ilmastoliike ei kuitenkaan ollut vaikuttanut heidän huoleensa ilmastonmuutoksesta.

Niin kutsutun perinteisten elämäntapojen, josta tässä tutkimuskyselyssä oli tarjottu esimerkkeinä yksityisautoilu ja lihan syönti, asemasta olivat jo ennen ilmastolakkoja huolissaan noin puolet kaikista vastaajista. Hieman yllättäen ilmastolakkoihin vähintään kerran osallistuneet olivat

huolestuneempia perinteisten elämäntapojen asemasta, heistä lähes kaksi kolmesta oli vähintään jonkin verran ollut huolissaan siitä jo ennen ilmastolakkoja ($p > 0,05$). Sen sijaan heidän joukostaan, jotka eivät olleet ilmastolakkoihin osallistuneet, noin puolet eivät lainkaan olleet olleet huolissaan aiheesta.

Suurin osa vastaajista koki, että ilmastolakot olivat lisänneet huolta perinteisten elämäntapojen asemasta. Ilmastolakkoihin osallistumattomille lakot olivat noin puolella vaikuttaneet jonkin verran lisääntyneeseen huoleen. Ilmastolakkoihin vähintään kerran osallistuneista noin 30 prosentilla ilmastolakot olivat vaikuttaneet paljon tai erittäin paljon ja hieman alle kolmasosalla jonkin verran. Vaikka kokonaisuudessa ilmastolakot ovat kasvattaneet huolta lähes yhtä paljon niin lakkoihin osallistuneilla kuin niihin osallistumattomilla, on sen kokemus hieman vahvempaa ilmastolakkoihin osallistuneiden keskuudessa. Tämä on myös tilastollisesti merkittävä yhteys, sillä p-arvo on alle 0,05.

8.4. Kansainvälisiin ilmastolakkoihin osallistuminen ja yhteiskunnallinen osallistuminen

Kyselytutkimukseen vastanneille esitettiin myös erilaisia yhteiskunnalliseen osallistumiseen liittyviä väittämiä. Nämä yhteiskunnallisen toiminnan muodot ovat usein myös osa yhteiskunnallisten liikkeiden toimintarepertuaaria. Aikaisemman FFF-liikkeiden ilmastolakkoihin osallistumista koskevan tutkimuksen (Wahlström ym. 2019) mukaan nuorilla ei juurikaan ole kokemusta yhteiskunnallisesta osallistumisesta, kuten esimerkiksi yhteydenotoista poliitikkoihin tai osallistumisesta puolueiden tai ympäristöjärjestöjen toimintaan. Vuoden 2018 Nuorisobarometrin mukaan sen sijaan yhteiskunnallisten osallistumisen muodot kasaantuvat samoille nuorille. Ilmastomuutoksesta huolissaan olevat nuoret myös arvostavat äänestämistä ja muita perinteisiä vaikuttamiskeinoja, mutta pitävät erityisen tehokkaina ja osallistuvat enemmän mielenosoitusten, järjestötoiminnan ja ostopäätöksillä vaikuttamisen kaltaisiin ulkoparlamentaarisiin vaikuttamiskeinoin. (Pekkarinen & Myllyniemi 2019; Piispa & Myllyniemi 2019.) Tavoitteena oli siis selvittää, osallistuvatko ilmastolakkoihin osallistuvat nuoret myös muuten yhteiskunnallisesti. Esimerkiksi väittämät ”Boikotoinut tai ostanut jotain tuotteita, eettisistä tai ympäristösyistä” ja ”Rohkaissut vanhempiasi/ystäviäsi ottamaan selvää ympäristökysymyksistä” voidaan myös ajatella olevan osa ilmastoliik ehdintää yleisemmin. Vastausvaihtoehtoina väittämille olivat ”Olen tehnyt”, ”En koskaan, mutta saattaisin tehdä” ja ”En koskaan, enkä tekisi”.

Eniten kyselyyn vastanneet nuoret olivat tehneet osallistumiskustannuksiltaan helpoiten toteutettavia väittämiä. Kuten alla olevasta taulukosta 3 nähdään, jopa noin puolet vastaajista oli lahjoittanut rahaa itselleen tärkeää yhteiskunnallista asiaa ajavan järjestön työn tukemiseen (esimerkiksi lipaskeräyksessä) ja 37 prosenttia saattaisi näin tehdä, vaikka ei vielä ole näin tehnyt. Noin neljäsosa vastaajista oli ladannut internettiin tai sosiaaliseen mediaan kommentin tai kuvan, joka koskee jotakin poliittista tai yhteiskunnallista asiaa ja vähän yli 40 prosenttia vastaajista voisi näin tehdä. Ilmastoliik ehdintäänkin laskettavissa olevat yhteiskunnallisen osallistumisen muodot olivat myös melko suosittuja. Lähes puolet vastaajista oli myös boikotoinut tai ostanut jotain tuotteita eettisistä tai ympäristösyistä ja vähän alle 40 prosenttia vastasi, että saattaisi näin tehdä. Kolmasosa oli rohkaissut vanhempiaan ottamaan selvää ympäristökysymyksistä. Myös ystäviään oli kolmasosa rohkaissut ottamaan selvää ympäristökysymyksistä.

Taulukko 3. Yhteiskunnallinen osallistuminen, N=208

Oletko tehnyt seuraavia asioita?	Olen tehnyt	En koskaan, mutta saattaisin tehdä	En koskaan, enkä tekisi	Yhteensä
Pitänyt kantaaottavaa rintamerkkiä	6,7 % (14)	47,6 % (99)	45,7 % (95)	100 % (208)
Lahjoittanut rahaa sinulle tärkeää yhteiskunnallista asiaa ajavan järjestön työn tukemiseen (esim. lipaskeräys)	49,5 % (103)	37,0 % (77)	13,5 % (28)	100 % (208)
Ladannut internettiin tai sosiaaliseen mediaan kommentin tai kuvan, joka koskee jotakin poliittista tai yhteiskunnallista asiaa	26,0 % (54)	41,3 % (86)	32,7 % (68)	100 % (208)
Kerännyt nimikirjoituksia (vetoamukseen)	5,8 % (12)	44,2 % (92)	50,0 % (104)	100 % (208)
Boikotoinut tai ostanut jotain tuotteita, eettisistä tai ympäristösyistä	43,3 % (90)	37,5 % (78)	19,2 % (40)	100 % (208)

Osallistunut muuhun mielenosoitukseen (kuin ilmastolakkoon)	15,9 % (33)	49,5 % (103)	34,6 % (72)	100 % (208)
Kirjoittanut kantaaottavia viestejä tai graffiteja seiniin	4,8 % (10)	16,3 % (34)	78,9 % (164)	100 % (208)
Osallistunut rakennusten, katujen tai muiden julkisten tilojen valatuksiin tai sulkemiseen	3,9 % (8)	16,3 % (34)	79,8 % (166)	100 % (208)
Rohkaissut vanhempiasi ottamaan selvää siitä, miten suomalainen yhteiskunta toimii	22,1 % (46)	38,5 % (80)	39,4 % (82)	100 % (208)
Rohkaissut vanhempiasi ottamaan selvää ympäristökysymyksistä	33,2 % (69)	37,5 % (78)	29,3 % (61)	100 % (208)
Rohkaissut ystäviäsi ottamaan selvää siitä, miten suomalainen yhteiskunta toimii	27,4 % (57)	39,9 % (83)	32,7 % (68)	100 % (208)
Rohkaissut ystäviäsi ottamaan selvää ympäristökysymyksistä	33,7 % (70)	38,0 % (79)	28,4 % (59)	100 % (208)
Ollut mukana järjestöissä	17,8 % (37)	45,7 % (95)	36,5 % (76)	100 % (208)
Ollut mukana poliittisten puolueiden nuorisojärjestöissä	5,8 % (12)	35,6 % (74)	58,7 % (122)	100 % (208)

Erot ilmastolakkoihin osallistuneiden ja osallistumattomien välillä eivät rahan lahjoittamisen ja tuotteiden ostamisen tai boikotoimisen eettisistä tai ympäristösyistä suhteen ole kovin suuria, mutta osallistuneiden keskuudessa nämä ovat noin 15 prosentilla olleet suosituimpia. Osallistuneista lähes kaksi kolmesta oli lahjoittanut rahaa itselleen yhteiskunnallista asiaa ajavan järjestön työn

tukemiseen ja osallistumattomistakin melkein puolet ($p>0,05$). Reilu puolet osallistuneista oli boikotoinut tai ostanut jotain tuotteita eettisistä tai ympäristösyistä, kun taas osallistumattomista näin oli tehnyt 40 prosenttia ($p>0,05$). Kyselyn useampaan avoimeen kysymykseen tuli vastauksia, joissa esimerkiksi boikoteilla koettiin olevan ilmastomielenosoituksia suurempi vaikutus ilmastomuutoksen vastaisessa taistelussa.

Myöskään poliittista tai yhteiskunnallista asiaa koskevien kommenttien tai kuvien lisäämisessä internettiin tai sosiaaliseen mediaan ei ole suuria eroja ($p>0,05$). Ilmastolakkoihin osallistuneista noin kolmasosa on näin tehnyt, noin kolmasosa saattaisi näin tehdä ja noin kolmasosa ei tekisi näin koskaan. Osallistumattomistakaan noin kolmasosa ei näin tekisi, mutta noin neljäsosa on taas ladannut kyseistä sisältöä internettiin tai sosiaaliseen mediaan. Kuten rahan lahjoittamisen ja tuotteiden boikotoinnin tai ostamisen eettisistä tai ympäristösyistä kohdalla, ei myöskään poliittista tai yhteiskunnallista asiaa koskevan kommentin tai kuvan lataaminen internettiin tai sosiaaliseen mediaan ole tilastollisesti merkittävästi riippuvainen siitä, onko henkilö osallistunut ilmastolakkoihin vai ei.

Vanhempien ja ystävien rohkaisu ympäristöasioista selvää ottamiseen taas olivat jo selkeämmin suositumpia kansainvälisiin ilmastolakkoihin osallistuneiden puolella. Vanhempiaan oli rohkaissut ottamaan selvää ympäristöasioista noin puolet osallistuneista, kun taas osallistumattomista näin oli tehnyt noin 29 prosenttia ($p<0,05$). Ystäviään taas oli rohkaissut jopa 58 prosenttia osallistuneista, mutta vain noin 27 prosenttia osallistumattomista ($p<0,01$). On siis todennäköisempää, että ilmastolakkoihin osallistuneet myös rohkaisevat lähipiiriään ottamaan selvää ympäristöasioista. Kuten sulkeissa olevista p-arvoista voidaan huomata, myös Khiin neliö -testi tukee riippuvuutta.

Sen sijaan kyselyyn vastanneista suuri enemmistö ei ole koskaan tehnyt eikä koskaan kirjoittaisi kantaaottavia viestejä tai graffiteja seiniin tai osallistua rakennusten, katujen tai muiden julkisten tilojen valtauksiin tai sulkemiseen. Nämä ovatkin osallistumiskustannuksiltaan selvästi suurempia, sillä esimerkiksi graffitien tekeminen on laitonta. Nuoret eivät myöskään olleet innostuneita liittymään poliittisten puolueiden nuorisojärjestöihin, noin 60 prosenttia vastaajista näki, ettei koskaan osallistuisi näiden toimintaan.

Vaikka vain noin 16 prosenttia kaikista vastaajista oli osallistunut muihin kuin ilmastolakkoihin, noin puolet vastaajista saattaisi kuitenkin osallistua muihin mielenosoituksiin. Ilmastolakkoihin osallistumattomista jopa puolet voisi osallistua mielenosoituksiin, mutta vain 11,5 prosenttia on

osallistunut, kuten alla oleva taulukko 4 havainnollistaa. Sen sijaan ilmastolakkoihin osallistuneista jopa vajaa kolmasosa on osallistunut myös muihin mielenosoituksiin, ja lähes puolet voisi osallistua. Toisin sanoen tähän kyselyyn osallistuneista ilmastolakkoilijoista voidaan sanoa ensikertalaisia olleen karkeasti kaksi kolmesta. Ilmastolakkomielenosoituksiin osallistuneet ovat siis todennäköisemmin osallistuneet myös muihin mielenosoituksiin ($p<0,05$).

Taulukko 4. Mielenosoitukset ja rintamerkit sekä ilmastolakkoihin osallistuminen, N=208

Muihin mielenosoituksiin osallistuminen				
	Olen tehnyt	En koskaan, mutta saattaisin tehdä	En koskaan, enkä tekisi	Yhteensä
Osallistunut vähintään yhteen ilmastolakkoon	32,6 % (14)	46,5 % (20)	20,9 % (9)	100 % (43)
Ei ole osallistunut ilmastolakkoihin	11,5 % (19)	50,3 % (83)	38,2 % (63)	100 % (165)
Kantaaottavan rintamerkin pitäminen				
	Olen tehnyt	En koskaan, mutta saattaisin tehdä	En koskaan, enkä tekisi	Yhteensä
Osallistunut vähintään yhteen ilmastolakkoon	18,6 % (8)	46,5 % (20)	34,9 % (15)	100 % (43)
Ei ole osallistunut ilmastolakkoihin	3,6 % (6)	47,9 % (79)	48,5 % (80)	100 % (165)

Kahtiajakoa taas oli kantaaottavan rintamerkin pitämisessä ja nimikirjoitusten keräämisessä vetoomukseen: noin puolet ei koskaan tekisi tätä ja toisaalta noin puolet voisi näin tehdä tai muutama prosentti onkin näin jo tehnyt. Taulukosta 4 voidaan nähdä, että noin puolet sekä ilmastolakkoihin osallistuneista että niihin osallistumattomista voisi pitää kantaaottavaa rintamerkkiä. Erot ovatkin suuremmat vastausten ääripäissä, siinä missä vajaa viidesosa ilmastolakkoihin osallistuneista on pitänyt kantaaottavaa rintamerkkiä, noin puolet ilmastolakkoihin osallistuneista ei näin tekisi koskaan. Ilmastolakkoihin osallistumattomat eivät siis todennäköisemmin pitäisi kantaaottavaa rintamerkkiä ($p<0,05$). He eivät myöskään

todennäköisemmin keräisi vetoomukseen nimikirjoituksia, sillä reilu puolet lakkoihin osallistumattomista vastasi, ettei näin koskaan tekisi ($p < 0,05$). Reilu puolet ilmastolakkoihin osallistuneista taas saattaisi näin tehdä, mutta osallistuneistakin reilu kolmasosa ei koskaan keräisi nimikirjoituksia.

Koska kyselytutkimuksen kohderyhmä koostuu yhdeksäsluokkalaisista ja lukion ensimmäisen ja toisen vuosikurssin oppilaista, ovat he kyselyn aikaan suurimmaksi osaksi alaikäisiä tai juuri täyttäneet 18 vuotta. Vastaajista ihan muutama oli syntynyt vuonna 2001 ja siten jo täysi-ikäinen, joten heistä osa on saattanut äänestää 2019 keväällä järjestetyissä eduskuntavaaleissa. Suurimmalla osaksi tämä kuitenkin on vielä vasta edessäpäin. Vastaajilta kysyttiin, äänestäisivätkö he seuraavissa vaaleissa, jos saisivat. Jopa 80 prosenttia äänestäisi presidentinvaaleissa ja kolme neljästä eduskuntavaaleissa. Vähiten äänestettäisiin varmasti europarlamenttivaaleissa, mutta niissäkin äänestäisi yli puolet vastaajista, ja yli kolmasosa saattaisi äänestää. Kaikissa vaaleissa ilmastolakkoihin osallistuneet äänestäisivät hieman ilmastolakkoon osallistumattomia todennäköisemmin, mutta tulokset eivät kuitenkaan ole Khiin neliö -testien mukaan tilastollisesti merkittäviä ($p > 0,05$).

Eniten ääniä vastaajilta saisi Vihreä liitto, jota äänestäisi reilu viidesosa kaikista vastaajista ja jopa yli kolmasosa ilmastolakkoihin osallistuneista. Toiseksi eniten ääniä saisi kyselyyn vastanneilta nuorilta Perussuomalaiset, jota äänestäisi reilu 15 prosenttia kaikista vastaajista ja reilu 16 prosenttia ilmastolakkoihin osallistumattomista. Ilmastolakkoihin osallistumattomista kuitenkin eniten ääniä saisi Vihreä liitto, jota äänestäisi 17 prosenttia heistä. Perussuomalaiset ja Vihreä liitto ovat siis ilmastolakkoon osallistumattomilla lähes rinnakkain suosituimmat puolueet. On kuitenkin huomioitava, että niin noin kolmasosa kaikista vastaajista kuin myös kolmasosa sekä ilmastolakkoihin osallistumattomista että osallistuneista ei osannut sanoa, mitä puoluetta äänestäisi. Puolueella ja ilmastolakkoihin osallistumisella ei ole tilastollisesti merkitsevää riippuvuutta ($p > 0,05$).

8.5. Perjantailakot ja lakkoihin osallistuminen tulevaisuudessa

Vähintään kerran kansainvälisiin ilmastolakkoihin osallistuneista myös noin kaksi kolmasosaa oli osallistunut vähintään kerran joka perjantai järjestettäviin koululakkoihin, kuten taulukko 5 osoittaa. Noin kolmasosa taas ei ollut osallistunut perjantaisiin koululakkoihin. He, jotka eivät olleet osallistuneet kansainvälisiin ilmastolakkoihin, pääosin eivät myöskään olleet osallistuneet

perjantaisiin koululakkoihin. Kansainvälisiin ilmastolakkoihin ja joka perjantaisiin koululakkoihin osallistumisen välinen riippuvuus on myös tilastollisesti merkittävä, Khiin neliö -testillä p-arvo on alle 0,001.

Taulukko 5. Kansainvälisiin ilmastolakkoihin ja joka perjantaisiin koululakkoihin osallistuminen

	Osallistunut vähintään kerran perjantailakkoihin	Ei ole osallistunut perjantailakkoihin	Yhteensä
Osallistunut vähintään yhteen kansainväliseen ilmastolakkoon	67,4 % (29)	32,6 % (14)	100,0 % (43)
Ei ole osallistunut ilmastolakkoihin	4,2 % (7)	95,8 % (172)	100,0 % (165)

Tutkimuskyselyyn vastanneilta kysyttiin myös osallistumista tuleviin kansainvälisiin ilmastolakkoihin ja perjantaisiin koululakkoihin. Kyselyn aikana oli tiedossa, että maaliskuussa 2020 oltiin järjestämässä seuraava kansainvälinen ilmastolakko, joka myös ilmoitettiin kyselyssä esimerkkinä. Hieman alle puolet vastaajista valitsi vaihtoehdon ”Ehkä” ja lähes saman verran ei ollut aikeissa osallistua tuleviin ilmastolakkoihin. Perjantaisin järjestettäviin koululakkoihin ei aikonut osallistua tulevaisuudessa reilu puolet vastaajista ja hieman alle 40 prosenttia vastaajista ei ollut osallistumisestaan varma (ehkä).

Eniten kansainvälisiin ilmastolakkoihin aikoo tulevaisuudessa osallistua odotetusti heistä, jotka ovat jo vähintään yhteen kansainväliseen ilmastolakkoon osallistuneet. Heistäkin kuitenkin vain vajaa kolmasosa ilmoitti aikovansa osallistua tulevaisuudessakin lakkoihin. Hieman yli puolet saattaisi ehkä osallistua tuleviin kansainvälisiin ilmastolakkoihin. Kiinnostavaa on kuitenkin se, että lähes puolet myös heistä, jotka eivät olleet osallistuneet ilmastolakkoihin, vastasi ehkä voivansa tulevaisuudessa osallistua kansainvälisiin ilmastolakkoihin. Noin puolet heistä, jotka eivät olleet osallistuneet ilmastolakkoihin, ei myöskään niihin aikonut tulevaisuudessakaan osallistua. Ilmastolakkoihin aikaisemmin osallistumisella ja aikomuksella osallistua niihin tulevaisuudessa on kuitenkin tilastollisesti merkitsevä yhteys ($p < 0,001$).

Joka perjantaisiin koululakkoihin osallistujia sen sijaan on tulevaisuudessakin vähemmän. Kansainvälisiin ilmastolakkoihin vähintään kerran osallistuneista hieman yli puolet saattaisi osallistua tulevaisuudessa perjantain koululakkoihin, ja vajaa 30 prosenttia ei aio osallistua. Kansainvälisiin ilmastolakkoihin osallistumattomistakin noin 62 prosenttia ei aio tulevaisuudessa osallistua perjantailakkoihin, mutta noin 35 prosenttia voisi ehkä osallistua. Ilmastolakkoon aikaisemmin osallistumisella ja perjantailakkoihin tulevaisuudessa osallistumisella on myös tilastollisesti merkitsevä yhteys ($p < 0,001$).

Heistäkin, jotka olivat osallistuneet aikaisemmin perjantaisiin koululakkoihin, vain neljäsosa ilmoitti, että aikoo tulevaisuudessakin osallistua niihin ($p < 0,001$). Tässäkin eniten on kuitenkin ”ehkä”-vastauksia, 56 prosenttia. Jopa vajaa viidesosa osallistuneistakin vastasi, ettei aio osallistua tulevaisuudessa perjantaisiin koululakkoihin. Perjantain koululakkoihin aikaisemmin osallistumattomista 62,2 prosenttia ei myöskään tulevaisuudessa aio osallistua niihin. Toisaalta hieman yli kolmasosa koululakkoihin osallistumattomista saattaisi osallistua tuleviin perjantaisiin koululakkoihin.

8.6. Julkisuus ja osallistumisen ja osallistumattomuuden syyt

Sekä ilmastolakkoon osallistuneille että siihen osallistumattomille esitettiin myös erilaisia väittämiä perinteisemmän median uutisten ja sosiaalisen median vaikutuksesta osallistumiseen tai osallistumattomuuteen. Tällä pyrittiin siis selvittämään erilaisten median ja sosiaalisen median julkisuuksien vaikutusta paitsi osallistumiseen tai osallistumattomuuteen, myös yleisemmin ilmastoliikehdintään. Alla olevassa taulukossa 6 on esitetty vastaajien arvioita aiheen seuraamiseen eri julkisuuden areenoilla koskevien väittämien vaikutuksesta heidän osallistumiseensa.

Taulukko 6. Kuinka paljon seuraavat väittämät vaikuttivat siihen, että osallistuit / et osallistunut ilmastolakkoon? N= 208

	Ei lainkaan	Jonkin verran	Paljon	Erittäin paljon	Yhteensä
Televisiouutiset* Greta Thunbergin aloittamista ilmastolakoista	57,7 % (120)	30,8 % (64)	9,1 % (19)	2,4 % (5)	100 % (208)
Sanomalehtiutiset ** Greta Thunbergin aloittamista ilmastolakoista	65,4 % (136)	26,0 % (54)	7,2 % (15)	1,4 % (3)	100 % (208)
Televisiouutiset* ilmastonmuutokseen liittyen	48,6 % (101)	32,2 % (67)	14,9 % (31)	4,3 % (9)	100 % (208)
Sanomalehtiutiset** ilmastonmuutokseen liittyen	59,1 % (123)	24,0 % (50)	13,0 % (27)	3,9 % (8)	100 % (208)
Muut artikkelit ilmastonmuutokseen liittyen	54,3 % (113)	30,8 % (64)	10,1 % (21)	4,8 % (10)	100 % (208)
Blogikirjoitukset ilmastonmuutokseen liittyen	81,7 % (170)	13,5 % (28)	2,4 % (5)	2,4 % (5)	100 % (208)
Podcastit ilmastonmuutokseen liittyen	79,8 % (166)	13,0 % (27)	5,3 % (11)	1,9 % (4)	100 % (208)
Sosiaalinen media yleisesti	37,5 % (78)	29,8 % (62)	24,0 % (50)	8,7 % (18)	100 % (208)
Aiheen seuraaminen Instagramissa	57,7 % (120)	25,5 % (53)	11,1 % (23)	5,8 % (12)	100 % (208)
Aiheen seuraaminen TikTokissa	79,8 % (166)	10,6 % (22)	6,7 % (14)	2,9 % (6)	100 % (208)

Aiheen seuraaminen YouTubessa	58,7 % (122)	25,0 % (52)	13,5 % (28)	2,9 % (6)	100 % (208)
Aiheen seuraaminen Twitterissä	83,2 % (173)	11,1 % (23)	3,8 % (8)	1,9 % (4)	100 % (208)
Aiheen seuraaminen muissa sosiaalisen median kanavissa	57,7 % (120)	32,2 % (67)	5,8 % (12)	4,3 % (9)	100 % (208)
Greta Thunbergin Instagram	80,3 % (167)	14,4 % (30)	3,9 % (8)	1,4 % (3)	100 % (208)
Atte Ahokkaan Instagram	90,4 % (188)	7,2 % (15)	1,0 % (2)	1,4 % (3)	100 % (208)
Poliitikkojen / puolueiden Instagram	80,3 % (167)	12,5 % (26)	4,8 % (10)	2,4 % (5)	100 % (208)

*mukaan lukien uutistoimistojen internetsivut, **mukaan lukien digitaaliset versiot

Kuten taulukosta 6 voidaan nähdä, kaikissa väittämässä korkeimmat frekvenssiluvut ovat ”Ei lainkaan” -kategoriassa. Etenkään blogikirjoitukset tai podcastit ilmastonmuutokseen liittyen, aiheen seuraaminen TikTokissa tai Twitterissä, sekä Greta Thunbergin, Atte Ahokkaan tai poliitikkojen / puolueiden Instagram-tilien seuraaminen eivät suurella enemmistöllä ole vaikuttaneet lainkaan heidän osallistumiseensa/osallistumattomuuteensa. Sen sijaan televisiouutiset (mukaan lukien uutistoimistojen internetsivut) ilmastonmuutokseen liittyen ovat vaikuttaneet vähintään jonkin verran hieman yli puolella vastaajista kansainvälisiin ilmastolakkoihin osallistumiseen tai osallistumattomuuteen. Noin kymmenen prosenttia harvemalle on ollut vaikutusta itse ilmastoliikkeistä uutisoiminen televisiossa. Sanomalehtiartikkelit ilmastonmuutokseen liittyen ovat vaikuttaneet noin 40 prosentilla ilmastonmuutokseen osallistumiseen tai osallistumattomuuteen. Hieman enemmän vaikutusta näyttää olevan muilla aiheeseen liittyvillä artikkeleilla.

Eniten osallistumiseen tai osallistumattomuuteen näyttää kuitenkin vaikuttaneen esitetyistä väittämistä sosiaalinen media yleisesti. Se on vaikuttanut osallistumiseen tai osallistumattomuuteen vähintään jonkin verran yli 60 prosentilla kyselyyn vastanneista. Noin kolmasosalla se on vaikuttanut paljon tai erittäin paljon. Vaikka TikTok ja Twitter eivät olleet nuorilla vaikuttaneet osallistumiseen tai osallistumattomuuteen, aiheen seuraaminen Instagramissa ja YouTubessa on

noin neljäsosalle vaikuttanut jonkin verran ja noin 17 prosentille vähintään paljon. Lähes kolmasosalle aiheen seuraaminen myös muissa sosiaalisen median kanavissa oli vaikuttanut jonkin verran osallistumiseen tai osallistumattomuuteen.

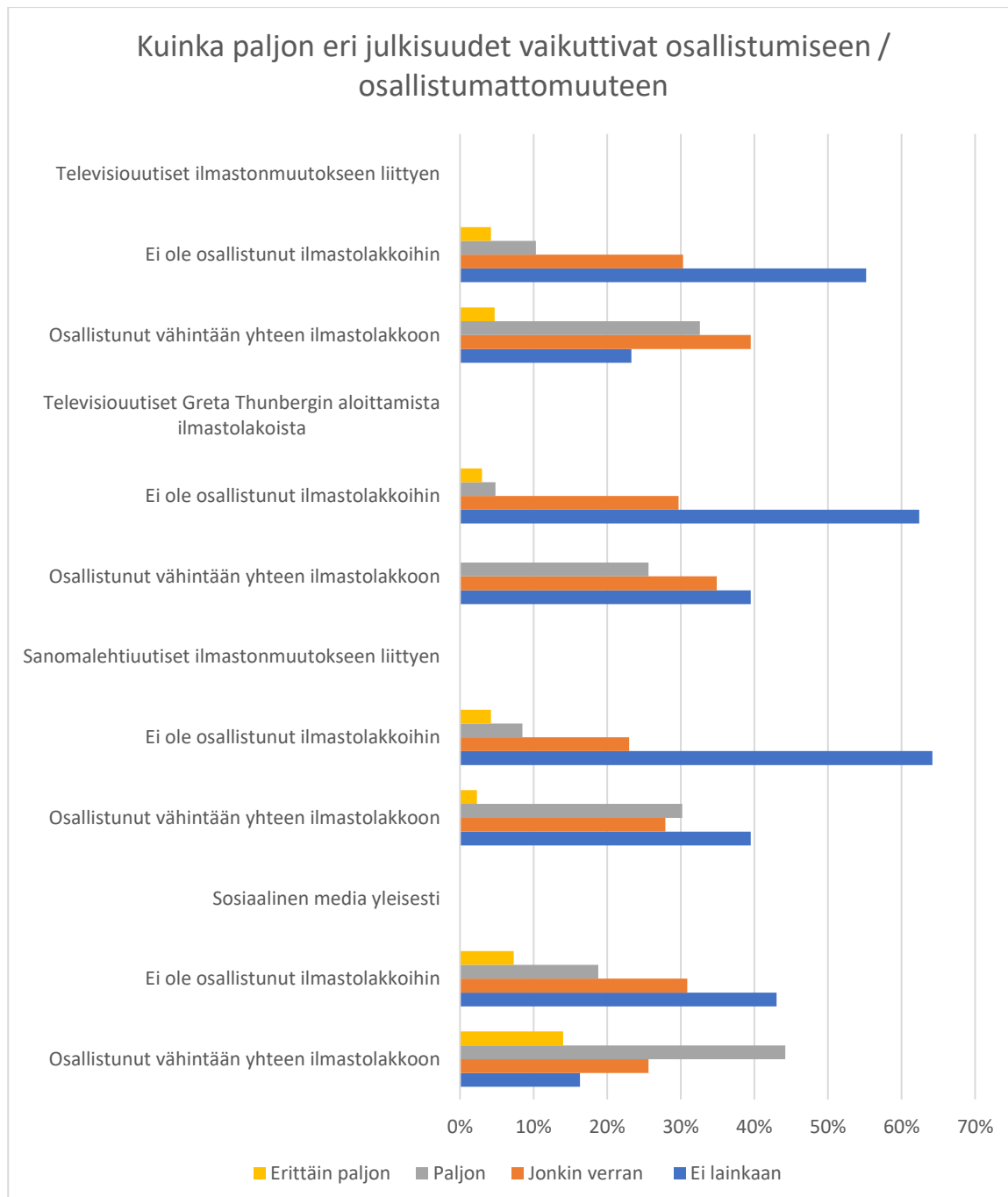
Eniten vaikuttaneiden julkisuuksia koskevien väittämien osalta tarkasteltiin vielä ristiintaulukoinnin ja khiin neliö -testin avulla tarkemmin niiden yhteyksiä ja riippuvuuksia kansainvälisiin ilmastolakkoihin osallistumiseen tai osallistumattomuuteen. Kuviossa 6 on havainnollistettu pylväsdiagrammeihin jakaumia. Kuviosta voidaan huomata, että eniten ilmastolakkoihin osallistuneilla oli vaikuttanut televisiouutiset ilmastonmuutoksesta sekä aiheen seuraaminen sosiaalisessa mediassa yleisesti.

Kansainvälisiin ilmastolakkoihin vähintään kerran osallistuneista ilmastonmuutosta koskevat televisiouutiset olivat noin 77 prosentilla vaikuttanut vähintään jonkin verran, ja jopa noin kolmasosalla paljon. Sen sijaan televisiouutiset ilmastonmuutokseen liittyen olivat noin 45 prosentilla vaikuttaneet osallistumattomuuteen vähintään jonkin verran. Voidaan siis sanoa, että ilmastonmuutokseen liittyvillä televisiouutisilla on ollut todennäköisesti vaikutusta ilmastolakkoihin osallistumiseen ja toisaalta myös osallistumattomuuteen. Khiin neliö -testillä p-arvo on alle 0,001, ilmastonmuutokseen liittyvien televisiouutisten ja osallistumisen välinen riippuvuus on siis myös tilastollisesti merkittävä.

Myös televisiouutiset Greta Thunbergin aloittamista ilmastolakoista ovat vaikuttaneet enemmän kansainvälisiin ilmastolakkoihin osallistuneilla kuin niihin osallistumattomilla. Vähintään kerran kansainvälisiin ilmastolakkoihin osallistuneista noin 60 prosentilla televisiouutiset ilmastolakoista olivat vaikuttaneet osallistumiseen vähintään jonkun verran, viidesosalla paljon. Lakkoihin osallistumattomilla sen sijaan se on osallistumattomuuteen vaikuttanut alle 40 prosentilla. Televisiouutisointi ilmastolakoista on vaikuttanut siis enemmän ilmastolakkoihin osallistumiseen kuin niihin osallistumattomuuteen. Tämä on myös yleistettävissä, sillä Khiin neliö -testillä p-arvo on alle 0,001.

Tämän kanssa linjassa on myös sanomalehtiutisointi (mukaan lukien digitaaliset versiot) ilmastonmuutokseen liittyen, kuten kuviosta 6 voidaan havaita. Myös sanomalehtiutisointi vaikutti noin 60 prosentilla ilmastolakkoihin osallistuneista vähintään jonkin verran siihen, että he olivat osallistuneet ilmastolakkoihin. Noin kolmasosalla osallistuneista ilmastonmuutokseen liittyvä sanomalehtiutisointi on vaikuttanut osallistumiseen paljon tai erittäin paljon. Ilmastolakkoihin

osallistumattomilla se taas ei juurikaan ole vaikuttanut osallistumattomuuteen – lähes kahdella kolmesta se ei vaikuttanut siihen lainkaan. Ilmastomuutoksesta sanomalehtiutisointi on vaikuttanut siis todennäköisemmin ilmastolakkoihin osallistumiseen. Tulosta voidaan pitää myös tilastollisesti merkittävänä, sillä p-arvo on alle 0,01.

Kuvio 6. Ilmastomuutosliik ehdintään liittyvien eri julkisuuksien vaikutus osallistumiseen tai osallistumattomuuteen, N=208 (% osallistujista)

Ilmastolakkoihin osallistumattomuuteen ei voida sanoa vaikuttaneen myöskään Thunbergin aloittamista ilmastolakoista uutisoinnin sanomalehdissä. Reilulla kahdella kolmasosalla tämä ei ole lainkaan vaikuttanut siihen. Se ei myöskään ole vaikuttanut osallistumiseen lähes 60 prosentilla ilmastolakkoihin osallistuneista. Tämä poikkeaa siis siitä, miten ilmastolakoista uutisointi televisiossa on vaikuttanut osallistujiin.

Kuviosta 6 voidaan nähdä, miten sosiaalinen media yleisesti on yksi vaikuttavimmista väittämistä. Vähintään kerran ilmastolakkoihin osallistuneilla sosiaalinen media yleisesti on vaikuttanut vähintään jonkin verran jopa noin 84 prosentilla. Yli puolella se oli vaikuttanut paljon tai erittäin paljon. Sen sijaan niillä, jotka eivät olleet osallistuneet ilmastolakkoihin sosiaalinen media yleisesti ei ollut lainkaan vaikuttanut osallistumattomuuteen 43 prosentilla. Noin 31 prosentilla se oli vaikuttanut jonkin verran. Vajaalla viidesosalla sosiaalinen media oli kuitenkin vaikuttanut osallistumattomuuteen paljon. Khiin neliö -testin mukaan kansainvälisiin ilmastolakkoihin osallistumisella tai osallistumattomuudella ja sosiaalisella medialla yleisesti onkin tilastollisesti merkittävä riippuvuus ($p < 0,001$).

Kyselyn aikaan 2020-luvun alussa suosituimpia sosiaalisen median kanavia lienevät nuorten keskuudessa jo 10 vuotta suosiossa ollut kuvapalvelu Instagram, sekä uusimpana 2019 suosioon noussut videopalvelu TikTok. Videopalvelu TikTok on tunnettu enimmäkseen tanssivideoista, mutta palvelusta löytyy myös ilmastonmuutokseen, sekä Fridays For Future – ja muihin ilmastoliikkeisiin liittyvillä aihetunnisteilla sisältöä. Kyselytutkimuksen vastaustilanteissa ”Aiheen seuraaminen TikTokissa” -väittämä aiheutti kuitenkin useammassa luokassa epäuskoisia naurahduksia ääneen. Myös videopalvelu YouTube on ollut nuorten suosiossa ja ammatikseen videoita tekevien tubettajien määrä on ollut kasvussa 2010-luvulla.

Avoimessa kysymyksessä ilmastoliikkeeseen liittyvän sisällön (kuten tilien tai hashtagien, eli aihetunnisteiden) seuraamisesta sosiaalisessa mediassa esille nousivatkin etenkin Instagram ja YouTube, jotka tosiaan nousivat eniten eritellyistä sosiaalisen median kanavista suosioon vaikuttajina myös väittämien kohdalla. Greta Thunbergin Instagram-, Twitter- ja Facebook- tilien lisäksi mainintoja saavat esimerkiksi WWF, Greenpeace ja Elokapina, sekä Leonardo DiCaprion Instagram-tilit ja tubettajat. Lisäksi Vihreiden ja muiden hallituspuolueiden ja näiden ministerien sosiaalisen median tilit ovat nuorilla seurannassa. Eniten seuraamiseen liittyvistä vastauksista nousee kuitenkin esille yleisesti ilmastonmuutokseen liittyvien aiheiden ja tilien seuraaminen. Toiseksi näkyy, että liikkeiden Instagram-tilejä ei välttämättä seurata, mutta seurataan henkilöitä,

jotka ovat asian puolesta ja julkaisevat siihen liittyvää sisältöä. Lisäksi voidaan seurata ilmastonmuutoksesta tai ilmastoliikkeestä sisältöä julkaisevia tilejä, mutta se ei ole kuitenkaan välttämättä pääsyy heidän seuraamiseensa: *”En seuraa ketään vain siksi, että he puhuvat ilmastonmuutoksesta. Seuraan kuitenkin esimerkiksi Instagramissa henkilöitä, jotka joskus tuovat aiheen esille.”* Aihetta seurataan siis muiden kautta, eikä välttämättä tarkoituksella.

Yli puolet vastaajista kuitenkin eivät seuraa millään lailla ilmastoliikkeeseen liittyvää sisältöä sosiaalisessa mediassa. Useampi mainitsee kuitenkin siitä, että vaikka aihetta ei varsinaisesti seuraisi, siihen liittyvää sisältöä tulee paljon vastaan: *”En seuraa mitään tiettyjä, koska aiheesta jaetaan paljon juttuja, joten käytännössä näkee sisältöä väkisinkin.”* Aihetta ei siis välttämättä varsinaisesti seurata, mutta siihen liittyviä juttuja, kuvia ja videoita luetaan ja katsotaan satunnaisesti, silloin, kun sitä tulee vastaan: *”En oikeastaan, mutta saatan uppoutua lukemaan aiheesta, jos osuu kohdalle.”*

Nuoret siis näyttävätkin tunnistavan sen, että aiheeseen liittyvä sisältö leviää nopeasti sosiaalisessa mediassa. Hei eivät kuitenkaan välttämättä ajattele sitä, että ilmastonmuutoksen vastaisen taistelun puolesta puhuvat yksityiset henkilöt ovat myös osa liikettä. Toisaalta kaikki eivät myöskään usko sosiaalisella medialla olevan merkitystä ilmastonmuutoksen torjumisessa:

”Seuraan Instagramissa välillä ilmastonmuutokseen liittyviä tapahtumia. En koe, että sosiaalisessa mediassa hehkuttaminen vaikuttaa ilmastonmuutoksen pysäyttämiseen. Konkreettiset teot kuten kierrättäminen ja ekologinen matkustaminen on mielestäni tärkeämpää.”

Myös viimeisessä kysymyksessä, jossa nuorille annettiin mahdollisuus vapaasti kertoa mietteitään koskien ilmastonmuutosta, heijastui joissain vastauksissa myös edellisestä vastauksesta aistittavissa oleva kyllästyneisyys tai yleisesti ottaen negatiivinen kuva sosiaalisen median hyödyntämisestä ilmastoliikkeen julkisuuden areenana. Ilmastonmuutoksesta puhumista sosiaalisessa mediassa pidettiin yliampuvana. Myös yleisesti median koettiin ”vetävän överiksi” koko ilmastonmuutoskeskustelun. Puhumisen sijaan kaivattaisiinkin konkreettisia tekoja ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi.

Sosiaalisella medialla on toisaalta merkitystä myös ilmastolakkojen jälkimainingeissa. Vaikka aiheen seuraaminen eri sosiaalisen median kanavissa ei olisikaan vaikuttanut siten, että nuori olisi sen perusteella päättänyt osallistua tai jättää osallistumatta ilmastolakkoihin, voi lakoista leviävillä

kuvilla ja videoilla olla merkitystä vielä lakon jälkeenkin. Eräs vastaajista kertoi avoimessa vastauksessaan siihen, miksi ei osallistunut ilmastolakkoon, että ei ollut tiennyt liikkeistä ennen kuin oli nähnyt tapahtuma-aikaan julkaisuja lakoista sosiaalisessa mediassa.

Kyselyssä tiedusteltiin myös seuraavatko nuoret ilmastoliikkeen vastaista sisältöä sosiaalisessa mediassa. Myös tähän oli avoin vastauskenttä, johon vastaajat saivat omin sanoin kertoa esimerkiksi seuraamistaan aiheutunnisteista ja tileistä. Yli 180 vastaajaa ilmoitti, ettei seuraa minkäänlaista aiheeseen liittyvää sisältöä sosiaalisessa mediassa. Muutamat vastasivat seuraavansa ilmastoliikkeen vastaista sisältöä Instagramissa ja Twitterissä, yksittäisiä mainintoja saivat lisäksi Yhdysvaltain presidentti Trump, Ylilauta ja Perussuomalaisten sosiaalisen median tilit.

Vaikka suurin osa ilmoitti yksikantaan, ettei seuraa aiheeseen liittyvää sisältöä, muutamat vastaajat perustelivat tätä esimerkiksi sillä, että kokivat ilmastonmuutoksen laajuisen asian vastustamisen olevan vastuutonta. Toisaalta myös yksi vastaajista näki tällaisetkin näkemykset tarpeellisena: *”Twitterissä seuraan monia ilmastonmuutosdenialisteja, ja ilmastohysterikoita. Aiheen tarkastelu kokonaisuudessaan antaa paremman kuvan kuin yksipuolinen mielipide.”* Lisäksi mainittiin ilmastoliikkeen vastaisiin kommentteihin törmääminen esimerkiksi Twitterissä ja Instagramissa.

Tutkimuskyselyyn osallistuneille nuorille esitettiin seuraavaksi väittämiä, joiden tarkoituksena oli kartoittaa heidän itsensä osallistumista julkiseen keskusteluun. Väittämät käsittelivät ilmastolakkoihin tai ilmastonmuutokseen sekä perinteiseen elämäntapaan, jonka avattiin tarkoittavan esimerkiksi lihan syöntiä ja yksityisautoilua) liittyvän sisällön itse lisäämistä tai jakamista sosiaalisessa mediassa ja paikallislehtien mielipideosastolle kirjoittamista. Epähuomiossa vastausvaihtoehdoista oli unohtunut alun perin vaihtoehto ”Ei mikään näistä”, joka lisättiin vasta sen jälkeen, kun Vaisaaren ja Armfeltin yläkoulujen kyselytutkimukset oli jo tehty. Vasta Puolalan yläkoulussa kyselytilanteessa eräs vastaaja antoi tämän vastausvaihtoehdon puuttumisesta palautetta, jolloin se lisättiin sinne välittömästi. ”Ei mikään näistä” -vaihtoehto oli lopulta vastausvaihtoehdoista suosituin, noin 45 prosenttia vastaajista ei siis millään lailla osallistunut ilmastonmuutoskeskusteluun eri medioiden julkisuuksissa. Luku saattaisi tosin olla todellisuudessa vielä korkeampi, mikäli se olisi ollut myös Vaisaaren ja Armfeltin yläkoulujen oppilaiden valittavissa. Joka tapauksessa ”Ei mikään näistä” -vaihtoehto on kerännyt vastauksia noin puolelta sekä ilmastolakkoihin osallistuneilta että niihin osallistumattomilta.

Noin viidesosa kyselyyn vastanneista on jakanut muiden lisäämää sisältöä liittyen ilmastolakkoihin tai ilmastomuutokseen sosiaalisessa mediassa eteenpäin. Ilmastolakkoihin vähintään kerran osallistuneista noin 40 prosenttia oli jakanut ilmastolakkoihin tai ilmastomuutokseen liittyvää sisältöä eteenpäin, mutta toisaalta vajaa viidesosa ilmastolakkoihin osallistumattomista oli myös tehnyt tätä.

8.7. Logistinen regressioanalyysi

Ristiintaulukointien tarkastelun jälkeen aineistoa on analysoitu logistisen regressioanalyysin avulla. Sillä on pyritty selvittämään miten teorioiden, aikaisemman tutkimuksen ja ristiintaulukoinnin perusteella keskeisiksi todetut eri seikat ovat vaikuttaneet nuorten osallistumiseen kansainvälisiin ilmastolakkoihin. Selitettävänä muuttujana on siis henkilön osallistuminen kansainvälisiin ilmastolakkoihin. Selittävät muuttujat on jaettu neljään eri ryhmään, joiden vaikutusta testataan eri malleissa.

Log likelihood -arvo pienenee koko ajan uusia ryhmiä lisättäessä, joten mallin voidaan todeta sopivan aineistoon. Nagelkerken R^2 -kerroin taas suurenee jokaisen blokin jälkeen. Viimeisen blokin jälkeen Nagelkerken R^2 , eli pseudoselitysarvo on 0,594. Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirjan mukaan väliltä 0-1 arvoja saava Nagelkerken R^2 viittaa korkeampaan selityssasteeseen, mitä lähempänä arvoa 1 ollaan.

Ensimmäinen ryhmä koostuu sosiodemografisista muuttujista, ja se sisältää sukupuolen, nuoren koulun sijainnin jaolla Turussa vai Turun ulkopuolella sekä nuoren nykyisen koulutusasteen jaolla peruskoulu ja lukio. Sukupuolen osalta tarkastellaan tyttöjä ja poikia. Vaihtoehdon muu valinnoita oli vain kolme prosenttia vastaajista, joten muu-sukupuoliset on poistettu logistisesta regressioanalyysistä, jotteivät ne vääristäisi tulosta.

Taulukosta 7. voidaan huomata, että sosiodemografisilla muuttujilla on vaikutusta kansainvälisiin ilmastolakkoihin osallistumisen todennäköisyyteen. Peruskoululaisilla on lähes kolminkertainen todennäköisyys osallistua kansainvälisiin ilmastolakkoihin verrattuna lukiolaisiin. Erityisesti vaikutusta on kuitenkin koulun sijainnilla. Turun kouluissa opiskelevilla nuorilla on yli 13-kertainen todennäköisyys osallistua kansainvälisiin ilmastolakkoihin Turun ulkopuolisissa kouluissa opiskeleviin verrattuna. Tämä heijastelee myös ristiintaulukoinnin sekä avoimien vastauksien tuloksia. Avoimissa vastauksissa kysymykseen ilmastolakkoihin osallistumattomuuden syistä

viitattiinkin siihen, että ilmastolakkoihin olisi pitänyt matkustaa bussilla, minkä koettiin vähentävän halua osallistua.

Taulukko 7. Malli 1: Sosiodemografisten muuttujien vaikutus kansainvälisiin ilmastolakkoihin osallistumisen todennäköisyyteen. Nagelkerke R^2 0,186

Todennäköisyys että on osallistunut ilmastolakkoihin	Ristitulo- suhde- kerroin (B)	Tilastollinen merkitsevyys (Sig.)	Ristitulosuhde (Exp(B))	95 % luottamusväli alin (Exp(B))	95 % luottamusväli ylin (Exp(B))
Sukupuoli (suhteessa poikiin)					
Tytöt	0,104	0,789	1,110	0,516	2,387
Koulutusaste (suhteessa lukiolaisiin)					
Peruskoululaiset	1,091	0,008	2,979**	1,327	6,687
Koulun sijainti (suhteessa Turun ulkopuolisiin kouluihin)					
Turun koulut	2,611	0,000	13,608***	4,172	44,382

* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$

Toisessa mallissa on poliittinen kiinnostuneisuus, jota ilmentävät kysymykset ”Jos saisit, äänestäisitkö seuraavissa eduskuntavaaleissa?”, ”Mitä puoluetta äänestäisit?” ja ”Oletko tehnyt seuraavia asioita?: Boikotoinut tai ostanut jotain tuotteita, eettisistä tai ympäristösyistä?”.

Puoluekysymykseen on valittu mukaan nykyiset eduskuntapuolueet, sekä vaihtoehdot muu ja en osaa sanoa. Jopa kolmasosa vastaajista vastasi, ettei osaa sanoa, mitä puoluetta äänestäisi. Koska eos-vastausten lukumäärä on niin merkittävä, on se yleisestä tavasta poiketen päätetty pitää mukana myös logistisessa regressiossa. Kyselyiden aikana kävi myös ilmi, että yhdeksäsluokkalaisten opetussuunnitelmassa puolueet ovat vasta keväämmällä. Puolueet eivät siis vielä ole tuttuja

peruskoululaisille vastaajille opetuksen kautta, mutta toki niistä on voinut muodostua heille kuva esimerkiksi median tai kotikasvatuksen perusteella.

Taulukko 8. Malli 2: Poliittisen kiinnostuksen vaikutus kansainvälisiin ilmastolakkoihin osallistumisen todennäköisyyteen. Nagelkerke R^2 0,310.

Todennäköisyys, että on osallistunut ilmastolakkoihin	Ristitulo- suhde- kerroin (B)	Tilastollinen merkitsevyys (Sig)	Ristitulosuhde (Exp(B))	95 % luottamus- väli alin	95 % luottamus- väli ylin
Sukupuoli (suhteessa poikiin)					
Tytöt	-0,338	0,477	0,713	0,281	1,809
Koulutusaste (suhteessa lukiolaisiin)					
Peruskoululaiset	1,025	0,029	2,786*	1,111	6,989
Koulun sijainti (suhteessa Turun ulkopuolisiin kouluihin)					
Turun koulut	2,917	0,000	18,479***	4,423	77,198
Äänestäminen seuraavissa eduskuntavaaleissa, jos saisivat äänestää (suhteessa heihin, jotka eivät äänestäisi)					
Äänestäisivät	0,786	0,561	2,195	0,155	31,113
Ehkä äänestäisivät	0,828	0,554	2,289	0,148	35,519
Suhteessa heihin, jotka eivät tiedä,					

mitä puoluetta äänestäisivät, jos saisivat äänestää					
SDP:tä äänestävät	-0,163	0,858	0,850	0,142	5,076
Perussuomalaisia äänestävät	-0,406	0,594	0,667	0,150	2,957
Kokoomusta äänestävät	-2,452	0,039	0,086*	0,008	0,887
Keskustaa äänestävät	-20,093	0,999	0,000	0,000	.
Vihreitä äänestävät	0,570	0,246	1,769	0,675	4,635
Vasemmistoliittoa äänestävät	0,217	0,819	1,242	0,193	8,015
RKP:tä äänestävät	0,635	0,690	1,888	0,083	43,097
KD:ta äänestävät	-20,057	1,000	0,000	0,000	.
Muuta puoluetta äänestävät	-19,961	0,999	0,000	0,000	.
Boikotointi (suhteessa en koskaan, enkä tekisi)					
Olen tehnyt	-0,870	0,323	0,419	0,075	2,352
En koskaan, mutta saattaisin	-1,115	0,185	0,328	0,063	1,704

*p<0,05, **p<0,01, ***p<0,001

Lisättäessä toinen ryhmä poliittisen kiinnostuksen vaikutuksesta todennäköisyyteen osallistua kansainvälisiin ilmastolakkoihin koulutusasteen vaikutus laskee, mutta sen sijaan koulun sijainnin vaikutus kasvaa. Tutkittaessa itse poliittisen kiinnostuksen mittareiden vaikutusta, voidaan sen sijaan nähdä taulukosta 8, että mikäli saisivat, seuraavissa eduskuntavaaleissa äänestävät ja ehkä äänestävät osallistuisivat hieman yli kaksi kertaa todennäköisemmin kansainvälisiin ilmastolakkoihin kuin seuraavissa eduskuntavaaleissa äänestämättömät. Nämä eivät kuitenkaan ole tilastollisesti merkitseviä, joten riski tämän todennäköisyyden toteutumiseen on suurempi.

Puolueiden suhteen erot eivät ole suuria. Vihreitä ja RKP:tä saadessaan äänestävät osallistuisivat hieman todennäköisemmin ilmastolakkoihin verrattuna heihin, jotka eivät osaa sanoa äänestämäänsä puoluetta, mutta kummankaan osallistumistodennäköisyys ei ole tilastollisesti merkitsevä. Sen sijaan tilastollisesti merkitsevää on kokoomusta saadessaan äänestävien todennäköisyys ilmastolakkoihin osallistumiseen suhteessa eos-vastaajiin. Tässä tapauksessa tosin eos-vastaajat osallistuisivat todennäköisemmin ilmastolakkoihin kuin he, jotka äänestäisivät kokoomusta, mikäli saisivat äänestää.

Kolmas ryhmä edustaa julkisuutta. Siihen on valittu osallistumiseen tai osallistumattomuuteen vaikuttaneista väittämistä televisiouutiset ilmastonmuutokseen liittyen, sosiaalinen media yleisesti ja aiheen seuraaminen Instagramissa.

Taulukko 9. Malli 3: Julkisuuden vaikutus todennäköisyyteen osallistua kansainvälisiin ilmastolakkoihin. Nagelkerke χ^2 0,479.

Todennäköisyys, että on osallistunut ilmastolakkoihin	Ristitulo- suhde- kerroin (B)	Tilastollinen merkitsevyys (Sig)	Ristitulosuhde (Exp(B))	95 % luottamus- väli alin	95 % luottamus- väli ylin
Sukupuoli (suhteessa poikiin)					
Tytöt	-0,694	0,219	0,499	0,165	1,511
Koulutusaste (suhteessa lukiolaisiin)					
Peruskoululaiset	1.796	0,003	6,025**	1,832	19,813
Koulun sijainti (suhteessa Turun ulkopuolisiin kouluihin)					
Turun koulut	3,609	0,000	36,920***	6,767	201,433
Äänestäminen seuraavissa					

eduskuntavaaleissa, jos saisivat äänestää (suhteessa heihin, jotka eivät äänestäisi)					
Äänestäisivät	0,555	0,705	1,742	0,099	30,649
Ehkä äänestäisivät	1,099	0,461	3,002	0,161	55,820
Suhteessa heihin, jotka eivät tiedä, mitä puoluetta äänestäisivät, jos saisivat äänestää					
SDP:tä äänestävät	-0,749	0,477	0,473	0,060	3,727
Perussuomalaisia äänestävät	-0,716	0,399	0,489	0,093	2,578
Kokoomusta äänestävät	-2,883	0,030	0,056*	0,004	0,759
Keskustaa äänestävät	-21,032	0,999	0,000	0,000	.
Vihreitä äänestävät	0,104	0,865	1,110	0,336	3,666
Vasemmistoliittoa äänestävät	0,402	0,724	1,495	0,160	13,950
RKP:tä äänestävät	1,127	0,488	3,088	0,128	74,622
KD:ta äänestävät	-18,876	1,000	0,000	0,000	.
Muuta puoluetta äänestävät	-19,078	0,999	0,000	0,000	.
Boikotointi (suhteessa en koskaan, enkä tekisi)					
Olen tehnyt	-1,202	0,230	0,301	0,042	2,140
En koskaan, mutta saattaisin	-1,538	0,093	0,215	0,036	1,294

Suhteessa heihin, joihin ilmastonmuutosta koskevat tv-uutiset vaikuttivat erittäin paljon					
Ei lainkaan	0,232	0,845	1,261	0,124	12,869
Jonkin verran	1,235	0,260	3,438	0,400	29,514
Paljon	2,461	0,034	11,713*	1,211	113,337
Suhteessa heihin, joihin sosiaalinen media yleisesti on vaikuttanut erittäin paljon					
Ei lainkaan	-1,184	0,294	0,306	0,034	2,796
Jonkin verran	-0,707	0,478	0,493	0,070	3,468
Paljon	0,173	0,832	1,189	0,240	5,892
Suhteessa heihin, joihin Instagram on vaikuttanut erittäin paljon					
Ei lainkaan	-1,222	0,258	0,295	0,035	2,449
Jonkin verran	-1,332	0,209	0,264	0,033	2,108
Paljon	-1,409	0,177	0,244	0,032	1,894

*p<0,05, **p<0,01, ***p<0,001

He, joiden kansainvälisiin ilmastolakkoihin osallistumiseen tai osallistumattomuuteen vaikuttivat ilmastonmuutosta koskevat tv-uutiset paljon, osallistuvat melkein 12 kertaa todennäköisemmin kansainvälisiin ilmastolakkoihin verrattuna heihin, joilla ne vaikuttivat erittäin paljon, kuten taulukosta 9 voidaan huomata. Koska p-arvo on alle 0,05, on riskin virhe vielä tilastollisesti merkitsevissä rajoissa.

Sen sijaan sosiaalisen median ja Instagramin vaikutukset eivät näytä juurikaan lisäävän todennäköisyyttä ilmastolakkoihin osallistumiseen verrattuna siihen, että sosiaalinen media ja Instagram ovat vaikuttaneet osallistumiseen tai osallistumattomuuteen erittäin paljon. Vain sosiaalisen median vaikuttaminen osallistumiseen tai osallistumattomuuteen paljon viittaisi hieman suurempaan todennäköisyyteen ilmastolakkoihin osallistumiseen. Myös tässä kuitenkin p-arvon ollessa reilusti yli 0,05, kasvaa virheen riski niin suureksi, ettei voida puhua tilastollisesti merkitsevästä tuloksesta.

Julkisuusryhmän lisääminen kasvattaa entisestään Turun koulujen opiskelijoiden todennäköisyyttä osallistua kansainvälisiin ilmastolakkoihin, nyt jopa hieman alle 37-kertaiseksi verrattuna Turun ulkopuolisiin kouluihin. Tulos on myös edelleen tilastollisesti erittäin merkitsevä p-arvon ollessa alle 0,001. Myös peruskoululaisten todennäköisyys osallistua kansainvälisiin ilmastolakkoihin kasvaa taas, nyt jopa kuusinkertaiseksi verrattuna lukiolaisiin ($p < 0,01$), kun aikaisemmin toisen blokin lisäyksen jälkeen todennäköisyys hieman pieneni.

Heidän, jotka ilmoittivat äänestävänsä kokoomusta saadessaan äänestää seuraavissa vaaleissa, suhde eos-vastaajiin pienenee entisestään, mutta tilastollinen merkitsevyys kasvaa. Suuremman riskin mahdollisuudella voidaan myös todeta vihreitä saadessaan äänestävien osallistumistodennäköisyyden laskevan. Sen sijaan RKP:n mahdolliset tulevaisuuden äänestäjät osallistuisivat nyt kolme kertaa todennäköisemmin ilmastolakkoihin. Myös vasemmistoliittoa saadessaan äänestävien todennäköisyys kasvaa julkisuusmallin lisäyksen jälkeen lähes 1,5-kertaiseksi, kuten taulukosta 9 voidaan huomata. Riski virheelle on kuitenkin edelleen yli 95 prosentin.

Lopuksi neljäs ryhmä on koottu teemalla kiinnostus ilmastonmuutosta kohtaan ja sen vaikutus omassa arjessa. Siihen on valittu kysymykset kasvisruoan syömisestä, siitä kuinka usein ostaa vaatteita sekä oliko vastaaja ollut huolissaan ilmastonmuutoksesta jo ennen ilmastolakkoja.

Taulukosta 10. Voidaan huomata, että neljännen blokin lisäys kasvattaa peruskoululaisten todennäköisyyttä osallistua kansainvälisiin ilmastolakkoihin. Peruskoululaiset osallistuisivat ilmastolakkoihin jopa lähes yhdeksän kertaa todennäköisemmin kuin lukiolaiset. Virheen riski jää myös alle 99 prosentin sisälle ($p < 0,01$), joten sitä voidaan pitää tilastollisesti merkitseväenä. Turun kouluissa opiskelevien todennäköisyys osallistua ilmastolakkoihin on neljännen blokin lisäyksen

jälkeen jopa 44-kertainen verrattuna Turun ulkopuolisissa kouluissa opiskeleviin. P-arvon ollessa alle 0,001, tätä voidaan pitää tilastollisesti erittäin merkitsevänä.

Taulukko 10. Malli 4: Kiinnostus ilmastonmuutosta kohtaan ja sen vaikutus omassa arjessa -tekijöiden vaikutus todennäköisyyteen osallistua kansainvälisiin ilmastolakkoihin. Nagelkerke R^2 0,594.

Todennäköisyys, että on osallistunut ilmastolakkoihin	Ristitulo- suhde- kerroin (B)	Tilastollinen merkitsevyys (Sig)	Ristitulosuhde (Exp(B))	95 % luottamus- väli alin (Exp(B))	95 % luottamus- väli ylin (Exp(B))
Sukupuoli (suhteessa poikiin)					
Tytöt	-0,636	0,333	0,530	0,146	1,919
Koulutusaste (suhteessa lukiolaisiin)					
Peruskoululaiset	2,174	0,004	8,790**	2,007	38,502
Koulun sijainti (suhteessa Turun ulkopuolisiin kouluihin)					
Turun koulut	3,786	0,000	44,096***	5,609	346,656
Seuraavissa eduskuntavaaleissa äänestäminen, jos saisivat äänestää (suhteessa ei äänestäisi)					
Äänestäisivät	1,065	0,477	2,902	0,154	54,630
Ehkä äänestäisivät	1,254	0,419	3,504	0,167	73,528
Suhteessa heihin, jotka eivät tiedä, mitä puoluetta					

äänestäisivät, jos saisivat äänestää					
SDP:tä äänestävät	-1,383	0,313	0,251	0,017	3,674
Perussuomalaisia äänestävät	-0,228	0,818	0,796	0,114	5,560
Kokoomusta äänestävät	-2,211	0,128	0,110	0,006	1,884
Keskustaa äänestävät	-21,081	0,998	0,000	0,000	.
Vihreitä äänestävät	-0,034	0,966	0,967	0,206	4,536
Vasemmistoliittoa äänestävät	0,215	0,857	1,239	0,121	12,735
RKP:tä äänestävät	2,742	0,141	15,514	0,402	598,441
KD:ta äänestävät	-16,761	1,000	0,000	0,000	.
Muuta puoluetta äänestävät	-20,497	0,999	0,000	0,000	.
Suhteessa heihin, jotka eivät koskaan ole boikotoineet eivätkä niin tekisi					
Boikotoineet	-1,716	0,146	0,180	0,018	1,819
He, jotka eivät koskaan ole boikotoineet, mutta voisivat niin tehdä	-1,331	0,217	0,264	0,032	2,191
Suhteessa heihin, joihin ilmastonmuutosta koskevat tv-uutiset vaikuttivat erittäin paljon					
Ei lainkaan	0,568	0,708	1,764	0,090	34,546
Jonkin verran	1,437	0,325	4,206	0,240	73,582

Paljon	2,780	0,066	16,125	0,829	313,460
Suhteessa heihin, joihin sosiaalinen media yleisesti on vaikuttanut erittäin paljon					
Ei lainkaan	-0,010	0,995	0,990	0,053	18,523
Jonkin verran	0,731	0,565	2,077	0,172	25,016
Paljon	1,051	0,334	2,861	0,340	24,099
Suhteessa heihin, joihin Instagram on vaikuttanut erittäin paljon					
Ei lainkaan	-3,032	0,047	0,048*	0,002	0,955
Jonkin verran	-2,463	0,072	0,085	0,006	1,248
Paljon	-2,287	0,081	0,102	0,008	1,325
Huolestuneisuus ilmastonmuutoksesta (suhteessa erittäin paljon)					
Ei lainkaan	-0,380	0,804	0,684	0,034	13,790
Jonkin verran	-1,941	0,080	0,143	0,016	1,263
Paljon	-0,431	0,685	0,650	0,081	5,219
Suhteessa päivittäin kasvisruokaa syöviin					
En koskaan	-19,929	0,998	0,000	0,000	.
Harvoin	-0,574	0,617	0,563	0,059	5,336
Muutaman kerran viikossa	-0,615	0,505	0,541	0,089	3,299
Useita kertoja viikossa	0,100	0,920	1,105	0,159	7,661
Suhteessa heihin, jotka ostavat					

vaatteita vain silloin kuin oikeasti tarkitsevat					
Useita kertoja kuukaudessa vaatteita ostavat	-1,044	0,573	0,352	0,009	13,301
Kerran kuukaudessa	1,265	0,202	3,543	0,508	24,736
Kerran puolessa vuodessa	2,282	0,028	9,799*	1,274	75,385
Kerran vuodessa	-16,021	0,999	0,000	0,000	.

* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$

Mikäli nuoret saisivat äänestää seuraavissa eduskuntavaaleissa, heistä ne, jotka vastasivat ehkä äänestävänsä, osallistuisivat noin 3,5 kertaa todennäköisemmin ja he, jotka vastasivat saadessaan äänestävänsä, lähes kolme kertaa todennäköisemmin ilmastolakkoihin verrattuna heihin, jotka eivät äänestäisi seuraavissa eduskuntavaaleissa, vaikka saisivat. Kenties yllättäen vihreitä äänestävät eivät enää osallistuisi ilmastolakkoihin todennäköisemmin kuin eos-vastaajat. Sen sijaan vasemmistoliiton äänestävät osallistuisivat lakkoihin hieman todennäköisemmin. Todennäköisimmin kansainvälisiin ilmastolakkoihin osallistuisivat he, jotka äänestäisivät RKP:tä mikäli olisivat äänioikeutettuja. Sitä saadessaan äänestävät näyttäisivät osallistuvan ilmastolakkoihin jopa 15,5 kertaa todennäköisemmin kuin eos-vastaajat, joskin kuten eduskuntavaaleissa äänestämisessä, myös tässä riski virheelle on suuri ($p > 0,05$). Korkean virheriskin puolesta puhuu myös se, että vain kaksi vastaajaa on vastannut äänestävänsä RKP:tä. Myöskään Kokoomuksen mahdollisten tulevaisuuden äänestäjien todennäköisyys ei enää ole tilastollisesti merkitsevä.

Todennäköisyys osallistua ilmastolakkoihin kasvoi jopa noin 16-kertaiseksi heillä, joilla ilmastonmuutosta koskevat tv-uutiset vaikuttivat osallistumiseen tai osallistumattomuuteen paljon, verrattuna heihin, joilla ne vaikuttivat erittäin paljon. Toisin kuin kolmannen mallin kohdalla, tämä ei kuitenkaan enää ole tilastollisesti merkitsevä tulos ($p < 0,05$). Ehkä hieman yllättäen myös jonkin verran -vastausvaihtoehdolla todennäköisyys osallistua on noin nelinkertainen verrattuna erittäin paljon vastanneisiin, ja ei lainkaan -vastaajillakin jopa lähes kaksinkertainen. Näidenkin kohdalla tosin riski virheelle on korkea ($p > 0,05$).

Sosiaalisen median vaikutuksesta osallistumiseen tai osallistumattomuuteen paljon-vaihtoehdolla todennäköisyys osallistua ilmastolakkoihin on lähes kolminkertainen verrattuna erittäin paljon vastanneisiin. Jopa jonkin verran sosiaalisen median vaikutuksesta osallistumiseen tai osallistumattomuuteen vastanneet näyttäisivät osallistuvan noin kaksi kertaa todennäköisemmin kansainvälisiin ilmastolakkoihin kuin he, joille sosiaalinen media vaikutti erittäin paljon. Mutta myös näissä p-arvon ollessa yli 0,05 riski virheelle on korkea. Instagramin vaikutuksella näyttäisi olevan tilastollisesti merkitsevä vaikutus osallistumistodennäköisyyteen ei lainkaan -vastaajilla verrattuna erittäin paljon -vastaajiin. He, joilla aiheen seuraaminen Instagramissa ei vaikuttanut lainkaan osallistumiseen tai osallistumattomuuteen, osallistuvat epätodennäköisemmin myös kansainvälisiin ilmastolakkoihin verrattuna heihin, joilla aiheen seuraaminen Instagramissa on vaikuttanut erittäin paljon.

Neljannen ryhmän tarkoituksena oli mitata miten kiinnostuneisuus ilmastonmuutosta kohtaan ja sen vaikutus omaan arkeen vaikuttavat todennäköisyyteen osallistua kansainvälisiin ilmastolakkoihin. Kuten taulukosta 10 voidaan huomata eniten vaikutusta näyttää olevan vaatteiden ostamisella. Kerran puolessa vuodessa vaatteita ostavien todennäköisyys osallistua kansainvälisiin ilmastolakkoihin on logistisen regression mukaan lähes 10-kertainen verrattuna heihin, jotka ostavat vaatteita vain silloin kuin oikeasti niitä tarvitsevat. Tämä on myös tilastollisesti merkitsevä ($p < 0,05$) tulos.

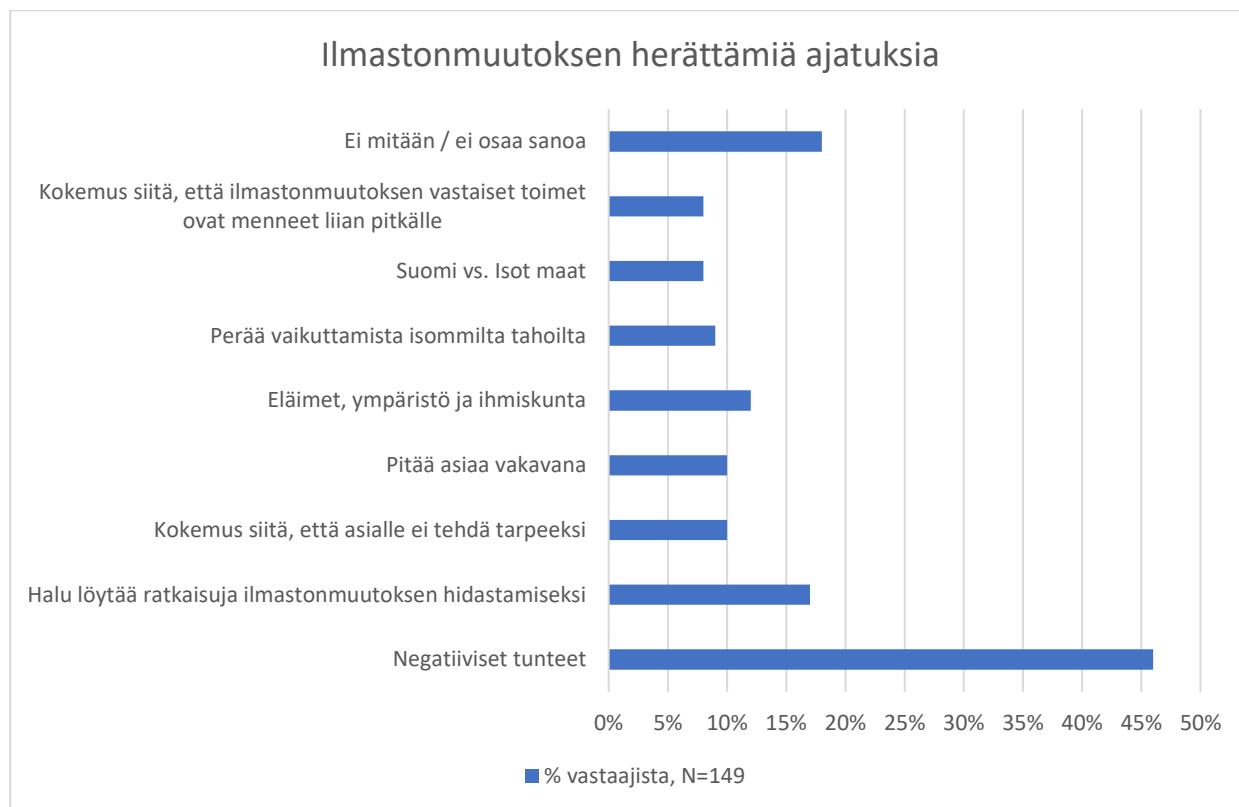
Näyttää siis siltä, että todennäköisimmin kansainvälisiin ilmastolakkoihin osallistuvatkin he, jotka ostavat vaatteita kerran puolessa vuodessa. Erityisesti vaikutusta näyttää kuitenkin olla koulutustasolla sekä koulun sijainnilla. Peruskoulun yhdeksäsluokkalaisten ja Turun kouluissa opiskelevat osallistuvat merkittävästi todennäköisemmin kansainvälisiin ilmastolakkoihin kuin lukiolaiset ja Turun ulkopuolisten koulujen oppilaat. Suuremmalla virheen mahdollisuudella voidaan myös todeta, että osallistuminen on todennäköisempää heillä, jotka saadessaan äänestäisivät tai ehkä äänestäisivät seuraavissa eduskuntavaaleissa, sekä heillä, joilla sosiaalinen media on vaikuttanut osallistumiseen tai osallistumattomuuteen paljon.

8.8. Vapaa sana: Mitä ajatuksia ilmastonmuutos sinussa herättää?

Viimeisenä kysymyksenä tutkimuskyselyssä oli avoin kysymys, jossa nuorille annettiin mahdollisuus vapaasti kertoa, mitä ajatuksia ilmastonmuutos heissä herättää. Viimeinen kysymys oli kyselyn ainoa kysymys, johon vastaaminen oli vapaaehtoista. Kaiken kaikkiaan kuitenkin 149

vastasi kysymykseen. Aineiston pohjalta koodatuista vastausluokista suosituimmat on nostettu kuvioon 7.

Kuvio 7. Ilmastomuutoksen herättämiä ajatuksia, N=149, (% vastaajista)

Ylivoimaisesti eniten vastauksissa ilmenivät ilmastomuutoksen aiheuttamat negatiiviset tunteet, kuten kuvio 7 voidaan huomata. Jopa 45 prosenttia (68) vastauksista ilmensi jollain tavalla erilaisia negatiivisia tunteita. Eniten nuoret vastaajat kokivat ilmastomuutoksen aiheuttavan pelkoa (23 vastausta), sekä huolta (14 vastausta) ja ahdistusta (8 vastausta). Lisäksi nuoret kokivat esimerkiksi surua, turhautuneisuutta, ärsyyntyneisyyttä ja vihaa.

Ahdistusta, kesän lopulla en miettinytkään mitään muuta, joten nykyään yritän olla ajattelematta asiaa niin paljon, mutta asia vaivaa minua silti. Onneksi nuoret ovat saaneet ääntään vähän enemmän kuuluviin.

Usein eri tunteita saatettiin kokea myös samanaikaisesti:

Pelottaa, harmittaa, ahdistaa, kun ei toimita, tai toimitaan liian vähän. Toivoo on myös mukana, mutta se on vähenemään päin. Nyt aiheesta puhutaan, mutta pitäisi toimia. Liika

lietsonta ja stressaantuminen on toki turhaa, mutta ihmiset pitäisi saada kuuntelemaan ja toimimaan tutkijoiden mukaan.

Myös halu löytää ratkaisuja ja toimintaa ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi korostui noin 17 prosentissa (25) vastauksissa. Vaikuttamista perättiinkin ennen kaikkea isommilta tahoilta, kuten valtioilta (9 %, 14). Joka kymmenes vastaaja (15) koki, ettei asialle tehdä vielä tarpeeksi tai ettei asian vakavuutta ymmärretä vielä riittävästi. Ympäristön saastumisen, eläinten kohtaloon ja/tai ihmiskunnan tuhoutumiseen viitattiin lähes 20 vastauksessa (12 %). Yksittäisissä vastauksissa pohdittiin myös ilmastonmuutoksen vaikutusta omiin tuleviin lapsiin ja lapsenlapsiin, sekä toivottiin ihmisten parantavan omia elämäntapojaan ilmastoystävällisiksi. Useampi kertoikin pyrkivänsä itse näin toimimaan.

Haluan tehdä omia ilmastotekojani, koska se on tällä hetkellä ainoa asia, mitä voin ilmastomuutoksen eteen tehdä. Haluan puhua asiasta kotona, vaikuttaa kotimme toimintaan ja kulutukseen. Haluan olla osana yhteiskuntaa. Muuten minua varmaan ahdistaisi.

Muutoksen voi myös ajatella lähtevän itsestä. Vaikka valtiollisesti asiaan ei pystyisikään heti vaikuttamaan, omilla teoillaan voi vaikuttaa, ainakin omaan tunteeseensa siitä, että tekee asialle jotain.

Hirvittää, ettei maailman vaikutusvaltaisimmat maat usko ilmastomuutokseen. Suomikin tietysti voi osansa tehdä, mutta niin kauan, kun suurimmat maat eivät tapoja muuta toivo on aika kaukana maailman pelastamisesta. Mietin, voinko koskaan tehdä lapsia tähän maailmaan tulevaisuudessa, jos tämä maailma ei enää elämiseen sovellu.

Paitsi että vastuuta toivottiin nuorten sijaan valtioilta, toivottiin vastuuta nimenomaan vaikutusvaltaisimmilta suurvalloilta sekä öljymailta. Osassa vastauksista Suomen vastuu kyseenalaistettiin kokonaan.

Osa piti myös ilmastoliikettä ”hössötyksenä” ja koki asioiden menneen jo liian pitkälle. Tämä ei kuitenkaan kaikkien kohdalla sulkenut pois sitä, että aihetta pidettiin kyllä tärkeänä:

Mielestäni juttu on vedetty liian pitkälle, vaikka kyse onkin hyvästä asiasta, jota pitäisi parantaa. Toiminta pitäisi olla vaan vähän neutraalimpaa.

Joissain vastauksissa ilmastoliikkeen ei uskottukaan ratkaisevan ilmastonmuutosta. Mutta muutamissa vastauksissa ilmaistiin kyllästyneisyyttä kaiken kieltämiseen ja kyseenalaistettiin koko ilmastonmuutos. Näissäkin vastauksissa voidaan toisaalta nähdä ahdistusta, sekä ilmastonmuutoksen että sen vastaisen taistelun aiheuttamana, eli niin kutsuttua toisenlaista ilmastoahdistusta.

9. Johtopäätökset

Tässä tutkielmassa tutkittiin sitä, minkälaista ilmastoliikehdintää on nähtävissä 15-18 -vuotiaiden keskuudessa Varsinais-Suomessa ja mitkä tekijät tähän ovat vaikuttaneet. Toisen tutkimuskysymyksen kautta haluttiin selvittää julkisuuden ja etenkin sosiaalisen median roolia suhteessa ilmastoliikehdintään. Ilmastoliikehdintää on lähestytty ennen kaikkea ilmastolakkoihin osallistumisen kautta. Greta Thunbergin aloittamista koululakoista Fridays For Future - ilmastoliikkeeksi kasvanut liike on säännöllisesti järjestänyt kansainvälisiä ilmastolakkoja. Ilmastolakkoja voidaankin pitää yhtenä tämän hetken, tai ainakin koronaa edeltävän ajan näkyvimmistä muodoista osallistua. Liike on koonnut niin kansainvälisesti kuin Suomessakin nimenomaan alaikäisiä nuoria, mikä on ollut poikkeuksellista.

Tutkimuskyselyyn osallistui yhteensä reilu 200 oppilasta neljästä eri koulusta Turusta, Raisiosta ja Salon Halikosta. Heistä lähes 80 prosenttia ei ollut lainkaan osallistunut kansainvälisiin ilmastolakkoihin. Joka perjantai järjestettäviin koululakkoihin, joista koko Fridays For Future -liike käynnistyi, osallistujia oli vielä vähemmän, jopa yli 80 prosenttia ei ollut koskaan osallistunut niihin. Ilmastolakkoihin osallistuneet ovat siis selkeässä vähemmistössä. Vain muutama oli osallistunut kaikkiin lakkoihin, mutta vähintään yhteen kansainväliseen ilmastolakkoon on osallistunut noin viidesosa.

Aikaisemman tutkimuksen (Wahlström ym. 2019 & de Moor ym. 2020) mukaan ilmastolakkoihin osallistujien joukosta enemmistö on korkeakoulutaustaisista perheistä tulevia tyttöjä, joiden kiinnostukseen ilmastonmuutosta kohtaan ja ilmastolakkoihin osallistumiseen Greta Thunbergilla on ollut iso vaikutus. Tähän tutkimukseen osallistuneiden joukosta ilmastolakkoihin osallistuneiden kohdalla sukupuolella ei ollut samanlaista merkitystä, tyttöjä ja poikia oli osallistunut kansainvälisiin ilmastolakkoihin yhtä paljon. Ilmastolakkoihin osallistuneiden vanhemmat olivat kyllä myös korkeakoulutaustaisia, mutta niin oli myös heilläkin, jotka eivät olleet osallistuneet ilmastolakkoihin. Toisaalta oli havaittavissa, että ammatilliseen koulutukseen itse tähtäävät, eivät todennäköisemmin olleet osallistuneet kansainvälisiin ilmastolakkoihin ($p < 0,05$). Niin kutsuttu Greta-vaikutus oli myös heikompi tähän tutkimukseen osallistuneiden keskuudessa verrattuna aikaisempaan tutkimukseen.

Kavereiden merkitys korostui etenkin ensimmäistä kansainvälistä ilmastolakkoa koskevassa Wahlströmin ym. (2019) tutkimuksessa, mutta myös toista lakkoa koskevassa de Moorin ym.

(2020) tutkimuksessa. Nuorille kynnys osallistua mielenosoituksiin yksin oli korkea, vaikkakin se oli hieman helpottunut toiseen ilmastolakkoon mennessä. Kavereiden osallistumisella oli siis iso merkitys. Lisäksi kaverit olivat keskeisessä roolissa liikkeen sisäisen rekrytoinnin kautta. Suuri osa nuorista oli osallistunut mielenosoituksiin nimenomaan kaverinsa kutsumana ja nuoret myös kutsuivat edelleen toisia kavereitaan osallistumaan lakkoihin kanssaan. Myös tähän tutkimukseen osallistuneilla nuorilla kavereiden osallistumisella oli ollut merkitystä osallistumiseen, sekä toisaalta myös osallistumattomuuteen. Viitteitä sisäisestä rekrytoinnista, eli kavereiden välisestä houkuttelusta osallistua ilmastolakkoihin, oli myös havaittavissa.

Ennen kaikkea nuorten kansainvälisiin ilmastolakkoihin osallistumattomuuteen ovat vaikuttaneet osallistumisen kustannukset. Koululaisten lakkoilu koulutyöstä ei olekaan niin yksinkertaista, vaan siihen liittyy erilaisia esteitä. Osallistumattomuuden syissä nousivat esille etenkin se, ettei haluttu tai saatu olla pois koulusta. Varsinkin ensimmäisten kansainvälisten ilmastolakkojen aikaan koulut eivät sallineet lakkojen aikaan poissaoloja tunneilta. Myöhemmin koulut ovat sallineet lakkopoissaoloja vanhempien luvalla. Tällöinkin kuitenkin luvan anominen voidaan mieltää osallistumisen kustannukseksi. Lisäksi osalla vanhemmat ovat kieltäneet poissaolon. Luvaton poissaolo taas aiheuttaa enemmän selvitettävää jälkikäteen. Luvallisistakin poissaoloista seuraa korvaavia tehtäviä. Yhdessä tutkimukseen osallistuneista kouluista oli ollut juuri ainakin yhden lakoista aikaan koeviikko. Tällöin poissaolo kokeesta voi aiheuttaa suuriakin kustannuksia osallistumiselle. Varsinkin tunnollisille oppilaille niin luvaton kuin luvallinenkin poissaolo koulusta voi olla ylitse pääsemätön este. Tähän voi vaikuttaa paitsi pelko siitä, että jää jälkeen, myös opettajien mielipiteet. Suhtautumiset ovat koulujen välillä vaihdelleet, mutta toisaalta kouluissa on järjestetty myös omia teemapäiviä aiheen ympärille. Koulujen ja opettajien suhtautumisella ilmastolakkoihin osallistumiseen ja sen helpottamiseen, saattaisikin olla vaikutusta niihin osallistumiseen.

Toiseksi osallistumisen kustannuksia kasvattaa matkustaminen mielenosoituspaikalle. Tämä on verrattavissa esimerkiksi siihen, että ulkosuomalaisten äänestäjien kohdalla osallistumisen kustannukset lisääntyvät ja todennäköisyys äänestää pienenee sitä myötä, mitä pidempi matka äänestyspaikalle on (esim. Peltoniemi 2017). Koulun sijainnilla olikin erittäin merkitsevä yhteys kansainvälisiin ilmastolakkoihin osallistumiseen ($p < 0,001$). Turun kouluissa opiskelevat osallistuivat lakkoihin enemmän kuin Turun ulkopuolisten koulujen oppilaat. Logistisen regressioanalyysin avulla tutkittiin myös koulun sijainnin vaikutusta todennäköisyyteen osallistua kansainvälisiin ilmastolakkoihin. Sen mukaan koulun sijainnilla olikin kaikkein eniten merkitystä

mielenosoituksiin osallistumisen kannalta. Jo ensimmäisen mallin, jossa tutkittiin sosiodemografisten muuttujien vaikutusta nuorten todennäköisyyteen osallistua ilmastolakkoihin, perusteella Turun koulujen oppilaat osallistuisivat lähes 14 kertaa todennäköisemmin lakkoihin ($p < 0,001$). Jokainen malli lisäsi todennäköisyyttä, sekä selitysarvoa. Viimeisen mallin lisäämisen jälkeen Turun koulujen oppilaiden todennäköisyys osallistua ilmastolakkoihin oli jopa 44-kertainen ($p < 0,001$) verrattuna Turun ulkopuolisten koulujen oppilaisiin.

Logistisen regressioanalyysin perusteella myös opintojen vaiheella on vaikutusta todennäköisyyteen. Vaikka ristiintaulukoinnilla tulokset eivät olleetkaan niin selkeitä, logistisen regressioanalyysin perusteella peruskoululaiset osallistuvat kansainvälisiin ilmastolakkoihin noin kolme kertaa todennäköisemmin kuin lukiolaiset ($p < 0,01$).

Julkisuudella on keskeinen merkitys yhteiskunnallisille liikkeille. Yhteiskunnalliset liikkeet paitsi hyödyntävät olemassa olevaa julkisuutta liikkeen luomiseen, kehittämiseen ja yhteisten tavoitteiden saavuttamiseen, ne myös luovat omaa julkisuuttaan edelleen. (Tarrow 1994; Ylä-Anttila 2012.) Aikaisemmin julkisuudella viitattiin enemmän julkisiin tiloihin, joita yhteiskunnalliset liikkeet valtasivat saadakseen ääntään kuuluville. Mielenosoitusta voidaan siis pitää puheenvuorona julkisuudessa. Sittenkin sanomalehdistä, televisiosta ja internetistä on tullut uusia laajempia julkisuuden areenoita. (Habermas 2004, Tarrow 1994; Ylä-Anttila 2012.) Viimeisimpänä sosiaalisen median verkostot ovat tulleet keskeiseksi osaksi yhteiskunnallisten liikkeiden julkisuutta. Sosiaalisella medially on ollut merkittävä rooli yhteiskunnallisten liikkeiden leviämislle, mutta saman aikaisesti liikkeiden tavoitteiden saavuttamisen kannalta julkisen tilan valtaaminen, esimerkiksi mielenosoitusten muodossa, on ollut elintärkeää niille. (Castells 2012.)

Julkisuuden eri muodoilla voidaan todeta olleen vaikutusta etenkin ilmastolakkoihin osallistuneilla. Heistä suurimmalle osalle televisiouutiset ilmastomuutoksesta ($p < 0,001$) ja ilmastolakoista ($p < 0,001$) sekä sanomalehtiutiset ilmastomuutoksesta ($p < 0,01$) olivat vaikuttaneet vähintään jonkin verran osallistumiseen. Uutisointi ilmastomuutoksesta on vaikuttanut ilmastolakkoihin osallistumiseen enemmän kuin uutisointi itse ilmastoliikkeestä. Eniten julkisuuden muodoista vaikutusta oli kuitenkin yleisesti sosiaalisella medially, mikä oli jopa 84 prosentilla vaikuttanut vähintään jonkin verran ilmastolakkoihin osallistumiseen ($p < 0,001$). Sosiaalinen media ei kuitenkaan lisää todennäköisyyttä osallistua kansainvälisiin ilmastolakkoihin yhtä paljon kuin ilmastomuutosta koskevat televisiouutiset.

Sosiaalisen median kanavista eniten olivat vaikuttaneet kuvapalvelu Instagram ja videopalvelu YouTube. Vaikka vähemmistö vastaajista seuraa tarkoituksella ilmastoliikkeisiin liittyvää sisältöä, törmää moni tahattomasti ilmastoliikettä koskevaan sisältöön sosiaalisen median kanavilla. Ilmastolakkoihin osallistuneet kaverit lisäävät sisältöä omille tileilleen ja muista syistä seuratuissa tileissä julkaistaan aiheeseen liittyvää sisältöä. Yhtäältä sosiaalinen media on vaikuttanut keskeisesti nuorten kansainvälisiin ilmastolakkoihin osallistumiseen, mutta toisaalta sosiaalisen median vaikuttavuutta kyseenalaistetaan. Nuoret eivät myöskään itse juurikaan osallistu julkiseen keskusteluun omilla tileillään. Silloin, kun he osallistuvat, on sekin yleensä muiden julkaisujen uudelleenjulkaisemista, jota hiljattain haukuttiin laiskaksi aktivismiksi. Tämän tutkimuksen perusteella julkisuudella ja etenkin sosiaalisella mediallyä kuitenkin on ollut vaikutusta ilmastoliikehdintään Varsinais-Suomessa 15-18 -vuotiaiden keskuudessa. Julkisuus on yleisesti vaikuttanut enemmän osallistumiseen kuin osallistumattomuuteen. Vastavoimaa liikkeelle ei juurikaan ollut tämän tutkimuksen kyselyyn osallistuneiden parissa havaittavissa.

Ilmastolakkoihin osallistumattomuus ei näyttäisi johtuvan siitä, ettei ilmastomuutokseen uskottaisi. Ilmastomuutos kyllä tunnustetaan olemassa olevana ongelmana, ja se aiheuttaa nuorissa paljon pelkoa, ahdistusta, huolta ja muita negatiivisia tunteita, joita on pidetty myös lähtökohtana yhteiskunnallisiin liikkeisiin mobilisoitumiselle. Paitsi että osallistumisen kustannuksia pidetään kenties liian korkeina, osallistumattomuutta perusteltiin esimerkiksi avoimissa vastauksissa myös jonkin verran sillä, ettei ilmastolakoilla uskota olevan vaikutusta ilmastomuutoksen hillitsemiseen.

Vuoden 2018 Nuorisobarometri viittasi nuorten laajentuneeseen käsitykseen politiikkaan osallistumisesta. Ulkoparlamentaaristen keinojen ja etenkin ostopäätöksillä vaikuttamisen suosio olivat kasvaneet verrattuna edellisiin Nuorisobarometreihin. (Pekkarinen & Myllyniemi 2019.) Myös tässä tutkimuksessa voitiin havaita, että ilmastolakkoihin osallistumisen lisäksi nuoret näkevät vaikuttavansa etenkin ostopäätöksillään sekä kasvis- ja vegaaniruokavaliolla. Osa koki, että nämä keinot ovat ilmastolakkoja ja/tai sosiaalista mediaa vaikuttavampia keinoja. Sekä sosiaalisen median kautta vaikuttamisen että ilmastolakoilla vaikuttamisen merkityksen kyseenalaistaminen voi toisaalta heijastella myös sitä, etteivät nuoret ole vielä tietoisia siitä, miten eri keinoilla voidaan vaikuttaa yhteiskunnallisesti. Yhdeksäsluokkalaissille yhteiskuntaoppi on uusi aine, ja lukiolaisillakin sitä on vain yhdestä kahteen kurssia pakollisena. Toisaalta se voi myös nimenomaan kertoa heidän epäluottamuksestaan kyseisillä keinoilla vaikuttamisen suhteen.

Voidaan siis sanoa, että Varsinais-Suomessa on nähtävissä ainakin jossain määrin ilmastoliikehdintää 15-18 -vuotiaiden keskuudessa, vaikka kovin yleisenä sitä ei tämän aineiston perusteella voida pitää. Ilmastolakkoihin osallistuminen tulevaisuudessa on myös epävarmaa. Vaikka myös heidän joukossaan, jotka eivät ole aikaisemmin ilmastolakkoihin osallistuneet, oli iso joukko vastaajia, jotka voisivat ehkä tulevaisuudessa osallistua ilmastolakkoihin, oli toisaalta myös ilmastolakkoihin aikaisemmin osallistuneiden kohdalla ehkä-vastaajia enemmistö. Osallistuminen oli ylipäättään vähemmistössä, kuten jo aikaisemminkin mainittiin. Sitoutuneisuus ilmastoliikkeeseen onkin ainakin mielenosoitusten osalta heikkoa.

Fridays For Future -liike alkoi koululaisten lakoista. Nuorten liike on kuitenkin laajentunut yleisemmäksi liikkeeksi, johon osallistuu myös täysi-ikäisiä nuoria, sekä nuorten vanhempia ja isovanhempiakin. Se on ottanut oman paikkansa osana yleistä ilmastoliikehdintää. 15-vuotiaana lakkoilun aloittanut Greta Thunberg ylitti alkuvuodesta 2021 täysi-ikäisyyden rajan täyttäessään 18, mitä tarkoittaa liikkeen retoriikalle, ei vielä voi sanoa. Nähtäväksi jää, liittyykö edelleen uusia nuoria koululaisia mukaan liikkeeseen, vai vanhenevatko liikkeen osallistujat ajan kuluessa.

Jo yli vuoden kestänyt koronapandemia on luonnollisesti vaikuttanut myös FFF-liikkeeseen. Karanteenit ja fyysisten kokoontumisten kieltäminen ovat pakottaneet lakot siirtymään kokonaan internetin ja sosiaalisen median puolelle. Kuitenkin, kuten Castells (2012) on todennut, sosiaalinen media on keskeinen julkisuuden areena, urbaanien tilojen valtaaminen on ollut liikkeiden kannalta vielä tärkeämpää. Aikaisemmin sosiaalinen media toimikin enemmän kanavana yhteisen toiminnan suunnittelemiselle, ja tietouden levittämiseksi, mutta mielenosoitukset kaupunkien keskustoissa olivat sen päävaikutusväylä. Liike on joutunutkin keksimään myös uudenlaisia keinoja pyrkiessään vaikuttamaan etänä. Viimeisin kansainvälinen ilmastolakko järjestettiin kuitenkin maaliskuussa 2021 sosiaalisen median puolella. Onkin mielenkiintoista seurata, mitä liikkeelle tapahtuu niin Varsinais-Suomessa kuin muuallakin maailmaa koronapandemian helpotettua.

Lähteet

Angsti. Kielitoimiston sanakirja. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/angsti> (luettu 18.3.2020.)

Aktivistimummot (2021). <https://www.aktivistimummot.fi/etusivu#manifesti> (luettu 9.3.2021).

Anspach, Nicolas M. & Draguljic, Gorana (2019). *Effective advocacy: the psychological mechanisms of environmental issue framing*. *Environmental Politics*, 28:4, 615-638.

Asiantuntija: Kaasusumuttimen käyttö rauhanomaisia mielenosoittajia vastaan ylivoimaisesti poikkeaa poliisin aiemmasta linjasta. Yle 4.10.2020. <https://yle.fi/uutiset/3-11578385> (luettu 9.3.2021).

@atte_ahokas (2021). Instagram. https://www.instagram.com/atte_ahokas/ (luettu 25.5.2021)
<https://www.instagram.com/p/B88yJhgB6r7/> (luettu 25.5.2021).

Climate Move (2021) <https://climatemove.fi/manifesti/> (luettu 9.3.2021).

@ClimateMove (2021), Instagram <https://www.instagram.com/climatemove/> (luettu 9.3.2021).

de Moor, Joost, Uba, Katrin, Wahlström, Mattias, Wennerhag, Magnus & De Vydt Michiel (2020). *Protest for a future II – Composition, mobilization and motives of the participants in Fridays For Future climate protests on 20-27 September, 2019, in 19 cities around the world*. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1397070/FULLTEXT01.pdf> (luettu 8.10.2020).

Earth Strike (2019). <https://www.earth-strike.com/> (luettu 17.10.2019).

Earth Strike Suomi (2019). https://www.earth-strike.com/finland/?fbclid=IwAR3l8dFn8mY5D3t4I1QvHUzxP-JeRhYAILZUU36nChA_2XqSBqbAlpZsGo4 (luettu 17.10.2019).

@earthstrikefi (2019), Instagram <https://www.instagram.com/p/B4uXOSshYvP/> (luettu 13.11.2019).

Facebook

https://www.facebook.com/EarthStrikeFi/?eid=ARAgUb8JLaa6Z8B38OT4hKcOaaJYJ_PakvN-RuJ-rW7rVammRivH_Ss5J1ZaPvqlsJvu1u8gY1kRyTS5 (luettu 17.10.2019).

Twitter <https://twitter.com/EarthStrikeFi> (luettu 9.3.2021).

Elokapina (2021). <https://elokapina.fi/about-us/> (luettu 9.3.2021).

Eskola, Jari (2010), *Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen tutkimuksen analyysi vaihe vaiheelta*. Kirjassa **Juhani Aalotla & Raine Valli** (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. 3. uudistettu ja täydennetty painos. PS-kustannus, Juva 2010, 197-203.

Fridays for Future (2019). <https://www.fridaysforfuture.org/> (luettu 2.10.2019).

Fridays for Future Suomi (2019). <https://twitter.com/FFFSuomi> (luettu 6.10.2019).

Greenpeace (2021). *History*. http://www.tiki-toki.com/timeline/entry/594418/Greenpeace/#vars!date=1942-11-16_15:45:19! (luettu 29.3.2021).

@gretathunberg (2019), Instagram <https://www.instagram.com/gretathunberg/?hl=en> (luettu 17.10.2019).

Heikkilä, Tarja (1998) *Tilastollinen tutkimus*. 3. uudistettu painos. Oy Edita Ab, Helsinki 2001.

Ilmastolakko Turku 27.9. <https://www.facebook.com/events/2233521740091425/> (luettu 17.10.2019).

Ilmastotoiminta.fi (2021). *Järjestöt ja liikkeet*. <https://www.ilmastotoiminta.fi/jarjestot-ja-liikkeet/> (luettu 9.3.2021).

Ilmastoisovanhemmat (2021), Facebook <https://www.facebook.com/ilmastoisovanhemmat/> (luettu 9.1.2021).

Ilmastovanhemmat (2021), Facebook <https://www.facebook.com/Ilmastovanhemmat> (luettu 9.1.2021).

Jamison, Andrew (2010). *Climate change knowledge and social movement theory*. WIREs Climate Change Volume 1, Issue 6, sivut 811-823.

Kaakinen, Markus & Ellonen, Noora. Logistinen regressio. *Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietokirjasto [ylläpitäjä ja tuottaja]. <<https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/>>. (Viitattu 17.3.2021.)

Kaikki Helsingin ilmastomielenosoituksessa kiinni otetut vapautettu – ”Poliisin voimankäyttö arvioidaan”, sanoo sisäministeri Ohisalo. Yle 3.10.2020, <https://yle.fi/uutiset/3-11577948> (luettu 9.3.2021).

Kansainvälinen ilmastolakko 27.9. Helsinki <https://www.facebook.com/events/929882457363184/> (luettu 17.10.2019).

Kansainvälinen ilmastolakko 27.9. Rovaniemi <https://www.facebook.com/events/1224629707660723/> (luettu 17.10.2019).

Kansainvälinen ilmastolakko 27.9. Salo <https://www.facebook.com/events/407854053457772/> (luettu 17.10.2019).

Kansainvälinen ilmastolakko näkyi kymmenillä paikkakunnilla Suomessa – Tuhansia nuoria kokoontui kaupunkien keskustoihin ja Mannerheimintie tukkeutui. Yle 27.11.2019. <https://yle.fi/uutiset/3-10991519> (luettu 13.11.2019).

Kidd, Justin & McIntosh, Keith (2016). *Social Media and Social Movements*. Sociology Compass Vol. 10(9), sivut 785-794.

Koululaiset voivat osallistua ilmastolakkoon huoltajan luvalla. Turku.fi 23.9.2019. https://www.turku.fi/uutinen/2019-09-23_koululaiset-voivat-osallistua-ilmastolakkoon-huoltajan-luvalla (luettu 8.10.2019)

Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietokirjasto [ylläpitäjä ja tuottaja]. <<https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/>>. (Viitattu 17.3.2021.)

@LeoDiCaprio. Twitter. <https://twitter.com/LeoDiCaprio> (luettu 26.2.2021)

@LeonardoDiCaprio. Instagram. <https://www.instagram.com/leonardodicaprio/> (luettu 26.2.2021)

Ministerit Andersson, Kosonen ja Mikkonen kutsuvat nuoria pyöreään pöydän keskusteluun pohtimaan keinoja ilmastoahdistukseen. Opetus- ja kulttuuriministeriö & ympäristöministeriö 27.9.2019. https://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/ministerit-andersson-kosonen-ja-mikkonen-kutsuvat-nuoria-pyorean-poydan-keskusteluun-pohtimaan-keinoja-ilmastoahdistukseen (luettu 17.3.2020.)

Nuoret ja ilmastokriisin ratkaisu. Valtioneuvoston tilaisuus Säätytalolla 1.11.2019, Opetus- ja kulttuuriministeriö. <https://www.youtube.com/watch?v=eagMmNfHwrY> (luettu 17.3.2020.)

Nuorisoasiain neuvottelukunta (Nuora) & Nuorisotutkimusseura: Nuorisobarometri 2016 [sähköinen tietoaaineisto]. Versio 1.0 (2017-03-01). Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [jakaja]. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:fsd:T-FSD3136> (luettu 16.10.2019).

Nuorisoasiain neuvottelukunta (Nuora) & Nuorisotutkimusseura: Nuorisobarometri 2017 [sähköinen tietoaaineisto]. Versio 1.0 (2019-01-31). Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [jakaja]. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:fsd:T-FSD3250> (luettu 16.10.2019).

Ojala, Maria (2018-19) *Eco-anxiety*. RSA Journal, Vol. 164, No. 4 (5576) (2018-19), sivut 10-15. <https://www.jstor.org/stable/26798430> (Luettu 27.3.2020.)

@opiskelijoidenilmastolakko (2020). Instagram. <https://www.instagram.com/opiskelijoidenilmastolakko/> (luettu 4.4.2020.)

Our House is on Fire. Greta Thunberg 2019 World Economic Forum. https://www.fridaysforfuture.org/greta-speeches#greta_speech_feb21_2019 (luettu 3.3.2020.)

Paakkunainen, Kari (2007). Nuorten poliittinen osallistuminen kahdeksassa Euroopan unionin maassa (EUYOUPART) – Kansallisten empiiristen tulosten vertailua ja tulkintaa. Valtion nuorisoasiain neuvottelukunta, Nuorisotutkimusverkosto. <https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2013/05/6EUYOUPART.pdf> (luettu 27.11.2019.)

Paakkunainen Kari (toim. 2004). *Nuorten ääni ja kunnantalon heikko kaiku – Nuoret kunnallisessa demokratiassa ja paikallisissa vaikuttajaryhmissä*. Nuorisoasiain neuvottelukunta, julkaisuja 29. Suomen Kuntaliitto, Nuoristutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 46, Opetusministeriö. Edita, Helsinki 2004.

Pekkarinen, Elina & Myllyniemi, Sami toim. (2019). *Vaikutusvaltaa Euroopan laidalla – Nuorisobarometri 2018*. Valtion nuorisoneuvosto, Nuorisotutkimusseura, Nuorisotutkimusverkosto, opetus- ja kulttuuriministeriö. https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2019/03/NB_2018_web.pdf (luettu 16.10.2019).

Peltoniemi, Johanna (2015). *Äänen pitkä matka: ulkosuomalaisten matala äänestysaktiivisuus ja joustavien äänestysmenetelmien merkitys*. Poliitiikka, Vol 57, osa 4, sivut 208-225. <http://elektra.helsinki.fi.ezproxy.utu.fi/se/p/politiikka/57/4/aanenpit.pdf> (luettu 25.5.2021).

Pihkala, Panu (2019) *Ilmastoahdistus ja sen kanssa eläminen*. MIELI Suomen Mielenterveys ry. https://mieli.fi/sites/default/files/materials_files/ilmastoahdistusraportti-mieli2019-web.pdf (luettu 19.3.2020.)

Pihkala, Panu (2017). *Päin helvettiä? Ympäristöahdistus ja toivo*. Kirjapaja, Helsinki. Tallinna.

Piispa, Mikko & Myllyniemi, Sami (2019). *Nuoret ja ilmastonmuutos – Tiedot, huoli ja toiminta Nuorisobarometriä valossa*. Yhteiskuntapolitiikka 84, 2019/1. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137610/YP1901_Piispa%26Myllyniemi.pdf?sequence=2&isAllowed=y (luettu 3.3.2020.)

Pitkänen, Ville & Westinen, Jussi (2017). *Suomalaisten asenteet ja aktiivisuus energia-asioissa*. https://energia.fi/files/1684/Suomalaisten_asenteet_ja_aktiivisuus_energia-asioissa.pdf (luettu 25.5.2021).

Ray, Sarah Jaquette (2020). *A Field Guide to Climate Anxiety: How to Keep Your Calm on a Warming Planet*. University of California Press, Oakland, Kalifornia, Yhdysvallat.

Salo, Marja & Nissinen, Ari (2017). *Consumption choices to decrease personal carbon footprints of Finns*. Reports of Finnish Environmental Institute 30/2017.

https://media.sitra.fi/2017/10/23144245/Consumption_choices_to_decrease_personal_carbon_footprints_of_Finns.pdf (luettu 24.3.2020.)

School strike for climate – save the world by changing the rules. Greta Thunberg, TEDxStockholm / Fridays for Future. <https://www.fridaysforfuture.org/greta-speeches> (luettu 3.3.2020).

Sitra (2019). *Keskivertosuomalaisen hiilijalanjälki*.

<https://www.sitra.fi/artikkelit/keskivertosuomalaisen-hiilijalanjalki/> (luettu 19.5.2021.)

Suomen Luonnonsuojeluliitto (2021). *Vaikuttajan tarina*. <https://www.sll.fi/tietoa-meista/vaikuttajan-tarina/> (luettu 22.2.2021.)

Suomen Luonnonsuojeluliitto/ Kuopion Luonnon Ystävien Yhdistys (2021).

<https://www.sll.fi/kuopio/> (luettu 22.12.2021.)

Tarrow, Sidney (1998). *Power in Movement – Social Movements and Contentious Politics*. Cambridge University Press, Yhdysvallat.

Tarrow, Sidney (1994). *Power in Movement – Social Movements, Collective Actions and Politics*. (1994). Cambridge University Press, Yhdysvallat.

The disarming case to act right now on climate change. Greta Thunberg, TEDxStockholm, https://www.ted.com/talks/greta_thunberg_the_disarming_case_to_act_right_now_on_climate_change/transcript?utm_campaign=tedsread&utm_medium=referral&utm_source=tedcomshare (luettu 7.10.2020).

Thunberg, Greta (2019). *No One Is Too Small to Make a Difference*. Penguin Books, Great Britain.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2009), *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Uudistettu laitos, 10.painos. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Vantaa 2013.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2009). Humanistisen, yhteiskuntatieteellisen ja käyttäytymistieteellisen tutkimuksen eettiset periaatteet ja ehdotus eettisen ennakkoarvioinnin järjestämiseksi. <https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/eettisetperiaatteet.pdf> (luettu 26.11.2019).

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2019). *Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakkoarviointi Suomessa*.
https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakkoarvioinnin_ohje_2019.pdf (luettu 26.11.2019).

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2012). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa*. https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf (luettu 26.11.2019).

Tähtinen, Juhani, Laakkonen, Eero & Broberg, Mari (2020). *Tilastollisen aineiston käsittely ja tulokinnan perusteita*. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan julkaisuja C:22, 2. uudistettu painos. Painosalama Oy, Turku.

Valtion nuorisoneuvosto (2021). *Nuorisobarometri 2016*.
<https://tietoanuorista.fi/nuorisobarometri/nuorisobarometri-2016/> (luettu 25.5.2021).

Valtion nuorisoneuvosto (2021). *Nuorisobarometri 2018*.
<https://tietoanuorista.fi/nuorisobarometri/nuorisobarometri-2018/> (luettu 25.5.2021).

Vihreät (2021). *Historia*. <https://www.vihreat.fi/historia/> (luettu 29.3.2021).

Wahlström, Mattias, Piotr Kocyba, Michiel De Vydt & Joost de Moor (Eds.) (2019). *_Protest for a future: Composition, mobilization and motives of the participants in Friadys For Future climate protests on 15 March, 2019 in 13 European cities*.
https://eprints.keele.ac.uk/6571/7/20190709_Protest%20for%20a%20future_GCS%20Descriptive%20Report.pdf (luettu 25.9.2020).

We want politicians to listen to the scientists. Greta Thunberg 21.2.2019 Brysseli. Fridays For Future. https://www.fridaysforfuture.org/greta-speeches#greta_speech_feb21_2019 (luettu 3.3.2020.)

WWF (2021). *Ruuan ympäristövaikutukset*. <https://wwf.fi/ruoka/ruuan-ymparistovaikutukset/>
(luettu 19.5.2021.)

You can't just sit around waiting for hope to come Greta Thunberg 21.2.2019 Brysseli. Fridays for future. https://www.fridaysforfuture.org/greta-speeches#greta_speech_feb21_2019 (luettu 3.3.2020.)